

KONSTYTUCJA

Węgier

BIBLIOTEKA SEJMOWA

KONSTYTUCJE ŚWIATA

USTAWA
ZASADNICZA
Węgier

MAGYARORSZÁG
ALAPTÖRVÉNYE

WYDANIE DRUGIE

Tłumaczenie

Jerzy Snopek

Wstęp

Andrzej Sadecki

WYDAWNICTWO SEJMOWE

Warszawa 2015

Seria: Konstytucje Świata

Ustawa Zasadnicza Węgier

Wydanie drugie – stan prawny na dzień 1 lipca 2015 r.

Weryfikacja naukowa: Wiesław Staśkiewicz
Redakcja: Wiesław Staśkiewicz, Katarzyna Gralak
Projekt graficzny: Darek Kondefefer

© Copyright by Kancelaria Sejmu 2015

Biblioteka Sejmowa
ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warszawa
e-mail: parlib@sejm.gov.pl

Druk: AKCYDENS S.J.

ISBN: 978-83-7666-413-2

Spis treści

<i>Nota od redaktora</i>	6
<i>Wstęp Andrzej Sadecki</i>	8
 <i>Ustawa Zasadnicza Węgier z 2011 r. z późniejszymi zmianami</i>	
Narodowe wyznanie wiary	38
Fundamenty	42
Wolność i odpowiedzialność	54
Państwo	70
Zgromadzenie Krajowe	71
Referendum ogólnokrajowe	77
Prezydent Republiki	79
Rząd	85
Autonomiczne organy regulacyjne	90
Trybunał Konstytucyjny	91
Sądy	94
Prokuratura	97
Rzecznik Praw Podstawowych	98
Samorządy terytorialne	99
Finanse publiczne	103
Wojsko Węgierskie	109
Policja i służby bezpieczeństwa narodowego	110
Decyzja w sprawie uczestnictwa w operacjach wojskowych	110
Szczególny reżim prawny	112
Wspólne zasady dotyczące stanu wyjątkowego i stanu zagrożenia kraju	113
Stan zagrożenia kraju	114
Stan wyjątkowy	115
Stan mobilizacji obronnej	116
Niespodziewany atak	117
Stan zagrożenia	118
Przepisy wspólne, mające zastosowanie do szczególnego reżimu prawnego	119
Postanowienia końcowe i pozostałe	120
<i>Aneks. Ustawy zmieniające Ustawę Zasadniczą</i>	129
<i>Wybrana literatura</i>	162

NOTA OD REDAKTORA

Szanowny Czytelniku,

w trzy lata po naszej publikacji przekładu Ustawy Zasadniczej Węgier z 18 kwietnia 2011 roku prezentujemy ją Państwu ponownie z uwagą na wprowadzenie obszernych nowelizacji, z których pierwsza miała miejsce przed wejściem Konstytucji w życie, 1 stycznia 2012 roku, jeszcze w okresie vacatio legis. Wprawdzie nie mamy do czynienia z rewizją Konstytucji, ale zakres zmian ma doniosłe znaczenie dla funkcjonowania organów państwa węgierskiego, jego funkcjonariuszy i obywateli.

Zmiany dotyczyły przede wszystkim kilkakrotnie nowelizowanych przepisów intertemporalnych, których materia wykraczała często poza sprawy tradycyjnie regulowane w tego rodzaju przepisach. Realizowały one postulaty sprawiedliwości okresu przejściowego („transitional justice”, „retrospective justice”). Zmiany miały charakter kroczący (postępujący wraz z umacnianiem się rządzącej koalicji) i dyskusyjny z punktu widzenia zasad rule of law, co między innymi uwidoczniły oceny Komisji Weneckiej. Nowatorskie próby interpretacji rzymskiej paremii „lex prospicit, non respicit” okazały się być kosztowne. Ostatecznie, sprawiedliwość okresu przejściowego znalazła swój wyraz w nowym Artykule U części pierwszej Ustawy Zasadniczej. Dokonano też zmian innych przepisów merytorycznych. Wszystkie zmiany przepisów zostały wyróżnione szarym kolorem i zaznaczone w odesłaniach do publikowanego tekstu Ustawy Zasadniczej.

Publikacja została opatrzona nowym wstępem autorstwa Andrzeja Sadeckiego, omawiającym najważniejsze zmiany Konstytucji, nowelizacje ustaw organicznych i ustaw zwykłych, tło tych zmian oraz praktykę ich stosowania.

Z uwagi na liczbę i charakter dokonanych zmian przesłedenie nowelizacji nie jest łatwym zadaniem. Zważywszy na to, po raz pierwszy w wydawanych przez nas tłumaczeniach tekstów konstytucji, poza jednolitym tekstem obowiązującej Konstytucji Węgier, pomieściliśmy także tłumaczenia jej pięciu ustaw zmieniających uchwalonych po 1 stycznia 2012 roku. W zamierzeniu ma to ułatwić Państwu dokonanie analiz porównawczych oraz przybliżyć intencje autorów zmian.

Wiesław Staskiewicz

USTAWA ZASADNICZA WĘGIER

Uchwalona przez Zgromadzenie Krajowe dnia 18 IV 2011 r.,
podpisana przez Prezydenta Republiki dnia 25 IV 2011 r.
i ogłoszona w dzienniku urzędowym „Magyar Közlöny” Nr 43
z 25 kwietnia 2011 r.; uzupełniona o Postanowienia przejściowe
O przejściu od dyktatury komunistycznej do demokracji
uchwalone przez Zgromadzenie Krajowe dnia 30 grudnia 2011 r.
i ogłoszone w dzienniku urzędowym „Magyar Közlöny” Nr 166
z 31 grudnia 2011 r. (uchylone w całości ustawą zmieniającą z dnia
23 marca 2013 r., art. 21 ust. 2, ogłoszoną w dzienniku urzędowym
„Magyar Közlöny” Nr 49 z 2013 r.), weszła w życie dnia
1 stycznia 2012 r.

Tekst jednolity uwzględnia:

Ustawę zmieniającą z dnia 18 czerwca 2012 r. „Magyar Közlöny” Nr 73 z 2012 r.,
Ustawę zmieniającą z dnia 9 listopada 2012 r. „Magyar Közlöny” Nr 149 z 2012 r.,
Ustawę zmieniającą z dnia 21 grudnia 2012 r. „Magyar Közlöny” Nr 177 z 2012 r.,
Ustawę zmieniającą z dnia 23 marca 2013 r. „Magyar Közlöny” Nr 49 z 2013 r.,
Ustawę zmieniającą z dnia 26 września 2013 r. „Magyar Közlöny” Nr 158 z 2013 r.

Publikowany tekst konstytucji uwzględnia wszystkie zmiany
dokonane do dnia 1 lipca 2015 r.

MAGYARORSZÁG ALAPTÖRVÉNYE

Boże, błogostaw Węgrów!

NARODOWE WYZNANIE
WIARY¹

¹ Treść Narodowego Wyznania Wiary zmieniono czwartą poprawką Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt a).

MY, CZŁONKOWIE NARODU WĘGIERSKIEGO, na początku nowego tysiąclecia, w poczuciu odpowiedzialności za każdego Węgra, oświadczamy, co następuje:

Jesteśmy dumni z tego, że nasz Król, Święty Stefan, tysiąc lat temu osadził państwo węgierskie na solidnych fundamentach i uczynił naszą Ojczyznę częścią chrześcijańskiej Europy.

Jesteśmy dumni z naszych przodków walczących o przetrwanie, o wolność i niepodległość.

Jesteśmy dumni ze wspaniałego dziedzictwa duchowego Węgrów.

Jesteśmy dumni z tego, że nasz Naród przez wieki orężnie bronił Europy oraz wzbogacał skarbiec wspólnych wartości swym talentem i swoją pracowitością.

Uznajemy rolę chrześcijaństwa w przetrwaniu Narodu. Szanujemy różnorodne tradycje religijne naszego kraju.

Przyrzekamy chronić i zachować duchową jedność naszego Narodu, która w wichrach minionego stulecia rozerwana została na części. Oświadczamy, że żyjące razem z nami narodowości stanowią część węgierskiej wspólnoty politycznej i są czynnikami państwowotwórczymi.

Zobowiązujemy się do kultywowania i strzeżenia naszego dziedzictwa, naszego unikatowego języka, węgierskiej kultury, kultury i języka narodowości żyjących na terytorium Węgier – stworzonych przez człowieka oraz zasobów naturalnych Kotliny Karpackiej. Przyjmujemy odpowiedzialność za naszych potomnych, dlatego roztropnie wykorzystamy z zasobów materialnych, duchowych i naturalnych, aby chronić warunki życia pokoleń, które przyjdą po nas.

Jesteśmy przeświadczeni, że nasza kultura narodowa stanowi bogaty wkład do różnorodnej jedności europejskiej.

Szanujemy wolność i kulturę innych narodów, dążymy do współpracy ze wszystkimi narodami świata.

Uznajemy, że podstawą bytu ludzkiego jest ludzka godność.

Uznajemy, że wolność jednostki może się realizować jedynie we współdziałaniu z innymi.

Uznajemy, że najważniejsze ramy naszej koegzystencji stanowią rodzina i Naród, a podstawowe wartości naszego współbywania to wierność, wiara i miłość.

Uznajemy, że podstawą siły wspólnoty i godności każdego człowieka jest praca, dzieło ducha ludzkiego.

Uznajemy za swoją powinność niesienie pomocy osobom potrzebującym i biednym.

Uznajemy, że wspólnym celem obywateli i państwa jest zapewnienie dobrobytu, bezpieczeństwa, porządku, sprawiedliwości i wolności.

Uznajemy, że rządy ludu istnieją tylko tam, gdzie państwo służy swym obywatelom, a także sprawiedliwie, bez nadużyć i stronniczości, kieruje ich sprawami.

Z szacunkiem odnosimy się do zdobyczy naszej historycznej konstytucji oraz do Świętej Korony, która ucieleśnia konstytucyjną ciągłość państwowości Węgier i jedność Narodu.

Nie uznajemy zawieszenia naszej historycznej konstytucji wskutek obcych okupacji. Zaprzeczamy przedawnieniu nieludzkich zbrodni popełnionych przeciwko Narodowi węgierskiemu i jego obywatelom w okresie panowania dyktatury narodowosocjalistycznej i dyktatury komunistycznej.

Nie uznajemy komunistycznej konstytucji z 1949 roku, ponieważ stanowiła ona podstawę panowania tyranii, dlatego ogłaszamy jej nieważność.

Zgadza się z deputowanymi pierwszego wolnego Zgromadzenia Krajowego, którzy w swej pierwszej rezolucji oświadczyli, że nasza obecna wolność poczęła się z rewolucji 1956 roku.

Przywrócenie państwowej suwerenności naszej ojczyzny, utraconej 19 marca 1944 roku, datujemy od 2 maja 1990 roku, od ukształtowania się pierwszego wyłonionego w wolnych wyborach przedstawicielstwa Narodu. Dzień ten uważamy za początek nowej demokracji i nowego ładu konstytucyjnego w naszym kraju.

Wyznajemy, że po prowadzących do kryzysu moralnego dziesięcioleciach XX wieku mamy nieodpartą potrzebę duchowej i intelektualnej odnowy.

Wierzymy we wspólnie kształtowaną przyszłość, w poczucie misji młodych pokoleń. Wierzymy, że nasze dzieci i wnuki swym talentem, swą wytrwałością i siłą ducha znów uczynią Węgry wielkimi.

Nasza Ustawa Zasadnicza jest podwaliną naszego porządku prawnego, opartego na sojuszu pomiędzy Węgrami z przeszłości, teraźniejszymi i przyszłymi. Są to żywe ramy wyrażające wolę Narodu, formę, w której pragniemy żyć.

My, obywatele Węgier, jesteśmy gotowi do tego, by ładu naszego kraju oprzeć na wspólnej pracy Narodu.

FUNDAMENTY²

² W oryg. „Alapvetés”.

Artykuł A

Nazwa naszej OJCZYZNY – Węgry.

Artykuł B

1. Węgry są niepodległym, demokratycznym państwem prawa.
2. Formą państwa węgierskiego jest republika.
3. Źródłem władzy publicznej jest Naród.
4. Naród sprawuje władzę za pośrednictwem wybranych przez siebie przedstawicieli, a w wyjątkowych przypadkach – bezpośrednio.

Artykuł C

1. Funkcjonowanie państwa węgierskiego opiera się na zasadzie podziału władz.
2. Niczyja działalność nie może zmierzać do zdobycia i sprawowania władzy siłą, ani do jej wyłącznego posiadania. Każdy ma prawo i obowiązek wystąpić na drodze prawnej przeciw takim dążeniom.
3. Państwo jest uprawnione do stosowania przymusu w celu egzekwowania Ustawy Zasadniczej i przepisów prawa.

Artykuł D

Węgry, mając na uwadze spistość jednolitego Narodu węgierskiego, ponoszą odpowiedzialność za los Węgrów żyjących poza granicami kraju, wspomagają przetrwanie i rozwój ich wspólnot, popierają ich dążenia do zachowania węgierskości, realizację ich praw indywidualnych i wspólnotowych, ich pomyślność na rodzimym ziemi, a także stymulują ich współpracę wzajemną oraz współpracę z rodakami w kraju.

Artykuł E

1. Węgry współdziałają w tworzeniu jedności europejskiej w interesie urzeczywistnienia wolności, dobrobytu i bezpieczeństwa narodów europejskich.
2. Węgry jako państwo członkowskie Unii Europejskiej mogą na podstawie umowy międzynarodowej, w zakresie niezbędnym

do wykonywania praw i wypełniania zobowiązań wynikających z postanowień traktatów założycielskich, wykonywać niektóre ze swych konstytucyjnych uprawnień wspólnie z innymi państwami członkowskimi za pośrednictwem instytucji Unii Europejskiej.

3. Prawo Unii Europejskiej – w zakresie określonym w ust. 2 – może ustanowić powszechnie obowiązujące normy postępowania.
4. Do uchwalenia upoważnienia, uznającego wiążący charakter umowy międzynarodowej – określonej w ust. 2 – niezbędna jest większość dwóch trzecich głosów członków Zgromadzenia Krajowego.

Artykuł F

1. Stolicą Węgier jest Budapeszt.
2. Terytorium Węgier dzieli się na stolicę, województwa, miasta i gminy. W stolicy i w miastach mogą być tworzone dzielnice³.

Artykuł G

1. Dziecko obywatela węgierskiego od momentu narodzin jest obywatelem węgierskim. Inne przypadki uzyskania lub nabycia obywatelstwa węgierskiego określa ustawa organiczna⁴.
2. Węgry chronią swoich obywateli.
3. Nikogo nie można pozbawić obywatelstwa węgierskiego nabytego przez urodzenie bądź na drodze prawnej.
4. Szczegółowe przepisy dotyczące obywatelstwa określa ustawa organiczna.

Artykuł H

1. Językiem urzędowym na Węgrzech jest język węgierski.
2. Węgry chronią język węgierski.
3. Węgry chronią węgierski język migowy jako część kultury węgierskiej.

³ Ust. 2 art. F zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt b).

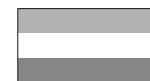
⁴ W oryg. „sarkalatos törvény”; patrz: art. T ust. 4.

Artykuł I

1. Godłem Węgier jest wizerunek podzielonej pionowo na dwie połowy tarczy o zaostrej podstawie. Lewe jej pole jest podzielone siedmioma cięciami tworzącymi osiem poziomych czerwonych i srebrnych pasów. W prawym, czerwonym polu, na środkowej, wystającej części potrójnego pagórka znajduje się złota korona, na której widnieje podwójny srebrny krzyż. Na wierzchołku tarczy spoczywa węgierska Święta Korona.

2. Flaga Węgier składa się z trzech poziomych pasów, równej szerokości o następujących – patrząc od góry – barwach: czerwonej, białej i zielonej; czerwień symbolizuje siłę, biel – wierność, zieleń – nadzieję.

3. Hymnem Węgier jest wiersz Ferencza Kölcseya *Himnusz*, z muzyką Ferencza Erkelą.
4. Godło i flaga mogą również występować w innych, historycznie ukształtowanych formach. Szczegółowe zasady posługiwania się godłem i flagą, a także odznaczenia państwowe określa ustawa organiczna.

Artykuł J

1. Węgierskie święta narodowe:
 - a) 15 marca – upamiętniające rewolucję i walkę o wolność w latach 1848/1849;
 - b) 20 sierpnia – upamiętniające utworzenie państwa węgierskiego oraz jego założyciela, króla Świętego Stefana;
 - c) 23 października – upamiętniające rewolucję i walkę o wolność w 1956 roku.
2. Oficjalnym świętem narodowym jest dzień 20 sierpnia.

Artykuł K

Oficjalną walutą Węgier jest forint.

Artykuł L

1. Węgry chronią instytucję małżeństwa jako dobrowolną wspólnotę życiową kobiety i mężczyzny, a także rodzinę jako podstawę przetrwania Narodu. Podstawą więzi rodzinnej jest małżeństwo oraz relacja rodzic–dziecko⁵.
2. Węgry popierają rodzicielstwo.
3. Ochronę rodzin określa ustawa organiczna.

Artykuł M

1. Gospodarka Węgier opiera się na pracy będącej źródłem wartości oraz na wolnej przedsiębiorczości.
2. Węgry zapewniają warunki uczciwej konkurencji gospodarczej. Węgry występują przeciwko monopolistycznym nadużyciom i bronią praw konsumentów.

Artykuł N

1. Węgry realizują zasadę zrównoważonej, przejrzystej i stabilnej gospodarki oraz polityki budżetowej.
2. Odpowiedzialność za realizację zasady określonej w ust. 1 spoczywa przede wszystkim na Zgromadzeniu Krajowym i Rządzie.
3. Trybunał Konstytucyjny, sądy, samorządy terytorialne oraz inne organy państwowe w trakcie wypełniania swych zadań zobowiązane są do przestrzegania zasady zawartej w ust. 1.

Artykuł O

Każdy jest odpowiedzialny za siebie i jest zobowiązany do współuczestnictwa – w miarę swych zdolności i możliwości – w realizacji zadań państwowych oraz wspólnotowych.

Artykuł P

1. Zasoby naturalne, w szczególności ziemia uprawna, lasy i zasoby wodne, różnorodność bogactwa biologiczne, w szczególności

⁵ Ust. 1 art. L zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 1.

rodzime gatunki flory i fauny, a także wartości kulturalne, tworzą wspólne, narodowe dziedzictwo, którego ochrona, utrzymywanie i zachowanie dla przyszłych pokoleń jest obowiązkiem państwa i każdego obywatela.

2. Ograniczenia i warunki nabywania prawa własności oraz użytkowania ziemi ornej i lasów, konieczne do osiągnięcia celów określonych w ust. 1, jak również zasady dotyczące organizacji zintegrowanej produkcji rolnej oraz gospodarstw rodzinnych i innych gospodarstw rolnych określa ustawa organiczna⁶.

Artykuł Q

1. Węgry dążą do współpracy ze wszystkimi narodami i krajami świata, mając na uwadze zbudowanie i zachowanie pokoju, bezpieczeństwa oraz stabilnego rozwoju ludzkości.
2. Węgry zapewniają zgodność prawa węgierskiego z prawem międzynarodowym, w imię wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.
3. Węgry przyjmują powszechnie uznane normy prawa międzynarodowego. Inne źródła prawa międzynarodowego stają się częścią węgierskiego systemu prawnego z chwilą ogłoszenia ich w akcie normatywnym.

Artykuł R

1. Ustawa Zasadnicza jest podstawą systemu prawnego Węgier.
2. Ustawa Zasadnicza i przepisy prawa obowiązują wszystkich.
3. Postanowienia Ustawy Zasadniczej należy interpretować zgodnie z ich celami, określonymi w Narodowym wyznaniu wiary zawartym w Ustawie Zasadniczej oraz zdobyciami naszej historycznej konstytucji.

Artykuł S

1. Wniosek o przyjęcie nowej Ustawy Zasadniczej, bądź zmiany obowiązującej, może zgłosić Prezydent Republiki, Rząd, komisja Zgromadzenia Krajowego lub członek Zgromadzenia.

⁶ Ust. 2 art. P dodany trzecią poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 21 grudnia 2012 r., art. 1, następnie zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt c).

2. Przyjęcie lub zmianę Ustawy Zasadniczej Zgromadzenie uchwala większością 2/3 głosów ogólnej liczby członków.
3. Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego podpisuje przyjętą Ustawę Zasadniczą lub przyjętą zmianę Ustawy Zasadniczej w ciągu pięciu dni i przekazuje ją Prezydentowi Republiki. Prezydent podpisuje przedłożoną mu Ustawę Zasadniczą lub zmianę Ustawy Zasadniczej w ciągu pięciu dni od otrzymania i zarządza jej ogłoszenie w dzienniku urzędowym. Jeżeli Prezydent uzna, że procedury przewidziane w Ustawie Zasadniczej dla uchwalenia Ustawy Zasadniczej lub zmiany Ustawy Zasadniczej nie były przestrzegane, występuje do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie sprawy. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny nie stwierdzi w toku postępowania naruszenia tych procedur, Prezydent niezwłocznie podpisuje Ustawę Zasadniczą lub zmianę Ustawy Zasadniczej i zarządza jej ogłoszenie w dzienniku urzędowym⁷.
4. Ogłoszenie zmiany Ustawy Zasadniczej zawiera tytuł, numer zmiany i datę dzienną ogłoszenia.

Artykuł T⁸

1. Powszechnie obowiązującą normę postępowania może powołać do życia Ustawa Zasadnicza lub akt normatywny wydany przez uprawniony organ określony w Ustawie Zasadniczej i ogłoszony w dzienniku urzędowym. Ustawa organiczna może również określać w inny sposób zasady ogłaszania rozporządzeń organów samorządowych i aktów normatywnych tworzonych w warunkach szczególnego reżimu prawnego⁹.

⁷ Ust. 3 art. 5 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 2.

⁸ Niniejszy artykuł, definiując źródła prawa węgierskiego, nie wprowadza rozróżnień między aktami normatywnymi władzy wykonawczej, wszystkie je określając mianem „rendelet”. Odpowiednikiem tego terminu w języku polskim jest zarówno dekret, rozporządzenie, jak i zarządzenie. W niniejszym tłumaczeniu (w przeciwieństwie do tłumaczenia opublikowanego przez nas Konstytucji Republiki Węgierskiej z 18 sierpnia 1949 roku) nie dokonaliśmy rozróżnień z uwagi na rangę organów je wydających, i jednolicie posługujemy się terminem „rozporządzenie”.

⁹ Ust. 1 art. T zmieniono czwartą nowelizacją Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt d).

2. Aktami normatywnymi są: ustawa, rozporządzenie Rządu, rozporządzenie Premiera, rozporządzenie ministrów, rozporządzenie Prezesa Węgierskiego Banku Narodowego, rozporządzenie kierowników autonomicznych organów regulacyjnych, rozporządzenie samorządowe. Aktem normatywnym jest także rozporządzenie Rady Obrony Kraju wydane w czasie stanu nadzwyczajnego oraz rozporządzenie Prezydenta Republiki wydane w czasie stanu wyjątkowego.
3. Akt normatywny nie może być sprzeczny z Ustawą Zasadniczą.
4. Ustawa organiczna¹⁰ to akt Zgromadzenia Krajowego, do którego uchwalenia lub zmiany wymagana jest większość 2/3 głosów deputowanych uczestniczących w głosowaniu.

Artykuł U¹¹

1. Powstały z woli Narodu w rezultacie przeprowadzonych w 1990 roku pierwszych wolnych wyborów, oparty na rządach prawa urząd państwa i poprzedzająca go dyktatura komunistyczna są nie do pogodzenia. Węgierska Socjalistyczna Partia Robotnicza i jej prawni poprzednicy, jak również inne organizacje polityczne utworzone w duchu ideologii komunistycznej i wobec niej służebne, były organizacjami zbrodniczymi, na przywódcach których ciąży niepodlegająca przedawnieniu odpowiedzialność za:
 - a) utrzymywanie represyjnego systemu, za kierowanie nim, za naruszenia prawa i zdradę Narodu;
 - b) unicestwienie, przy sowieckiej pomocy wojskowej, demokratycznego eksperymentu, opartego na systemie wielopartyjnym w latach po II wojnie światowej;
 - c) ustanowienie porządku prawnego zbudowanego na władzy autorytarnej i ustawowym bezprawiu;
 - d) likwidację gospodarki opartej na swobodnym dysponowaniu własnością oraz za zadłużenie kraju;

¹⁰ W oryg. „sarkalatos törvény” – w dosłownym tłumaczeniu „ustawa szczególna”.

¹¹ Art. U dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 3.

- e) podporządkowanie obcym interesom gospodarki, obrony narodowej, dyplomacji i potencjału ludzkiego Węgier;
- f) metodyczne niszczenie tradycyjnych wartości europejskiej cywilizacji;
- g) pozbawienie obywateli i grup obywateli podstawowych praw człowieka lub ich drastyczne ograniczenie, w szczególności za zabijanie¹² ludzi, za wydawanie ich obcemu mocarstwu, za ich bezprawne więzienie, za zsyłanie ich do obozów pracy przymusowej, za torturowanie i nieludzkie traktowanie; za samowolne pozbawianie obywateli majątku, ograniczanie prawa własności; za całkowite pozbawienie ich praw do wolności, za poddanie przymusowi państwowemu swobody wyrażania poglądów politycznych i woli politycznej; za dyskryminację ludzi z powodu ich pochodzenia, światopoglądu lub przekonań politycznych, za utrudnianie awansu i samorealizacji opartych na wiedzy, pracowitości i zdolności; za utworzenie i utrzymywanie tajnych służb milicyjnych, dążących do bezprawnej inwigilacji prywatnego życia ludzi i wpływu na nie;
- h) krwawe zdławienie, we współdziałaniu z sowieckimi siłami okupacyjnymi, rewolucji i wojny o niepodległość, które wybuchły 23 października 1956 roku; za rządy terroru i represje, które po nich nastąpiły, za zmuszenie dwustu tysięcy Węgrów do opuszczenia Ojczyzny;
- i) wszystkie przestępstwa pospolite, które popełniono z motywów politycznych, i które z motywów politycznych nie były ściągane przez wymiar sprawiedliwości.

Organizacje polityczne, które w czasie transformacji demokratycznej stały się prawnymi następcami Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej, dzielą z nią odpowiedzialność również jako spadkobierczynie bezprawnie zgromadzonego majątku.

2. Z uwagi na postanowienia zawarte w ust. 1 należy zapewnić rzetelne ujawnienie działalności dyktatury komunistycznej

¹² W oryg. „meggyilkolásért”.

oraz zadośćuczynić społecznemu poczuciu sprawiedliwości, zgodnie z postanowieniami zawartymi w ust. 3–10.

3. W celu zachowania przez państwo pamięci o komunistycznej dyktaturze tworzy się Komitet Pamięci Narodowej. Zadaniem Komitetu Pamięci Narodowej jest ujawnienie działalności organów władzy dyktatury komunistycznej, roli i działalności osób i organizacji sprawujących władzę komunistyczną, a także skutków ich działalności w szczegółowym raporcie oraz publikowanie kolejnych dokumentów.
4. Sprawujący władzę w okresie komunistycznej dyktatury winni pogodzić się z ujawnieniem ich roli i działań związanych z funkcjonowaniem dyktatury, z wyjątkiem informacji nieprawdziwych rozpowszechnianych w sposób zamierzony; z powodu ich działań i roli mogą zostać ujawnione dane osobowe funkcjonariuszy.
5. Uregulowane prawnie przez państwo emerytury przywódców dyktatury komunistycznej lub inne świadczenia mogą być zmniejszone w stopniu określonym ustawą; pochodzące stąd przychody przeznacza się na wyrównanie krzywd wyrządzonych przez dyktaturę komunistyczną oraz w celu zachowania pamięci ofiar zgodnie z postanowieniami ustawy.
6. Nie podlega przedawnieniu karalność zbrodni popełnionych przeciw Węgrom¹³ lub osobom w czasie trwania komunistycznej dyktatury, w imieniu bądź w interesie rządzącej partii państwowej lub w porozumieniu z nią, a które nie zostały dotychczas osądzone, ponieważ z przyczyn politycznych nie zastosowano obowiązujących w czasie ich popełnienia przepisów prawa karnego.
7. Karalność czynów przestępczych określonych w ust. 6 ulega przedawnieniu po upływie okresu przewidzianego w przepisach prawa karnego obowiązujących w czasie ich popełniania, przy czym okres ten winien być liczony od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej, pod warunkiem że zgodnie z przepisami

¹³ W oryg. „Magyarország ellen”.

prawa karnego obowiązującymi w chwili popełnienia czynów, uległyby one przedawnieniu do dnia 1 maja 1990 roku.

8. Karalność czynów przestępczych określonych w ust. 6 ulega przedawnieniu po upływie okresu, jaki upłynął pomiędzy dniem popełnienia czynów przestępczych a dniem 1 maja 1990 roku, który to okres liczony jest jednak od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej, pod warunkiem że czyny te uległyby przedawnieniu w okresie pomiędzy dniem 2 maja 1990 a dniem 31 grudnia 2011 zgodnie z przepisami prawa karnego obowiązującymi w chwili ich popełnienia, a sam sprawca czynu nie był ścigany za popełnione przestępstwo.
9. Nie można ustanowić aktem prawnym nowego tytułu prawnego dla odszkodowań pieniężnych lub jakichkolwiek innych świadczeń majątkowych na rzecz osób, które przed 2 maja 1990 roku zostały bezprawnie z powodów politycznych pozbawione życia lub wolności oraz tych, których państwo niesłusznie pozbawiło własności.
10. Powstałe w okresie dyktatury komunistycznej dokumenty rządzącej partii komunistycznej, utworzonych we współpracy z nią i bezpośrednio jej podlegających organizacji społecznych i młodzieżowych, a także związków zawodowych, stanowią własność państwa i zostają zdeponowane w archiwach publicznych na takich samych zasadach jak dokumenty organów wykonujących zadania publiczne.

WOLNOŚĆ I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

WOLNOŚĆ I ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Artykuł I

1. Należy szanować podstawowe – nienaruszalne i niezbywalne prawa CZŁOWIEKA. Ich ochrona jest pierwszorzędnym obowiązkiem państwa.
2. Węgry uznają prawa podstawowe jednostek oraz wspólnot.
3. Przepisy dotyczące podstawowych praw i obowiązków określa ustawa organiczna. Prawa podstawowe mogą być ograniczone wyłącznie w stopniu bezwzględnie koniecznym i jedynie z uwagi na potrzebę realizacji innego prawa podstawowego, bądź obrony wartości konstytucyjnych – z poszanowaniem istoty treści tego prawa oraz proporcjonalnie do celu, który ma być osiągnięty.
4. Do podmiotów prawa powołanych do życia ustawą mają zastosowanie te same podstawowe prawa oraz obowiązki, które ze swej natury odnoszą się do osób fizycznych.

Artykuł II

Godność ludzka jest nienaruszalna. Każdy człowiek ma prawo do życia i poszanowania ludzkiej godności; życie zarodka ludzkiego, poczęwszy od poczęcia, podlega ochronie.

Artykuł III

1. Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu, poniżającemu traktowaniu, karaniu lub przetrzymywaniu. Zabroniony jest handel ludźmi.
2. Zabronione jest poddawanie człowieka eksperymentom medycznym lub naukowym bez powiadomienia go o tym oraz uzyskania jego dobrowolnie wyrażonej zgody.
3. Zabronione są praktyki ukierunkowane na uszlachetnianie gatunku ludzkiego; zakazuje się wykorzystywania ciała człowieka lub jego części w celach handlowych, jak również klonowania ludzi.

Artykuł IV

1. Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.

2. Nikt nie może być pozbawiony wolności z innych powodów niż określone prawem i w trybie przez nie określonym. Faktyczne, dożywotnie pozbawienie wolności może być orzeczone tylko w przypadku brutalnego przestępstwa popełnionego z premedytacją.
3. Osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa i zatrzymana powinna być w możliwie najkrótszym czasie zwolniona albo postawiona przed sądem. Sąd obowiązany jest do przesłuchania postawionej przed nim osoby oraz do niezwłocznego wydania postanowienia, wraz z pisemnym uzasadnieniem, o jej zwolnieniu bądź zatrzymaniu w areszcie.
4. Każdy bezprawnie lub bezpodstawnie pozbawiony wolności ma prawo do odszkodowania.

Artykuł V

Każdemu, zgodnie z prawem, przysługuje uprawnienie do odparcia bezprawnego, bezpośrednio zagrażającego ataku skierowanego wobec niego lub jego własności.

Artykuł VI

1. Każdy ma prawo do poszanowania przez innych jego życia osobistego oraz rodzinnego, miru domowego, kontaktów osobistych i dobrego imienia.
2. Każdy ma prawo do ochrony swoich danych osobowych oraz do poznania i rozpowszechniania danych dotyczących dobra wspólnego.
3. Przestrzeganie prawa do ochrony danych osobowych oraz do poznania i rozpowszechniania danych dotyczących dobra wspólnego nadzoruje niezależny urząd powołany ustawą organiczną.

Artykuł VII

1. Każdy ma prawo do wolności przekonań, sumienia i wyznania. Prawo to zawiera w sobie wolność wyboru bądź zmiany religii lub innych przekonań, a także wolność ich głoszenia bądź nieujawniania, praktykowania lub nauczania swojej religii

lub innych przekonań poprzez religijne rytuały lub inne zachowania.

2. Osoby wyznające te same zasady wiary, w celu praktykowania swojej religii mogą ustanowić wspólnoty religijne, których organizację określa ustawa organiczna¹⁴.
3. Państwo i wspólnoty religijne winny działać niezależnie. Wspólnoty religijne są autonomiczne¹⁵.
4. Państwo i wspólnoty religijne mogą współpracować dla osiągnięcia społecznych celów. Na wniosek wspólnoty religijnej, Zgromadzenie Krajowe podejmuje decyzję o współpracy. Wspólnoty religijne uczestniczące w takiej współpracy działają jako zarejestrowane kościoły¹⁶. Państwo może przyznać zarejestrowanym kościołom szczególne uprawnienia w zakresie, jaki odpowiada ich udziałowi w realizacji zadań służących osiągnięciu społecznych celów¹⁷.
5. Zasady dotyczące wszystkich wspólnot religijnych, jak również warunki współpracy, zarejestrowane kościoły oraz szczegółowe zasady ich funkcjonowania określa ustawa organiczna¹⁸.

Artykuł VIII

1. Każdy ma prawo do pokojowych zgromadzeń.
2. Każdy ma prawo do zakładania organizacji oraz do wstępowania do nich.
3. Partie mogą się swobodnie tworzyć i działać zgodnie z prawem o stowarzyszeniach. Partie współdziałają w kształtowaniu

¹⁴ Ust. 2 art. VII zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 4 ust. 1, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 1 ust. 1.

¹⁵ Ust. 3 art. VII zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 4 ust. 1, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 1 ust. 1.

¹⁶ W oryg. „bevett egyházként”.

¹⁷ Ust. 4 art. VII dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 4 ust. 2, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 1 ust. 1.

¹⁸ Ust. 5 art. VII dodany piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 1 ust. 2.

i wyrażaniu woli ludu. Partie nie mogą bezpośrednio sprawować władzy publicznej.

4. Szczegółowe przepisy dotyczące funkcjonowania i finansowania partii politycznych określa ustawa organiczna.
5. Związki zawodowe i inne organizacje społeczne mogą powstawać i swobodnie działać na podstawie ustawy o stowarzyszeniach.

Artykuł IX

1. Każdy ma prawo do swobodnego głoszenia swych poglądów.
2. Węgry uznają i chronią wolność prasy oraz jej różnorodność, zapewniają także warunki swobodnej komunikacji niezbędnej do kształtowania się demokratycznej opinii publicznej.
3. Mając na uwadze właściwe dostarczenie informacji niezbędnej dla kształtowania demokratycznej opinii publicznej w okresie kampanii wyborczej, reklamy polityczne mogą być publikowane w mediach wyłącznie nieodpłatnie i na warunkach zapewniających równość szans, określonych w ustawie organicznej¹⁹.
4. Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności innych osób²⁰.
5. Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności Narodu węgierskiego, ani godności jakiejkolwiek wspólnoty o charakterze narodowym, etnicznym, rasowym lub religijnym. Członkowie tych wspólnot zgodnie z postanowieniami ustawy mają prawo do dochodzenia swoich roszczeń przed sądem, występując przeciwko wyrażaniu opinii, która godzi we wspólnotę, powołując się na naruszenie ich godności ludzkiej²¹.

¹⁹ Ust. 3 art. IX zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 5 ust. 1, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 2.

²⁰ Ust. 4 art. IX dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 5 ust. 2.

²¹ Ust. 5 art. IX dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 5 ust. 2.

6. Szczegółowe przepisy dotyczące wolności prasy oraz organu nadzorującego działalność mediów, prasę i rynek usług medialnych określa ustawa organiczna²².

Artykuł X

1. Węgry zapewniają wolność badań naukowych i twórczości artystycznej, a także – w interesie zdobywania przez społeczeństwo wiedzy na możliwie najwyższym poziomie – wolność uczenia się oraz, w ramach określonych przez ustawę, wolność nauczania.
2. Państwo nie jest uprawnione do decydowania w kwestiach prawdy naukowej; do oceny badań naukowych uprawnieni są wyłącznie naukowcy.
3. Węgry chronią naukową i artystyczną wolność Węgierskiej Akademii Nauk i Węgierskiej Akademii Sztuk. Instytucje szkolnictwa wyższego są autonomiczne w zakresie treści i metod badań naukowych oraz kształcenia. Ich strukturę organizacyjną określa ustawa. Rząd, w zakresie przewidzianym ustawą, ustanawia reguły określające zarządzanie publicznymi instytucjami szkolnictwa wyższego oraz nadzoruje zarządzanie nimi²³.

Artykuł XI

1. Każdy obywatel węgierski ma prawo do zdobywania wykształcenia.
2. Węgry gwarantują to prawo poprzez upowszechnienie publicznej oświaty, poprzez bezpłatną i obowiązkową edukację stopnia podstawowego, bezpłatną i powszechnie dostępną edukację średniego stopnia oraz poprzez dostępną dla każdego, stosownie do zdolności indywidualnych, edukację na poziomie wyższym, a także poprzez określone prawem wsparcie materialne osób kształcących się.
3. Ustawa może przewidywać uzależnienie materialnego wsparcia edukacji na poziomie wyższym od czasowego podjęcia

²² Ust. 6 art. IX dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 5 ust. 2.

²³ Ust. 3 art. X zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 6.

zatrudnienia lub czasowego prowadzenia działalności przedsiębiorczej, uregulowanych przez węgierskie prawo²⁴.

Artykuł XII

1. Każdy ma prawo do wolnego wyboru pracy i zajęcia, jak również do podejmowania działalności gospodarczej. Każdy zobowiązany jest do wzbogacania społeczeństwa owocami swej pracy, stosownie do swych kwalifikacji i możliwości.
2. Węgry dążą do stworzenia takich warunków, aby każdy człowiek zdolny do pracy i chcący podjąć zatrudnienie, mógł pracować.

Artykuł XIII

1. Każdy ma prawo do własności i do dziedziczenia. Własność wiąże się z odpowiedzialnością społeczną.
2. Wywłaszczenie może mieć miejsce tylko w sytuacji wyjątkowej i w interesie publicznym – w przypadkach i przy użyciu metod określonych prawem – za pełnym, bezwarunkowym i bezzwłocznym odszkodowaniem.

Artykuł XIV

1. Obywatel węgierski nie może zostać wydalony z terytorium Węgier i może w dowolnej chwili powrócić do kraju z zagranicy. Cudzoziemiec przebywający na terytorium Węgier może być deportowany wyłącznie na podstawie decyzji zgodnej z prawem. Zbiorowa deportacja jest zabroniona.
2. Nikt nie może być deportowany do państwa albo przekazany państwu, w którym grozi mu niebezpieczeństwo kary śmierci, w którym może być poddany torturom, nieludzkiemu traktowaniu bądź nieludzkiej karze.
3. Węgry udzielają azylu osobom nie będącym obywatelami węgierskimi na ich prośbę, w sytuacji gdy ani kraj ich pochodzenia, ani inny kraj nie udzielił im pomocy, które w kraju ojczystym bądź w kraju stałego pobytu są prześladowane z powodów rasowych, przynależności narodowej, przynależności do określonej grupy

²⁴ Ust. 3 art. XI dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 7.

społecznej, przekonań religijnych lub politycznych, a także tym osobom, których obawy przed takim prześladowaniem są zasadne.

Artykuł XV

1. Wszyscy są równi wobec prawa. Każdy człowiek posiada zdolność prawną.
2. Węgry gwarantują każdemu podstawowe prawa bez względu na rasę, kolor skóry, płeć, niepełnosprawność, język, wyznanie religijne, polityczne bądź inne poglądy, pochodzenie narodowe bądź społeczne, sytuację związaną z majątkiem, urodzeniem lub inne cechy.
3. Kobiety i mężczyźni mają równe prawa.
4. Węgry specjalnymi działaniami wspomagają realizację zasady równości szans i awansu społecznego²⁵.
5. Węgry specjalnymi działaniami chronią rodziny, dzieci, kobiety, osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne²⁶.

Artykuł XVI

1. Każde dziecko ma prawo do ochrony i opieki niezbędnej dla jego prawidłowego rozwoju: fizycznego, umysłowego i moralnego.
2. Rodzice mają prawo do wyboru formy wychowania, które uznają za właściwe dla swych dzieci.
3. Rodzice zobowiązani są do opieki nad swymi niepełnoletnimi dziećmi. Zobowiązanie to obejmuje zapewnienie dzieciom edukacji.
4. Pełnoletnie dzieci zobowiązane są do opieki nad rodzicami, którzy opieki tej wymagają.

²⁵ Ust. 4 art. XV zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt e) – wyrażenie „równości szans” zastąpiono wyrażeniem „równości szans i awansu społecznego”.

²⁶ Ust. 5 art. XV zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt f) – wyrażenie „dzieci” zastąpiono wyrażeniem „rodziny, dzieci”.

Artykuł XVII

1. Pracownicy i pracodawcy współdziałają ze sobą, mając na względzie zabezpieczenie miejsc pracy, podtrzymywanie rozwoju gospodarki narodowej oraz inne cele społeczne.
2. Pracownicy, pracodawcy a także ich organizacje związkowe mają ustawowe prawo do tego, by prowadzić ze sobą negocjacje, zawierać na ich podstawie umowy zbiorowe, występować wspólnie w obronie swych interesów, w czym zawiera się także prawo pracowników do strajku²⁷.
3. Każdy pracownik ma prawo do warunków pracy respektujących jego zdrowie, bezpieczeństwo i godność.
4. Każdy pracownik ma prawo do codziennego i cotygodniowego wypoczynku, jak również do corocznego, płatnego urlopu wypoczynkowego.

Artykuł XVIII

1. Zatrudnianie dzieci – z wyjątkiem przypadków określonych prawem, gdy nie zagraża to ich rozwojowi fizycznemu, umysłowemu i moralnemu – jest zabronione.
2. Węgry za pomocą specjalnych działań zapewniają młodzieży i rodzicom ochronę w miejscu pracy.

Artykuł XIX

1. Węgry dążą do tego, aby każdemu swojemu obywatelowi zapewnić bezpieczeństwo socjalne. Każdy obywatel węgierski jest uprawniony do określonego prawem wsparcia w przypadku macierzyństwa, choroby, inwalidztwa, niepełnosprawności, wdowieństwa, sieroctwa oraz niezawinionej przez siebie bezrobocia²⁸.
2. Węgry zapewniają bezpieczeństwo socjalne w przypadkach określonych w ust. 1 oraz w przypadku innych potrzebujących

²⁷ Ust. 2 art. XVII zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt g) – wyrażenie „lub organizować strajk” zastąpiono wyrażeniem „w czym zawiera się także prawo pracowników do strajku”.

²⁸ Ust. 1 art. XIX zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt h) – wyrażenie „inwalidztwa” zastąpiono wyrażeniem „inwalidztwa, niepełnosprawności”.

za pośrednictwem systemu instytucji socjalnych i odpowiednich środków.

3. Ustawa może określać charakter i zakres świadczeń socjalnych, mając na względzie użyteczność działań realizowanych na rzecz wspólnoty przez osoby starające się o świadczenia socjalne.
4. Węgry wspomagają zabezpieczenie życiowe osób starszych poprzez utrzymywanie jednolitego, państwowego – opartego na solidarności społecznej – systemu emerytalnego oraz poprzez umożliwienie działalności dobrowolnie tworzonych instytucji opieki socjalnej. Ustawa określa uprawnienia do państwowej emerytury przy uwzględnieniu wymogu szczególnej ochrony kobiet.

Artykuł XX

1. Każdy ma prawo do zdrowia fizycznego i psychicznego.
2. Realizację prawa zawartego w ust. 1 Węgry zapewniają poprzez gospodarkę rolną wolną od organizmów genetycznie modyfikowanych, zapewnienie dostępu do zdrowej żywności i wody pitnej, organizację bezpieczeństwa i higieny pracy oraz opieki zdrowotnej, wspieranie uprawiania sportu i regularnych ćwiczeń fizycznych, a także poprzez ochronę środowiska.

Artykuł XXI

1. Węgry uznają i wcielają w życie prawo każdego do zdrowego środowiska.
2. Kto powoduje szkodę w środowisku, zobowiązany jest – zgodnie z prawem – do jej naprawienia bądź do pokrycia kosztów przywrócenia stanu poprzedniego.
3. Przywóz i składowanie na terytorium Węgier odpadów zanieczyszczających środowisko jest zabronione.

Artykuł XXII²⁹

1. Węgry dążą do zapewnienia wszystkim godnych warunków mieszkaniowych oraz dostępu do usług publicznych.

²⁹ Art. XXII w nowym brzmieniu nadanym czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 8.

2. Państwo i samorządy lokalne winny także przyczynić się do stworzenia godnych warunków mieszkaniowych poprzez dążenie do zapewnienia zakwaterowania wszystkim osobom pozostającym bez dachu nad głową.
3. W celu ochrony i zapewnienia ładu publicznego, bezpieczeństwa publicznego, zdrowia publicznego oraz wartości kulturowych, ustawa lub rozporządzenie wydane przez samorząd terytorialny, może przewidywać w stosunku do określonych miejsc publicznych, że uporczywe przebywanie w nich³⁰ jest nielegalne³¹.

Artykuł XXIII

1. Każdy pełnoletni obywatel węgierski ma prawo wybierać i być wybieranym w wyborach do Zgromadzenia Krajowego, do samorządów terytorialnych oraz wyborach burmistrza, a także w wyborach deputowanych do Parlamentu Europejskiego.
2. Każdy pełnoletni obywatel innego państwa, należącego do Unii Europejskiej, zamieszkały na Węgrzech, ma prawo wybierać i być wybieranym w wyborach przedstawicieli do samorządów terytorialnych oraz burmistrzów, a także w wyborach deputowanych do Parlamentu Europejskiego.
3. Każda osoba pełnoletnia posiadająca status uchodźcy, imigranta bądź osiedleńca na Węgrzech ma prawo głosu w wyborach do samorządów terytorialnych i w wyborach burmistrzów.
4. Ustawa organiczna może wiązać czynne prawo wyborcze lub jego zakres z miejscem zamieszkania na Węgrzech, zaś bierne prawo wyborcze z innymi warunkami.
5. W wyborach burmistrzów i w wyborach do samorządów terytorialnych wyborca może brać udział w miejscu swego zamieszkania albo w miejscu zadeklarowanego pobytu. Wyborca może korzystać z prawa wyborczego w miejscu zamieszkania albo w miejscu zadeklarowanego pobytu³².

³⁰ W oryg. „életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodás”.

³¹ Przepis dotyczy zakazu przebywania osób bezdomnych w miejscach publicznych i jako taki budzi liczne kontrowersje.

³² Kolejność *lex specialis* i *lex generalis* jak w oryginale.

6. Nie korzysta z prawa wyborczego osoba, która została go pozbawiona przez sąd z powodu popełnienia czynu karalnego lub z powodu ograniczenia poczytalności. Wybrany nie może być obywatel innego państwa należącego do Unii Europejskiej, zamieszkały na Węgrzech, jeśli na podstawie przepisów prawa obowiązującego w państwie obywatelstwa, wyrokiem sądu bądź decyzji administracyjnej odpowiednich władz tego państwa został on pozbawiony prawa wyborczego.
7. W ogólnokrajowym referendum ma prawo brać udział każdy, kto posiada czynne prawo wyborcze w wyborach do Zgromadzenia Krajowego. W referendum lokalnym ma prawo brać udział każdy, kto posiada czynne prawo wyborcze w wyborach do samorządu terytorialnego oraz w wyborach burmistrzów.
8. Każdy obywatel węgierski ma prawo pełnić urząd publiczny stosownie do umiejętności, wykształcenia i wiedzy fachowej. Urzędy publiczne, których nie może sprawować członek lub funkcjonariusz partii politycznej określają przepisy szczegółowe.

Artykuł XXIV

1. Każdy ma prawo, by jego sprawy – bez ingerencji władz – mogły być rozpatrzone bezstronnie, uczciwie i w rozsądnym terminie. Organy władzy zobowiązane są do uzasadnienia swej decyzji zgodnie z przepisami prawa.
2. Każdy ma prawo, w granicach określonych prawem, do zadośćuczynienia za szkodę, jakiej doznał w wyniku bezprawnego postępowania organów władzy.

Artykuł XXV

Każdy ma prawo do tego, by indywidualnie bądź wspólnie z innymi zwracać się do dowolnego organu władzy publicznej z pisemnymi prośbami, skargami lub postulatami.

Artykuł XXVI

Państwo, mając na uwadze sprawne funkcjonowanie, podnoszenie poziomu usług publicznych, zwiększenie przejrzystości spraw publicznych oraz realizację zasady równości szans, dąży do stosowania najnowszych rozwiązań technologicznych i osiągnięć naukowych.

Artykuł XXVII

1. Każdy, kto legalnie przebywa na terytorium Węgier, ma prawo do swobodnego poruszania się i swobodnego wyboru miejsca pobytu.
2. Każdy obywatel węgierski ma prawo do opieki ze strony Węgier podczas swego pobytu za granicą.

Artykuł XXVIII

1. Każdy ma prawo do tego, by wniesione przeciwko niemu oskarżenie oraz jego uprawnienia i zobowiązania były rozpatrzone w uczciwym, jawnym procesie oraz w rozsądnym terminie, przez niezależny i bezstronny sąd powołany w ustawowym trybie.
2. Nikt nie może być uznany za winnego, dopóki jego odpowiedzialność karna nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu.
3. Osoba, przeciwko której toczy się postępowanie karne, ma prawo do obrony na każdym jego etapie. Obrońca nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za poglądy wyrażane w trakcie wykonywania czynności obrończych.
4. Nikt nie może być uznany za winnego i skazany za czyn, który w momencie jego popełnienia nie był uznany za czyn karalny przez prawo węgierskie bądź – w zakresie określonym przez umowę międzynarodową lub akt normatywny Unii Europejskiej – przez prawo innego państwa.
5. Postanowienia ust. 4 nie wykluczają pociągnięcia do odpowiedzialności karnej i skazania za czyn, który w momencie jego popełnienia był wedle powszechnie uznanych zasad prawa międzynarodowego czynem karalnym.
6. Z wyłączeniem przypadków nadzwyczajnych, określonych w ustawie, nikt nie może być pociągnięty do odpowiedzialności karnej ani skazany za popełnienie czynu karalnego, za którego popełnienie został już na Węgrzech albo – w przypadkach określonych przez umowę międzynarodową bądź przez akt

normatywny Unii Europejskiej – w innym państwie prawomocnie uniewinniony albo skazany.

7. Każdy ma prawo do korzystania z środków prawnych przeciwko wyrokowi sądowemu, decyzjom władz lub organów administracji publicznej, jeżeli naruszają jego prawa lub interes prawny.

Artykuł XXIX

1. Narodowości żyjące na Węgrzech współtworzą państwo. Każdy obywatel węgierski, niezależnie od przynależności narodowościowej, ma prawo do swobodnego wyrażania i zachowania swej tożsamości. Narodowości żyjące na Węgrzech mają prawo do posługiwania się językiem ojczystym, do używania we własnym języku nazwisk oraz nazw indywidualnych i zbiorowych, do zachowania własnej kultury i do oświaty w języku ojczystym.
2. Narodowości żyjące na Węgrzech mogą tworzyć samorządy lokalne i krajowe.
3. Szczegółowe przepisy dotyczące praw narodowości żyjących na Węgrzech, narodowości oraz kryteria uznania za narodowość, jak również przepisy dotyczące wyborów ich samorządów lokalnych i krajowych określa ustawa organiczna. Ustawa organiczna może ustanowić, że uznanie za narodowość jest uwarunkowane pewnym okresem obecności oraz podjęciem inicjatywy przez pewną liczbę osób deklarujących swą przynależność do danej narodowości³³.

Artykuł XXX

1. Każdy stosownie do swych możliwości, do swego udziału w gospodarce, uczestniczy w zaspokajaniu wspólnych potrzeb społecznych.
2. W przypadku osób wychowujących dzieci, dokonując oceny ich udziału w zaspokajaniu potrzeb społecznych, należy uwzględnić koszty wychowywania dzieci.

Artykuł XXXI

1. Każdy obywatel węgierski jest zobowiązany do obrony ojczyzny.

³³ Ust. 3 art. XXIX zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 9.

2. Węgry utrzymują system ochotniczej, rezerwowej obrony narodowej.
3. Podczas stanu wyjątkowego lub wówczas, gdy postanowi o tym Zgromadzenie Krajowe, pełnoletni mężczyźna, posiadający obywatelstwo węgierskie i zamieszkały na Węgrzech winien pełnić służbę wojskową. Jeśli obowiązek służby wojskowej nie daje się pogodzić z przekonaniami wynikającymi z sumienia, zastępuje się ją służbą niewymagającą używania broni. Formy pełnienia służby wojskowej i odnoszące się do niej przepisy szczegółowe określa ustawa organiczna.
4. Na okres stanu wyjątkowego, pełnoletni obywatele węgierscy zamieszkali na Węgrzech mogą zostać zobowiązani – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – do pracy na rzecz obrony narodowej.
5. W celu wykonania zadań na rzecz obrony narodowej oraz obrony przed skutkami katastrof żywiołowych, pełnoletni obywatele węgierscy zamieszkali na Węgrzech mogą zostać zobowiązani – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – do obrony cywilnej.
6. W celu wykonania zadań na rzecz obrony narodowej i obrony przed skutkami katastrof, każdy – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – może być zobowiązany do świadczeń materialnych i finansowych.

PAŃSTWO

PAŃSTWO

ZGROMADZENIE KRAJOWE

Artykuł 1

1. Na WĘGRZECH najwyższym organem władzy przedstawicielskiej Narodu jest Zgromadzenie Krajowe.
2. Zgromadzenie Krajowe:
 - a) uchwała³⁴ i zmienia Ustawę Zasadniczą Węgier;
 - b) uchwała ustawy;
 - c) przyjmuje centralny budżet państwa i zatwierdza jego wykonanie;
 - d) w ramach swoich uprawnień, wyraża zgodę na uznanie za prawnie wiążące umowy międzynarodowe;
 - e) wybiera Prezydenta Republiki, członków i przewodniczącego Trybunału Konstytucyjnego, Prezesa Sądu Najwyższego, Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Podstawowych i jego zastępców oraz Prezesa Państwowej Izby Obrachunkowej³⁵;
 - f) wybiera Premiera oraz udziela wotum zaufania wobec Rządu;
 - g) rozwiązuje rady samorządowe działające niezgodnie z Ustawą Zasadniczą;
 - h) decyduje o ogłoszeniu stanu wojennego i zawarciu pokoju;
 - i) decyduje o wprowadzeniu szczególnego reżimu prawnego i decyduje o udziale w operacjach wojskowych;
 - j) ogłasza amnestię;
 - k) wykonuje inne obowiązki i uprawnienia określone Ustawą Zasadniczą i innymi ustawami.

³⁴ W oryg. „megalkor”, dosłownie „tworzy”.

³⁵ Punkt e) ust. 2 art. 1 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt i) – wyrażenie „Prokuratora Generalnego” zastąpiono wyrażeniem „Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego”.

Artykuł 2

1. Obywatele mający prawa wyborcze wybierają deputowanych do Zgromadzenia Krajowego w powszechnych i równych wyborach, w głosowaniu bezpośrednim i tajnym, w sposób określony w ustawie organicznej, zapewniający wyborcom wyrażenie ich wolnej woli.
2. Udział narodowości żyjących na Węgrzech w pracy Zgromadzenia Krajowego określa ustawa organiczna.
3. Wybory do Zgromadzenia Krajowego – z wyjątkiem tych, do których dochodzi w następstwie rozwiązania albo samorozwiązania się Zgromadzenia – winny być przeprowadzone w kwietniu bądź w maju czwartego roku, następującego po wyborze poprzedniego Zgromadzenia Krajowego.

Artykuł 3

1. Kadencja Zgromadzenia Krajowego rozpoczyna się z dniem zebrania się Zgromadzenia na pierwsze posiedzenie i trwa do pierwszego posiedzenia następnego Zgromadzenia. Pierwsze posiedzenie zwołuje Prezydent Republiki w ciągu trzydziestu dni od dnia wyborów.
2. Zgromadzenie Krajowe może podjąć uchwałę o skróceniu swej kadencji.
3. Prezydent Republiki może rozwiązać Zgromadzenie Krajowe, ogłaszając jednocześnie nowe wybory:
 - a) w przypadku zakończenia misji Rządu, gdy Zgromadzenie nie wybierze w ciągu czterdziestu dni, licząc od dnia złożenia przez Prezydenta pierwszej propozycji osoby zaproponowanej na urząd Premiera; lub
 - b) gdy Zgromadzenie nie przyjmie do 31 marca centralnego budżetu państwa na dany rok.
4. Przed rozwiązaniem Zgromadzenia Krajowego Prezydent Republiki zobowiązany jest zasięgnąć opinii Premiera, Przewodniczącego Zgromadzenia oraz przewodniczących klubów parlamentarnych.

5. Prezydent Republiki może skorzystać z uprawnień określonego w ust. 3 pkt a) do dnia wyboru Premiera przez Zgromadzenie. Prezydent może skorzystać z uprawnień określonego w ust. 3 pkt b) do dnia uchwalenia centralnego budżetu państwa przez Zgromadzenie Krajowe.
6. Nowe Zgromadzenie Krajowe winno zostać wybrane w ciągu czterdziestu dni, od dnia rozwiązania bądź samorozwiązania się Zgromadzenia.

Artykuł 4

1. Deputowani do Zgromadzenia Krajowego mają równe prawa i obowiązki, działają w interesie publicznym i w swej działalności nie są związani żadnymi instrukcjami.
2. Deputowanemu do Zgromadzenia Krajowego przysługuje immunitet i uposażenie gwarantujące jego niezależność. Funkcje publiczne, których deputowany do Zgromadzenia Krajowego nie może pełnić, a także inne przypadki niepołączalności mandatu deputowanego ze sprawowaniem funkcji publicznych określa ustawa organiczna.
3. Mandat deputowanego do Zgromadzenia Krajowego wygasa:
 - a) z końcem kadencji Zgromadzenia Krajowego;
 - b) ze śmiercią deputowanego;
 - c) po stwierdzeniu zaistnienia kolizji z inną pełnioną przez niego funkcją publiczną;
 - d) z rezygnacją deputowanego;
 - e) gdy przestały występować warunki konieczne do jego wyboru na deputowanego;
 - f) gdy przez rok nie bierze on udziału w pracy parlamentarnej.
4. O stwierdzeniu braku koniecznych warunków do wyboru deputowanego do Zgromadzenia Krajowego, o stwierdzeniu konfliktu interesów – mandatu deputowanego z pełnioną przez deputowanego funkcją publiczną, a także o ustaleniu, że deputowany przez rok nie brał udziału w pracach Zgromadzenia

Krajowego decyduje Zgromadzenie większością 2/3 głosów deputowanych uczestniczących w głosowaniu.

5. Szczegółowe przepisy dotyczące uprawnień deputowanych do Zgromadzenia Krajowego oraz ich uposażenie określa ustawa organiczna.

Artykuł 5

1. Posiedzenia Zgromadzenia Krajowego są jawne. Na wniosek Rządu bądź deputowanego Zgromadzenie większością 2/3 głosów członków może zdecydować o przeprowadzeniu posiedzenia zamkniętego.
2. Zgromadzenie Krajowe wybiera spośród swoich członków przewodniczącego, wiceprzewodniczących oraz sekretarzy.
3. Zgromadzenie Krajowe tworzy stałe komisje złożone z deputowanych.
4. Deputowani w celu koordynowania swoich działań mogą tworzyć – na warunkach określonych postanowieniami Regulaminu Zgromadzenia Krajowego – kluby parlamentarne³⁶.
5. Zgromadzenie Krajowe podejmuje prawomocne decyzje w obecności co najmniej połowy ogólnej liczby deputowanych.
6. Jeśli Ustawa Zasadnicza nie stanowi inaczej, Zgromadzenie Krajowe może podejmować uchwały zwykłą większością głosów. Postanowienia Regulaminu Zgromadzenia Krajowego w poszczególnych przypadkach mogą wprowadzać wymóg większości kwalifikowanej³⁷.
7. Zgromadzenie Krajowe określa zasady swojej działalności i porządek swych obrad w Regulaminie Zgromadzenia przyjętym większością 2/3 głosów obecnych deputowanych. W celu

³⁶ Ust. 4 art. 5 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt j) – wyrażenie „Regulaminem Zgromadzenia Krajowego” zastąpiono wyrażeniem „postanowieniami Regulaminu Zgromadzenia Krajowego”.

³⁷ Ust. 6 art. 5 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt k) – wyrażenie „Regulamin Zgromadzenia Krajowego” zastąpiono wyrażeniem „Postanowienia Regulaminu Zgromadzenia Krajowego”, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 6 ust. 1 – wyrażenie „wprowadza” zastąpiono wyrażeniem „mogą wprowadzać”.

zapewnienia niezakłóconej działalności Zgromadzenia Krajowego oraz zachowania jego powagi, Przewodniczącemu Zgromadzenia Krajowego przysługują określone w Regulaminie Zgromadzenia uprawnienia porządkowe i dyscyplinarne³⁸.

8. Przepisy dotyczące zwoływania regularnych posiedzeń Zgromadzenia określa ustawa organiczna.
9. Bezpieczeństwo Zgromadzenia Narodowego zapewnia Straż Parlamentarna. Straż Parlamentarna podlega Przewodniczącemu Zgromadzenia Krajowego³⁹.

Artykuł 6

1. Inicjatywa ustawodawcza przysługuje Prezydentowi Republiki, Rządowi, komisji parlamentarnej i każdemu z deputowanych.
2. Zgromadzenie Krajowe – na wniosek złożony przed końcowym głosowaniem przez inicjatora ustawy, Rząd lub Przewodniczącego Zgromadzenia Krajowego – może skierować uchwaloną ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą. Zgromadzenie podejmuje uchwałę w tej sprawie po przeprowadzeniu końcowego głosowania. W przypadku przyjęcia wniosku, Przewodniczący Zgromadzenia niezwłocznie kieruje przyjętą ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą.
3. Przyjętą ustawę w ciągu pięciu dni podpisuje Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego i przesyła do Prezydenta Republiki. Prezydent Republiki podpisuje ustawę w ciągu pięciu dni i zarządza jej ogłoszenie. Jeśli Zgromadzenie Krajowe, zgodnie z ust. 2, skieruje ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą, to Przewodniczący Zgromadzenia może ją podpisać i przekazać Prezydentowi Republiki jedynie wówczas, gdy Trybunał Konstytucyjny nie stwierdzi jej niezgodności z Ustawą Zasadniczą.

³⁸ Ust. 7 art. 5 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 10 ust. 1.

³⁹ Ust. 9 art. 5 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 10 ust. 2.

4. Jeśli Prezydent Republiki uzna ustawę, bądź któryś z jej przepisów, za niezgodną z Ustawą Zasadniczą, a nie doszło do jej zbadania w trybie określonym w ust. 2, kieruje ustawę w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą do Trybunału Konstytucyjnego.
5. Jeśli Prezydent Republiki nie zgadza się z ustawą, bądź któryś z jej przepisów, i nie skorzystał z przysługującego mu prawa – zgodnie z ust. 4 – może odesłać ją przed podpisaniem do Zgromadzenia Krajowego, wraz ze zgłoszeniem swych wątpliwości, w celu ponownego jej rozpatrzenia. Zgromadzenie ponownie rozpatruje ustawę i zajmuje stanowisko w sprawie jej przyjęcia. Prezydent Republiki może skorzystać ze swego prawa także wówczas, gdy Trybunał Konstytucyjny, po badaniu przeprowadzonym na wniosek Zgromadzenia, nie stwierdził niezgodności ustawy z Ustawą Zasadniczą.
6. Trybunał Konstytucyjny w sprawie wniosku określonego w ust. 2 i 4, orzeka niezwłocznie – nie później niż w ciągu trzydziestu dni. Jeśli Trybunał Konstytucyjny w trakcie przeprowadzonego badania stwierdzi niezgodność ustawy z Ustawą Zasadniczą, to Zgromadzenie Krajowe rozpatruje ponownie ustawę w celu usunięcia tej niezgodności.
7. Jeśli Trybunał Konstytucyjny w trakcie badania przeprowadzonego na wniosek Prezydenta Republiki nie stwierdzi niezgodności ustawy z Ustawą Zasadniczą, to Prezydent ustawę niezwłocznie podpisuje i zarządza jej ogłoszenie.
8. Wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o ponowne zbadanie ustawy, która została rozpatrzona i przyjęta zgodnie z ust. 6 przez Zgromadzenie Krajowe, w celu orzeczenia o jej zgodności z Ustawą Zasadniczą, może być wniesiony zgodnie z warunkami przewidzianymi w ust. 2 i 4. W sprawie tego ponownego wniosku Trybunał Konstytucyjny orzeka niezwłocznie – nie później niż w ciągu dziesięciu dni.
9. Jeśli Zgromadzenie Krajowe wprowadzi zmiany do ustawy, która została odesłana w wyniku braku zgody Prezydenta Republiki, ponowne zbadanie zgodności ustawy z Ustawą Zasadniczą – zgodnie z ust. 2 i 4 – może dotyczyć wyłącznie zmienionych

przepisów albo niespełnienia wymogów proceduralnych określonych w Ustawie Zasadniczej i dotyczących wymogów tworzenia ustaw. Jeśli Zgromadzenie uchwali w niezmienionej postaci ustawę odesłaną mu przez Prezydenta Republiki w następstwie braku jego zgody, to Prezydent może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie jej zgodności z Ustawą Zasadniczą ze względu na niespełnienie wymogów proceduralnych określonych w Ustawie Zasadniczej i dotyczących procedury tworzenia ustaw.

Artykuł 7

1. Deputowany może zwrócić się do Rzecznika Praw Podstawowych, Prezesa Państwowej Izby Obrachunkowej, Prokuratora Generalnego i Prezesa Narodowego Banku Węgierskiego z zapytaniem w dowolnej sprawie należącej do zakresu ich kompetencji.
2. Deputowany może skierować interpelację i zapytanie do Rządu i członków Rządu w dowolnej sprawie należącej do zakresu ich kompetencji.
3. Działalność parlamentarnych komisji śledczych oraz obowiązek stawienia się przed nimi określa ustawa organiczna.

REFERENDUM OGÓLNOKRAJOWE

Artykuł 8

1. Zgromadzenie Krajowe zarządza referendum ogólnokrajowe z inicjatywy co najmniej dwustu tysięcy obywateli. Zgromadzenie Krajowe może zarządzić referendum ogólnokrajowe z inicjatywy Prezydenta Republiki, Rządu lub stu tysięcy obywateli. Ważny i rozstrzygający wynik referendum ogólnokrajowego jest dla Zgromadzenia wiążący.
2. Przedmiotem referendum ogólnokrajowego może być sprawa będąca w zakresie obowiązków i uprawnień Zgromadzenia.
3. Nie można przeprowadzać referendum ogólnokrajowego w sprawie:

- a) zmian w Ustawie Zasadniczej;
 - b) centralnego budżetu państwa oraz jego wykonania; w kwestii rodzajów podatków państwowych, świadczeń socjalnych, opłat, ceł, a także w kwestii centralnych decyzji określających podatki lokalne;
 - c) treści ustaw dotyczących wyboru deputowanych do Zgromadzenia Krajowego, przedstawicieli samorządów terytorialnych i burmistrzów, a także deputowanych do Parlamentu Europejskiego;
 - d) zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych;
 - e) obsady personalnej stanowisk oraz tworzenia struktur organizacyjnych, należących do kompetencji Zgromadzenia Krajowego;
 - f) samorozwiązania się Zgromadzenia;
 - g) rozwiązywania rad samorządowych;
 - h) wprowadzenia stanu wojennego, ogłaszania stanu nadzwyczajnego i stanu wyjątkowego, a także w kwestii ogłaszania i przedłużania stanu mobilizacji obronnej;
 - i) udziału w operacjach militarnych;
 - j) ogłoszenia amnestii.
4. Referendum ogólnokrajowe jest ważne, jeśli ponad połowa uprawnionych do głosowania oddała ważne głosy i jest wiążące, jeśli ponad połowa z nich udzieliła identycznej odpowiedzi na sformułowane w referendum pytanie.⁴⁰

⁴⁰ Ustęp 4 artykułu 8 Konstytucji Węgier w języku węgierskim brzmi:

Az országos népszavazás érvényes, ha az összes választópolgár több mint fele érvényesen szavazott, és eredményes, ha az érvényesen szavazó választópolgárok több mint fele a megfogalmazott kérdésre azonos választ adott.

Użyty tu dwukrotnie termin *választópolgár / választópolgárok*, tłumaczony jako głosujący posiada jednak inne znaczenie w pierwszej części powyższego ustępu, a inne w części drugiej. W pierwszej - oznacza wszystkich uprawnionych do głosowania w referendum, w drugiej - jedynie tych którzy wzięli udział w głosowaniu i którzy oddali ważne głosy. Ewidentnie mamy do czynienia z niejednoznacznością tekstu oryginału, która to niestety znalazła też wyraz w polskim tłumaczeniu.

PREZYDENT REPUBLIKI

Artykuł 9

1. Głową państwa węgierskiego jest Prezydent Republiki, który wyraża jedność Narodu i stoi na straży demokratycznego funkcjonowania organizmu państwowego.
2. Prezydent Republiki jest Naczelnym Dowódcą Wojska Węgierskiego.
3. Prezydent Republiki:
 - a) reprezentuje Węgry;
 - b) może uczestniczyć, z prawem zabierania głosu, w posiedzeniach Zgromadzenia Krajowego;
 - c) może występować z inicjatywą ustawodawczą;
 - d) może występować z inicjatywą przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego;
 - e) ogłasza termin wyborów powszechnych do Zgromadzenia Krajowego, do organów samorządów terytorialnych oraz wyborów burmistrzów, wyznacza termin wyborów do Parlamentu Europejskiego oraz termin przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego;
 - f) podejmuje decyzje dotyczące szczególnego reżimu prawnego;
 - g) zwołuje posiedzenie inauguracyjne Zgromadzenia Krajowego nowej kadencji;
 - h) może rozwiązać Zgromadzenie Krajowe;

Istotę treści ustępu 4 w swobodnym tłumaczeniu można oddać w następujący sposób: *„Referendum ogólnokrajowe jest ważne, jeśli ponad połowa uprawnionych do głosowania oddała ważne głosy i jest wiążące, jeśli ponad połowa z głosujących udzieliła identycznej odpowiedzi na sformułowane w referendum pytanie.”*

Pamiętajmy jednak, że zgodnie z Zasadami Techniki Legislacyjnej (§ 10 załącznika do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”) danemu terminowi w tekście aktu normatywnego winniśmy nadawać tylko jedno znaczenie.

W zaistniałej sytuacji, budzącej wątpliwości prawne, zdecydowaliśmy się na poprawienie dotychczasowej wersji tłumaczenia ustępu 4.

- i) może skierować do Trybunału Konstytucyjnego przyjętą przez Zgromadzenie Krajowe Ustawę Zasadniczą albo zmianę Ustawy Zasadniczej w celu zbadania ich zgodności z określonymi w Ustawie Zasadniczej procedurami ich tworzenia; może skierować do Trybunału Konstytucyjnego ustawę przyjętą przez Zgromadzenie Krajowe w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą albo zwrócić ją Zgromadzeniu Krajowemu w celu ponownego rozpatrzenia⁴¹;
 - j) proponuje kandydatów na urząd Premiera, Prezesa Sądu Najwyższego, Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego i Rzecznika Praw Podstawowych⁴²;
 - k) powołuje sędziów zawodowych oraz przewodniczącego Rady Budżetowej;
 - l) zatwierdza prezesa Węgierskiej Akademii Nauk, prezesa Węgierskiej Akademii Sztuk⁴³;
 - m) tworzy strukturę organizacyjną swojej kancelarii.
4. Prezydent Republiki:
- a) na podstawie upoważnienia udzielonego przez Zgromadzenie Krajowe ratyfikuje umowy międzynarodowe;
 - b) akredytuje i przyjmuje ambasadorów oraz przedstawicieli obcych państw;
 - c) mianuje ministrów, prezesa i wiceprezesów Narodowego Banku Węgierskiego, kierowników autonomicznych organów regulacyjnych oraz profesorów akademickich;

⁴¹ Pkt i) ust. 3 art. 9 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 11.

⁴² Pkt j) ust. 3 art. 9 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt l) – wyrażenie „Prokuratora Generalnego” zastąpiono wyrażeniem „Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego”.

⁴³ Pkt l) ust. 3 art. 9 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt m) – wyrażenie „prezesa Węgierskiej Akademii Nauk” zastąpiono wyrażeniem „prezesa Węgierskiej Akademii Nauk, prezesa Węgierskiej Akademii Sztuk”.

- d) mianuje rektorów uniwersytetów;
 - e) mianuje i awansuje generałów;
 - f) nadaje określone prawem ordery, odznaczenia i tytuły, jak również zezwala na noszenie zagranicznych odznaczeń państwowych;
 - g) dysponuje prawem łaski;
 - h) postanawia w należących do jego kompetencji sprawach podziału administracyjnego;
 - i) postanawia w sprawach związanych z nabywaniem i utratą obywatelstwa;
 - j) postanawia we wszystkich sprawach, które zgodnie z prawem należą do jego kompetencji.
5. Wszystkie akty urzędowe i postanowienia Prezydenta Republiki określone w ust. 4 wymagają kontrasygnaty członka Rządu. Ustawa może stanowić, że postanowienie Prezydenta w sprawach należących z mocy ustawy do jego kompetencji, nie wymagają kontrasygnaty.
6. Prezydent Republiki odmawia wykonania postanowień zawartych w ust. 4 pkt b) – e), jeśli brak jest podstaw prawnych lub ma uzasadnione powody, by sądzić, że spowodowałyby to poważne zakłócenia w demokratycznym funkcjonowaniu aparatu państwowego.
7. Prezydent Republiki odmawia wykonania postanowień zawartych w ust. 4 pkt f), jeżeli godziłoby to w wartości Ustawy Zasadniczej.

Artykuł 10

1. Prezydent Republiki jest wybierany przez Zgromadzenie Krajowe na pięcioletnią kadencję.
2. Na urząd Prezydenta Republiki może zostać wybrany każdy obywatel Węgier, który ukończył trzydziesty piąty rok życia.
3. Prezydent Republiki może być ponownie wybrany tylko raz.

Artykuł 11

1. Prezydenta Republiki należy wybrać co najmniej trzydzieści dni i nie później niż sześćdziesiąt dni przed upływem kadencji urzędującego Prezydenta; jeśli kadencja poprzedniego Prezydenta została zakończona przed ustawowym terminem, to nowy Prezydent Republiki winien być wybrany w ciągu trzydziestu dni od daty ustania kadencji poprzedniego Prezydenta Republiki. Termin wyboru Prezydenta Republiki ogłasza Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego. Zgromadzenie wybiera Prezydenta w tajnym głosowaniu.
2. Wybór Prezydenta Republiki następuje po otrzymaniu nominacji na ten urząd z grona zgłoszonych kandydatów. Warunkiem ważności nominacji jest pisemne zgłoszenie kandydata przez co najmniej 1/5 ogólnej liczby deputowanych. Nominację należy skierować do Przewodniczącego Zgromadzenia Krajowego przed zarządzeniem głosowania. Każdy deputowany może zaproponować jednego kandydata. Jeśli ktoś zgłosi więcej kandydatów, wszystkie jego propozycje są nieważne.
3. Prezydent Republiki zostaje wybrany w pierwszym głosowaniu, jeśli uzyska głosy co najmniej 2/3 ogólnej liczby deputowanych.
4. Jeśli pierwsze głosowanie nie jest rozstrzygające, należy przeprowadzić drugie głosowanie. W trakcie drugiego głosowania należy oddać głos na jednego z dwóch kandydatów, którzy otrzymali najwięcej głosów w pierwszym głosowaniu. Jeśli w pierwszym głosowaniu dwóch kandydatów uzyskało najwyższą i równą liczbę głosów, to w drugim głosowaniu należy głosować na jednego z nich. Jeśli w pierwszym głosowaniu równa liczba głosów wystąpiła na drugiej pozycji, to należy głosować na tych kandydatów, którzy uzyskali najwyższą liczbę głosów. Prezydentem Republiki wybranym na podstawie drugiego głosowania zostaje ten, kto zdobył najwięcej ważnych głosów, niezależnie od liczby deputowanych uczestniczących w głosowaniu. Jeśli także drugie głosowanie nie przynosi rozstrzygnięcia, należy przeprowadzić nowe wybory na podstawie ponownych zgłoszeń i nominacji kandydatów.

5. Procedurę głosowania należy zakończyć najpóźniej w ciągu dwóch następujących po sobie dni.
6. Prezydent elekt obejmuje urząd z chwilą wygaśnięcia kadencji poprzedniego Prezydenta Republiki, a w przypadku gdy kadencja poprzedniego Prezydenta zakończyła się przed ustawowym terminem – w ósmym dniu po ogłoszeniu wyniku wyborów; przed objęciem urzędu Prezydent składa przysięgę wobec Zgromadzenia Krajowego.

Artykuł 12

1. Osoba Prezydenta Republiki jest nietykalna.
2. Urzędu Prezydenta Republiki nie można łączyć z żadnym innym urzędem lub funkcją państwową, gospodarczą, społeczną lub polityczną. Prezydent nie może prowadzić żadnej dodatkowej działalności zarobkowej i nie może przyjmować wynagrodzenia za żadną działalność, z wyjątkiem objętej prawem autorskim.
3. Mandat Prezydenta Republiki wygasa wskutek:
 - a) upływu kadencji;
 - b) jego śmierci;
 - c) niezdolności do sprawowania urzędu w okresie przekraczającym dziewięćdziesiąt dni;
 - d) ustania przesłanek koniecznych do wyboru na urząd Prezydenta Republiki;
 - e) stwierdzenia zaistnienia kolizji między funkcjami pełnionymi przez Prezydenta;
 - f) rezygnacji;
 - g) złożenia z urzędu Prezydenta Republiki.
4. O przyczynach uniemożliwiających sprawowanie urzędu przez Prezydenta Republiki w okresie przekraczającym dziewięćdziesiąt dni, ustaniu przesłanek koniecznych do wyboru na urząd Prezydenta oraz o zaistnieniu kolizji między funkcjami

pełnionymi przez Prezydenta, decyduje Zgromadzenie Krajowe większością 2/3 głosów obecnych deputowanych.

5. Szczegółowe uprawnienia i wynagrodzenie Prezydenta Republiki i byłego Prezydenta Republiki określa ustawa organiczna⁴⁴.

Artykuł 13

1. Przeciwko Prezydentowi Republiki można wszcząć postępowanie karne dopiero po zakończeniu sprawowania przez niego urzędu.
2. W przypadku świadomego naruszenia przez Prezydenta Republiki Ustawy Zasadniczej, bądź innych przepisów prawa, w związku ze sprawowanym przezeń urzędem, a także w przypadku umyślnego popełnienia przestępstwa czynu karalnego, z inicjatywą złożenia Prezydenta z urzędu może wystąpić 1/5 ogólnej liczby deputowanych do Zgromadzenia Krajowego⁴⁵.
3. Do wszczęcia postępowania zmierzającego do pozbawienia Prezydenta Republiki urzędu niezbędna jest większość 2/3 głosów członków Zgromadzenia. Głosowanie jest tajne.
4. W okresie od podjęcia decyzji w sprawie wszczęcia postępowania, aż do jego zakończenia, Prezydent Republiki nie może wykonywać swych obowiązków.
5. Przeprowadzenie postępowania zmierzającego do złożenia Prezydenta Republiki z urzędu należy do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego.
6. Jeśli Trybunał Konstytucyjny w następstwie przeprowadzonego postępowania stwierdzi odpowiedzialność publicznoprawną Prezydenta Republiki, może pozbawić go urzędu.

⁴⁴ Ust. 5 art. 12 zmieniony pierwszą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 18 czerwca 2012 r., art. 1 ust. 2 – wyrażenie „Prezydenta Republiki” zastąpiono wyrażeniem „Prezydenta Republiki i byłego Prezydenta Republiki”.

⁴⁵ Ust. 2 art. 13 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt n) – wyrażenie „szándékos” poprzedzono przedimkiem nieokreślonym „a”.

Artykuł 14

1. W przypadku przejściowej niezdolności Prezydenta Republiki do sprawowania urzędu – do czasu jej ustąpienia, a w przypadku zakończenia kadencji – do czasu objęcia urzędu przez następnego Prezydenta obowiązki i kompetencje Prezydenta Republiki przejmuje Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego.
2. Fakt przejściowej niezdolności Prezydenta Republiki do sprawowania urzędu stwierdza Zgromadzenie Krajowe na wniosek Prezydenta, Rządu lub deputowanego.
3. Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego podczas zastępowania Prezydenta Republiki nie może wykonywać swych kompetencji jako członek Zgromadzenia Krajowego, obowiązki Przewodniczącego Zgromadzenia Krajowego pełni w tym okresie wyznaczony przez Zgromadzenie Krajowe wiceprzewodniczący.

RZĄD

Artykuł 15

1. Rząd jest głównym organem władzy wykonawczej, którego zakres odpowiedzialności i kompetencji obejmuje wszystkie obszary działania z wyłączeniem tych, które wprost zostały przekazane Ustawą Zasadniczą bądź innymi aktami normatywnymi pozostałym organom władzy. Rząd jest odpowiedzialny przed Zgromadzeniem Krajowym.
2. Rząd jest naczelnym organem administracji publicznej i zgodnie z ustawą może tworzyć organy administracji państwowej.
3. Rząd, działając w ramach swych uprawnień, w sprawach nieuregulowanych ustawą lub na podstawie zawartego w ustawie upoważnienia, wydaje rozporządzenia.
4. Rozporządzenie rządowe nie może być sprzeczne z innym aktem normatywnym.

Artykuł 16

1. Członkami Rządu są Premier i ministrowie.
2. Premier – w drodze rozporządzenia – wyznacza spośród ministrów jednego bądź kilku wicepremierów.
3. Premier jest wybierany przez Zgromadzenie Krajowe na wniosek Prezydenta Republiki.
4. Do wyboru Premiera konieczna jest bezwzględna większość głosów. Premier obejmuje urząd z chwilą wyboru.
5. Prezydent Republiki składa wnioski określony w ust. 3:
 - a) na inauguracyjnym posiedzeniu nowego Zgromadzenia Krajowego, jeśli mandat Premiera wygaś wraz z ukonstytuowaniem się nowo wybranego Zgromadzenia;
 - b) w ciągu piętnastu dni od wygaśnięcia mandatu Premiera, jeśli nastąpiło to wskutek jego rezygnacji, śmierci, stwierdzenia zaistnienia konfliktu interesów – urzędu Premiera z pełnionymi przezeń funkcjami publicznymi, niespełnienia warunków koniecznych do wyboru na urząd Premiera, wyrażenia przez Zgromadzenie Krajowe w głosowaniu tajnym wotum nieufności dla Premiera.
6. Jeśli Zgromadzenie Krajowe nie wybierze osoby proponowanej na urząd Premiera zgodnie z ust. 5, Prezydent Republiki w ciągu piętnastu dni przedkłada propozycję nowego kandydata.
7. Ministrowie są mianowani przez Prezydenta Republiki na wniosek Premiera. Minister obejmuje urząd w terminie wyznaczonym w akcie mianowania, a w przypadku jego braku – z dniem mianowania.
8. Rząd konstituuje się w dniu mianowania ministrów.
9. Członkowie rządu składają przysięgę wobec Zgromadzenia Krajowego.

Artykuł 17

1. Liczbę ministerstw określa ustawa.

2. W celu wykonania wyznaczonych przez Rząd zadań, może być powołany minister bez teki.
3. Organami rządowymi terytorialnej administracji państwowej o ogólnych kompetencjach są urzędy: stołeczny i wojewódzkie.
4. Przepisy ustawy organicznej określające ministerstwa, ministrów bądź organy administracji publicznej mogą być zmienione ustawą.
5. Zakres praw i obowiązków urzędników administracji rządowej określa ustawa.

Artykuł 18

1. Premier określa główne kierunki polityki Rządu.
2. W ramach głównych kierunków polityki Rządu, minister samodzielnie kieruje działalnością podległych mu działów administracji publicznej i podporządkowanych mu organów, a także wykonuje zadania wyznaczone przez Rząd lub Premiera.
3. Członek Rządu, na podstawie swych ustawowych uprawnień bądź uprawnień otrzymanych na mocy rozporządzenia rządowego, działając w ramach swych kompetencji, może samodzielnie albo w porozumieniu z innym ministrem wydać rozporządzenie, które nie może być sprzeczne z ustawą, rozporządzeniem rządowym i rozporządzeniem Prezesa Narodowego Banku Węgierskiego.
4. Członkowie Rządu za swą działalność są odpowiedzialni przed Zgromadzeniem Krajowym, a ministrowie są odpowiedzialni również przed Premierem. Członek Rządu może brać udział w posiedzeniach Zgromadzenia i zabierać głos w trakcie obrad. Zgromadzenie i komisja parlamentarna mogą zobowiązać członka Rządu do obecności na swym posiedzeniu.
5. Szczegółowe przepisy dotyczące uprawnień członka Rządu, jego uposażenia, a także zastępowania ministrów określa ustawa.

Artykuł 19

Zgromadzenie Krajowe może wystąpić do Rządu o informację w sprawie stanowiska rządowego, jakie ma być prezentowane

w procesie decyzyjnym instytucji Unii Europejskiej, działających z udziałem rządów; może też zajmować stanowisko wobec rozpatrywanych przez te instytucje projektów. W procesie decyzyjnym w instytucjach Unii Europejskiej, Rząd powinien uwzględnić stanowisko Zgromadzenia.

Artykuł 20

1. Wraz z wygaśnięciem mandatu Premiera, kończy się misja jego Rządu.
2. Mandat Premiera wygasa:
 - a) wraz z ukonstytuowaniem się nowo wybranego Zgromadzenia Krajowego;
 - b) gdy Zgromadzenie wyrazi wobec Premiera wotum nieufności i wybierze nowego Premiera;
 - c) gdy Zgromadzenie w głosowaniu nie wyraziło poparcia dla wniosku Premiera o wotum zaufania;
 - d) wskutek jego rezygnacji;
 - e) wskutek jego śmierci;
 - f) wskutek stwierdzenia konfliktu interesów – sprawowanej funkcji z innymi pełnionymi przezeń funkcjami publicznymi;
 - g) gdy ustały przesłanki konieczne do wyboru na urząd Premiera.
3. Mandat ministra wygasa:
 - a) wraz z wygaśnięciem mandatu Premiera;
 - b) wskutek rezygnacji ministra;
 - c) wraz z odwołaniem ministra;
 - d) wskutek jego śmierci.
4. O stwierdzeniu ustania warunków koniecznych do wyboru danej osoby na stanowisko Premiera oraz o stwierdzeniu konfliktu interesów – funkcji Premiera z pełnionymi przez niego innymi funkcjami publicznymi decyduje Zgromadzenie

Krajowe większością 2/3 głosów deputowanych biorących udział w głosowaniu.

Artykuł 21

1. Wniosek, w pisemnej formie, o wotum nieufności wobec urzędującego Premiera wraz z propozycją nowego kandydata na ten urząd może zgłosić 15 deputowanych do Zgromadzenia.
2. Zgromadzenie, popierając wniosek o wotum nieufności i wyrażając wotum nieufności wobec Premiera, wybiera jednocześnie na stanowisko Premiera osobę zaproponowaną we wniosku o wotum nieufności. Do podjęcia takiej decyzji przez Zgromadzenie wymagana jest bezwzględna większość głosów wszystkich deputowanych.
3. Premier może wystąpić z wnioskiem o wotum zaufania. Zgromadzenie nie wyraża poparcia dla wniosku, jeśli w głosowaniu nad nim nie poprze go więcej niż połowa wszystkich deputowanych.
4. Premier może wystąpić z wnioskiem, by głosowanie nad wniesioną propozycją rządową było zarazem głosowaniem nad wotum zaufania. Zgromadzenie, nie udzielając poparcia poddanej pod głosowanie propozycji rządowej tym samym nie udziela rządowi wotum zaufania.
5. Decyzję w sprawie wotum zaufania Zgromadzenie podejmuje nie wcześniej niż po upływie trzech dni od złożenia swojego wniosku o wotum nieufności bądź od złożenia przez Premiera wniosku określonego w ust. 3 i 4 oraz nie później niż w ciągu ośmiu dni, licząc od daty złożenia wniosku.

Artykuł 22

1. W okresie od wygaśnięcia mandatu Rządu do dnia ukonstytuowania się nowego Rządu, Rząd pełni swe obowiązki jako Rząd tymczasowy; nie może jednak zawierać umów międzynarodowych, a rozporządzenia może wydawać jedynie w sytuacji wyższej konieczności i jedynie w ramach ustawowego upoważnienia.
2. Jeśli mandat Premiera wygasł wskutek jego rezygnacji bądź w konsekwencji ukonstytuowania się nowo wybranego

Zgromadzenia, Premier do dnia wyboru nowego Premiera pozostaje na stanowisku jako Premier pełniący obowiązki; nie może jednak występować z wnioskiem o odwołanie ministra bądź o powołanie nowego ministra, a rozporządzenia może wydawać jedynie w sytuacji wyższej konieczności i w ramach ustawowego upoważnienia.

3. Jeśli pełnomocnictwa Premiera ustają wskutek jego śmierci, stwierdzenia niedopuszczalnego połączenia sprawowanych funkcji, utraty prawa wyborczego lub wskutek tego, że Zgromadzenie Krajowe wyraziło w głosowaniu wobec niego wotum nieufności, do czasu wybrania nowego Premiera jego obowiązki sprawuje wicepremier albo, w przypadku gdy jest ich kilku, pierwszy wicepremier – z zastrzeżeniem postanowień ust. 2.
4. Minister, od dnia wygaśnięcia mandatu Premiera do dnia mianowania nowego ministra albo do powierzenia tymczasowego pełnienia obowiązków ministra innemu członkowi nowego Rządu, pozostaje na stanowisku jako minister pełniący obowiązki i może wydawać rozporządzenia jedynie w sytuacji wyższej konieczności.

AUTONOMICZNE ORGANY REGULACYJNE

Artykuł 23

1. Zgromadzenie Krajowe może powołać do życia ustawą organiczną autonomiczne organy regulacyjne w celu wykonywania wybranych uprawnień i obowiązków władzy wykonawczej.
2. Kierujący autonomicznym organem regulacyjnym zostaje mianowany przez Premiera albo – na wniosek Premiera – przez Prezydenta Republiki na okres przewidziany w ustawie organicznej. Kierujący autonomicznym organem regulacyjnym mianuje swego zastępcę bądź swoich zastępców.

3. Kierujący autonomicznym organem regulacyjnym zdejmuje przed Zgromadzeniem Krajowym coroczne sprawozdanie z działalności autonomicznego organu regulacyjnego.
4. Kierujący autonomicznym organem regulacyjnym, na podstawie upoważnienia zawartego w ustawie organicznej, i działając w zakresie swoich kompetencji, wydaje rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawami oraz z rozporządzeniami rządowymi, rozporządzeniami Premiera, rozporządzeniami ministrów i rozporządzeniami prezesa Węgierskiego Banku Narodowego. W zastępstwie kierującego autonomicznym organem regulacyjnym, rozporządzenia może wydawać – wyznaczony przez niego rozporządzeniem – zastępca.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

Artykuł 24

1. Trybunał Konstytucyjny jest najwyższym organem powołanym do ochrony Ustawy Zasadniczej.
2. Trybunał Konstytucyjny:
 - a) bada zgodność przyjętej ustawy, która nie została ogłoszona, z Ustawą Zasadniczą;
 - b) na wniosek sędziego ustala niezwłocznie, nie później niż w ciągu dziewięćdziesięciu dni, czy mający zastosowanie w danej sprawie przepis prawa jest zgodny z Ustawą Zasadniczą⁴⁶;
 - c) rozpatrując skargę konstytucyjną, ustala czy zastosowany w danej sprawie przepis prawny jest zgodny z Ustawą Zasadniczą;
 - d) rozpatrując skargę konstytucyjną, ustala czy wyrok sądu jest zgodny z Ustawą Zasadniczą;

⁴⁶ Pkt b) ust. 2 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 1, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 6 ust. 2 – wyrażenie „trzydziestu” zastąpiono wyrażeniem „dziewięćdziesięciu”.

- e) na wniosek Rządu, 1/4 deputowanych do Zgromadzenia Krajowego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Podstawowych ustala zgodność aktów normatywnych z Ustawą Zasadniczą⁴⁷;
 - f) bada zgodność aktów normatywnych z umowami międzynarodowymi;
 - g) wykonuje inne uprawnienia i obowiązki określone przez Ustawę Zasadniczą lub ustawę organiczną;
3. Trybunał Konstytucyjny:
- a) w ramach swych kompetencji określonych w ust. 2 pkt b), c) i e) unieważnia niezgodny z Ustawą Zasadniczą akt normatywny bądź przepis prawny⁴⁸;
 - b) w ramach swych kompetencji określonych w ust. 2 pkt d) unieważnia sprzeczne z Ustawą Zasadniczą orzeczenie sądu;
 - c) w ramach swych kompetencji określonych w ust. 2 pkt f) może unieważnić sprzeczny z umową międzynarodową akt normatywny lub przepis prawa, jak również ustala inne skutki prawne przewidziane ustawą organiczną⁴⁹.
4. Trybunał Konstytucyjny może zbadać lub stwierdzić nieważność przepisu danego aktu normatywnego pomimo braku odpowiedniego wniosku wyłącznie w przypadku, gdy przepis ten pozostaje w ścisłym związku treściowym z przepisem badanego aktu normatywnego⁵⁰.

⁴⁷ Pkt e) ust. 2 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 2.

⁴⁸ Pkt a) ust. 3 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt o) – w miejsce wyrażenia „c) i e)” wprowadzono wyrażenie „c), e) i f)”, następnie piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 6 ust. 3 – w miejsce wyrażenia „c), e) i f)” wprowadzono wyrażenie „c) i e)”.

⁴⁹ Pkt c) ust. 3 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt p) – w miejsce wyrażenia „f)” wprowadzono wyrażenie „g)”, następnie piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 6 ust. 3 – w miejsce wyrażenia „g)” wprowadzono wyrażenie „f)”.

⁵⁰ Ust. 4 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 3.

- 5. Trybunał Konstytucyjny może zbadać Ustawę Zasadniczą i zmianę Ustawy Zasadniczej wyłącznie w zakresie określonych w Ustawie Zasadniczej wymogów proceduralnych dotyczących ich stanowienia i ogłaszania. Powyższa procedura może zostać wszczęta na wniosek:
 - a) Prezydenta Republiki, w przypadku Ustawy Zasadniczej albo zmiany Ustawy Zasadniczej uchwalonej, ale jeszcze nieogłoszonej;
 - b) Rządu, 1/4 deputowanych do Zgromadzenia Krajowego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Podstawowych – w ciągu trzydziestu dni od ogłoszenia⁵¹.
- 6. Trybunał Konstytucyjny rozpatruje wniosek złożony w trybie określonym w ust. 5 bezzwłocznie, nie później niż w ciągu trzydziestu dni. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdzi, że Ustawa Zasadnicza lub zmiana Ustawy zasadniczej nie spełnia określonych w ust. 5 wymogów proceduralnych:
 - a) w przypadku określonym w ust. 5 pkt a) zostaje ponownie rozpatrzona przez Zgromadzenie Krajowe;
 - b) w przypadku określonym w ust. 5 pkt b) zostaje uznana za nieważną przez Trybunał Konstytucyjny⁵².
- 7. Trybunał Konstytucyjny zgodnie z postanowieniami ustawy organicznej może przesłuchać twórcę przepisu prawnego, projektodawcę aktu normatywnego lub ich przedstawicieli, bądź też uzyskać ich opinie w toku postępowania, jeśli sprawa dotyczy szerszego kręgu osób. Ten etap postępowania jest jawny⁵³.
- 8. Trybunał Konstytucyjny składa się z piętnastu członków, wybieranych na okres dwunastu lat przez Zgromadzenie Krajowe

⁵¹ Ust. 5 art. 24 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 3.

⁵² Ust. 6 art. 24 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 4.

⁵³ Ust. 7 art. 24 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 4.

większością 2/3 głosów deputowanych. Zgromadzenie większością 2/3 głosów deputowanych wybiera spośród członków Trybunału Konstytucyjnego Przewodniczącego, którego misja trwa do wygaśnięcia jego kadencji jako członka Trybunału Konstytucyjnego. Członkowie Trybunału Konstytucyjnego nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej⁵⁴.

9. Szczegółowe postanowienia dotyczące struktury, funkcjonowania i zakresu kompetencji Trybunału Konstytucyjnego określa ustawa organiczna⁵⁵.

SĄDY

Artykuł 25

1. Sądy sprawują wymiar sprawiedliwości. Najwyższym organem sądowym jest Sąd Najwyższy⁵⁶.
2. Sąd orzeka:
 - a) w sprawach karnych, w sprawach cywilnych, w innych sprawach określonych ustawami;
 - b) o prawomocności decyzji administracyjnej;
 - c) o zgodności rozporządzenia samorządu z innymi aktami normatywnymi oraz o unieważnieniu takiego rozporządzenia;
 - d) o stwierdzeniu zaniechań przez samorządy lokalne w wykonywaniu obowiązków legislacyjnych.
3. Sąd Najwyższy, oprócz wypełniania kompetencji określonych w ust. 2, gwarantuje jednolitość stosowania prawa przez sądy, wydając w tej sprawie postanowienia wiążące sądy.

⁵⁴ Ust. 8 art. 24 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 4.

⁵⁵ Ust. 9 art. 24 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 12 ust. 4.

⁵⁶ W oryg. „Kúria”.

4. Struktura sądów jest wieloinstancyjna. Dla określonej grupy spraw mogą być powoływane odrębne sądy⁵⁷.
5. Podstawowe obowiązki związane z administrowaniem działalnością sądów wykonuje Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa. Nadzór nad administrowaniem działalnością sądów sprawuje Krajowa Rada Sprawiedliwości. W wykonywaniu administrowania działalnością sądów uczestniczy Krajowa Rada Sprawiedliwości i inne organy samorządu sędziowskiego⁵⁸.
6. Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa jest wybierany spośród sędziów przez Zgromadzenie Krajowe, na wniosek Prezydenta Republiki, na okres dziesięciu lat. Do wyboru przewodniczącego Krajowego Urzędu Sądownictwa wymagana jest większość 2/3 głosów deputowanych. Prezes Sądu Najwyższego jest członkiem Krajowej Rady Sprawiedliwości, pozostali członkowie są wybierani przez sędziów w trybie określonym ustawą organiczną⁵⁹.
7. W rozstrzyganiu sporów ustawa może dopuszczać udział innych organów⁶⁰.
8. Szczegółowe postanowienia dotyczące organizacji sądów, administrowaniu ich działalnością oraz nadzorze centralnej administracji państwowej, a także status oraz wynagrodzenia sędziów określa ustawa organiczna⁶¹.

⁵⁷ Ust. 4 art. 25 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 13 ust. 1.

⁵⁸ Ust. 5 art. 25 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 13 ust. 1, następnie piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 3.

⁵⁹ Ust. 6 art. 25 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 13 ust. 1, następnie piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 3.

⁶⁰ Ust. 7 art. 25 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 13 ust. 1.

⁶¹ Ust. 8 art. 25 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 13 ust. 2, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 6 ust. 4 – wyrażenie „organizacji i administrowaniu” zastąpiono wyrażeniem „organizacji, administrowaniu ich działalnością oraz nadzorze centralnej administracji państwowej”.

Artykuł 26

1. Sędziowie są niezależni, podlegają tylko ustawom i są niezawisli w swoich działaniach. Mogą być odwołani z urzędu wyłącznie z przyczyn i w ramach postępowania określonego w ustawie organicznej. Sędziowie nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej.
2. Sędziowie są powoływani na urząd przez Prezydenta Republiki zgodnie z przepisami ustawy organicznej. Sędzią może być mianowana osoba, która ukończyła trzydziesty rok życia. Z wyjątkiem Prezesa Sądu Najwyższego i Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości⁶², sędziowie mogą sprawować swój urząd do osiągnięcia wieku emerytalnego.
3. Prezesa Sądu Najwyższego na okres dziewięciu lat, na wniosek Prezydenta Republiki, wybiera Zgromadzenie Krajowe. Do wyboru Prezesa Sądu Najwyższego wymagana jest większość 2/3 głosów członków Zgromadzenia.

Artykuł 27

1. Sąd – jeśli ustawa nie stanowi inaczej – orzeka kolegialnie.
2. W postępowaniu sądowym – w sprawach i w trybie określonym ustawą – mogą również uczestniczyć sędziowie niezawodowi.
3. Funkcję sędziego orzekającego jednoosobowo oraz przewodniczącego składu sędziowskiego może pełnić wyłącznie sędzia zawodowy. W sprawach określonych ustawą, kompetencje sędziego orzekającego jednoosobowo może wykonywać także sekretarz sądowy; art. 26 ust. 1 stosuje się odpowiednio.
4. (*uchylony*)⁶³.

⁶² Ust. 2 art. 26 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt q) – wyrażenie „Prezesa Sądu Najwyższego” zastąpiono wyrażeniem „Prezesa Sądu Najwyższego i Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości”.

⁶³ Ust. 4 art. 27 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 14, następnie uchylony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 7 ust. 1.

Artykuł 28

Sądy w procesie stosowania prawa, dokonując wykładni tekstu aktów normatywnych, winny mieć na uwadze cele aktów oraz treść Ustawy Zasadniczej. Dokonując wykładni Ustawy Zasadniczej i ustaw należy mieć na względzie, iż służą one realizacji celów moralnych i ekonomicznych oraz winny pozostawać w zgodzie ze zdrowym rozsądkiem oraz dobrem publicznym.

PROKURATURA

Artykuł 29

1. Prokurator Generalny i niezależna prokuratura, jako organy uczestniczące w wymiarze sprawiedliwości, jako oskarżyciele publiczni są wyłącznymi reprezentantami państwa w wymierzaniu kary. Prokuratura ściga przestępstwa, występuje przeciwko innym czynom lub zaniechaniom niezgodnym z prawem, a także podejmuje działania mające na celu zapobieganie czynom bezprawnym⁶⁴.
2. Prokurator Generalny i prokuratura⁶⁵:
 - a) wykonują określone ustawą uprawnienia w postępowaniu śledczym⁶⁶;
 - b) występują jako oskarżyciel publiczny w postępowaniu sądowym;
 - c) sprawują nadzór nad zgodnym z prawem wymierzeniem kary;

⁶⁴ Ust. 1 art. 29 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt r) – wyrażenie „Prokurator Generalny i prokuratura” zastąpiono wyrażeniem „Prokurator Generalny i niezależna prokuratura”, wyrażenie „reprezentują państwo w wymierzaniu kary” zastąpiono wyrażeniem „jako oskarżyciele publiczni są wyłącznymi reprezentantami państwa w wymierzaniu kary”.

⁶⁵ Zdanie wprowadzające ust. 2 art. 29 zmieniono czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt s) – wyrażenie „Zgodnie z ustawą prokuratura” zastąpiono wyrażeniem „prokuratura”.

⁶⁶ Pkt a) ust. 2 art. 29 zmieniono czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt t) – wyrażenie „wykonują swoje uprawnienia i obowiązki” zastąpiono wyrażeniem „wykonują określone ustawą uprawnienia”.

- d) jako obrońcy interesu publicznego wykonują inne zadania i obowiązki określone postanowieniami Ustawy Zasadniczej lub ustawą⁶⁷.
3. Prokurator Generalny mianuje prokuratorów oraz zarządza i kieruje strukturami prokuratury. Z wyjątkiem Prokuratora Generalnego prokuratorzy mogą sprawować swój urząd do osiągnięcia wieku emerytalnego.
 4. Prokuratora Generalnego wybiera Zgromadzenie Krajowe na wniosek Prezydenta Republiki, na okres dziewięciu lat. Do wyboru Prokuratora Generalnego wymagana jest większość 2/3 głosów członków Zgromadzenia.
 5. Prokurator Generalny składa Zgromadzeniu roczne sprawozdania ze swej działalności.
 6. Prokuratorzy nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej.
 7. Szczegółowe przepisy dotyczące struktury i działalności prokuratury, uprawnień Prokuratora Generalnego oraz prokuratorów i ich uposażenia określa ustawa organiczna.

RZECZNIK PRAW PODSTAWOWYCH

Artykuł 30

1. Rzecznik Praw Podstawowych podejmuje działania w interesie obrony praw podstawowych, każdy może wystąpić z wnioskiem o jego interwencję.
2. Rzecznik Praw Podstawowych bada znane mu przypadki naruszenia praw podstawowych bądź też występuje o ich rozpatrzenie; podejmuje generalne działania bądź indywidualne interwencje w celu usunięcia nieprawidłowości.

⁶⁷ Pkt d) ust. 2 art. 29 zmieniono czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt u) – wyrażenie „wykonują” zastąpiono wyrażeniem „jako obrońcy interesu publicznego wykonują”, wyrażenie „określone ustawą” zastąpiono wyrażeniem „określone postanowieniami Ustawy Zasadniczej lub ustawą”.

3. Rzecznika Praw Podstawowych oraz jego zastępców na okres sześciu lat wybiera Zgromadzenie Krajowe większością 2/3 głosów jego członków. Do kompetencji jego zastępców należy ochrona interesów przyszłych pokoleń oraz praw narodowości żyjących na Węgrzech. Rzecznik Praw Podstawowych i jego zastępcy nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej.
4. Rzecznik Praw Podstawowych składa roczne sprawozdanie ze swej działalności Zgromadzeniu Krajowemu.
5. Szczegółowe przepisy dotyczące Rzecznika Praw Podstawowych i jego zastępców określa ustawa.

SAMORZĄDY TERYTORIALNE

Artykuł 31

1. W celu zarządzania sprawami publicznymi i sprawowania władzy publicznej na szczeblu lokalnym na Węgrzech funkcjonują samorządy terytorialne.
2. Zgodnie z ustawą, w sprawach wchodzących w zakres obowiązków i uprawnień samorządu terytorialnego można przeprowadzić lokalne referendum.
3. Przepisy dotyczące samorządów terytorialnych określa ustawa organiczna.

Artykuł 32

1. W administrowaniu sprawami publicznymi na szczeblu lokalnym, samorząd terytorialny, w zakresie określonym ustawą:
 - a) wydaje rozporządzenia;
 - b) podejmuje decyzje;
 - c) samodzielnie administruje;
 - d) określa zasady swej organizacji i działalności;

- e) egzekwuje swoje prawa jako właściciel majątku samorządu terytorialnego;
 - f) ustala swój budżet i podstawy prowadzenia samodzielnej gospodarki finansowej;
 - g) może prowadzić działalność gospodarczą z wykorzystaniem swoich zasobów i przychodów, o ile nie zagraża to wypełnianiu zadań statutowych;
 - h) decyduje o rodzajach i wymiarze podatków lokalnych;
 - i) może tworzyć symbole samorządowe, ustanawiać lokalne odznaczenia i tytuły honorowe;
 - j) może zwracać się do kompetentnych organów z prośbą o informację lub o wszczęcie postępowania oraz wyrażać wobec nich opinie;
 - k) może swobodnie zrzeszać się z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, ustanawiać formy współpracy dla realizacji wspólnych interesów; w zakresie swych zadań statutowych i uprawnień może współpracować z jednostkami samorządu terytorialnego innych państw oraz być członkiem międzynarodowych zrzeszeń samorządowych;
 - l) wykonuje inne zadania statutowe oraz inne uprawnienia i obowiązki wynikające z ustawy.
2. Działając w ramach swych uprawnień, jednostka samorządu terytorialnego może – na podstawie ustawowego upoważnienia – wydawać rozporządzenia w celu uregulowania spraw lokalnych nieuregulowanych w ustawie lub w innych aktach normatywnych.
 3. Rozporządzenie wydane przez organy samorządu terytorialnego nie może być sprzeczne z innymi aktami normatywnymi.
 4. Po ogłoszeniu rozporządzenia, jednostka samorządu terytorialnego przesyła je niezwłocznie do stołecznego lub wojewódzkiego urzędu administracji państwowej. Jeśli stwierdzą one, że rozporządzenie lub któryś z jego przepisów są niezgodne

z ustawą, mogą zainicjować zbadanie rozporządzenia przez sąd.

5. Urząd stołeczny i urząd wojewódzki mogą skierować do sądu wnioski o stwierdzenie niewykonania przez jednostkę samorządu terytorialnego obowiązku wydania rozporządzeń lub decyzji administracyjnych. Jeśli jednostka samorządu terytorialnego w terminie wyznaczonym wyrokiem sądu, stwierdzającym fakt niewydania przez nią rozporządzeń lub decyzji administracyjnych nie wykona tego obowiązku, to sąd – na wniosek urzędu stołecznego lub wojewódzkiego przekazuje kierownikowi urzędu stołecznego lub wojewódzkiego uprawnienie do wydania rozporządzenia lub decyzji administracyjnej, niezbędnych do naprawienia skutków powstałych w następstwie braku tych aktów⁶⁸.
6. Własność samorządów terytorialnych jest własnością publiczną, która służy wypełnianiu przez samorządy zadań statutowych.

Artykuł 33

1. Zadania i uprawnienia samorządu terytorialnego wykonują Rady Samorządowe.
2. Radą miasta kieruje burmistrz. Przewodniczącemu rady województwa wybiera rada spośród swoich członków, na czas trwania kadencji.
3. Rada, zgodnie z przepisami ustawy organicznej, może wybierać komisje i utworzyć urząd.

Artykuł 34

1. Samorządy terytorialne i organy państwowe mogą współpracować w interesie osiągnięcia celów wspólnotowych. Ustawa może określić dla samorządów obowiązkowe zadania oraz

⁶⁸ Ust. 5 art. 32 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 21 ust. 1 pkt v) – w miejsce wyrażenia „Urząd stołeczny lub urząd wojewódzki” wprowadza się wyrażenie „Urząd stołeczny i urząd wojewódzki”, w miejsce wyrażenia „obowiązku ustawodawczego” wprowadza się wyrażenie „obowiązku wydania rozporządzeń lub decyzji administracyjnych”, w miejsce wyrażenia „obowiązku ustawodawczego” wprowadza się wyrażenie „obowiązku wydania rozporządzeń lub decyzji administracyjnych”, w miejsce wyrażenia „rozporządzenia” wprowadza się wyrażenie „rozporządzenia lub decyzji administracyjnej”.

obszary działalności. Samorząd terytorialny jest uprawniony do otrzymania wsparcia ze środków budżetowych stosownie do poniesionych nakładów na realizację zadań w wyznaczonych obszarach działalności.

2. Ustawa może stanowić, że zadania należące do zakresu obowiązków samorządu terytorialnego są wykonywane wspólnie z innymi organizacjami.
3. Burmistrz, przewodniczący rady województwa, jak również kierownik lub urzędnik biura rady województwa mogą wyjątkowo, na podstawie ustawy albo opartego na ustawowym upoważnieniu rozporządzenia rządu, wykonywać zadania i kompetencje administracji państwowej⁶⁹.
4. Rząd, poprzez stołeczny i wojewódzkie urzędy państwowe, zapewnia nadzór prawny nad jednostkami samorządu terytorialnego.
5. Mając na względzie zachowanie równowagi budżetowej, ustawa może określić warunki zaciągania kredytu, jego wysokość oraz warunki podejmowania innych zobowiązań przez jednostkę samorządową, może też uzależnić to od zgody Rządu.

Artykuł 35

1. Wybory do samorządów terytorialnych i wybory burmistrzów są, zgodnie z prawem wyborczym, powszechne, równe, bezpośrednie i tajne; przeprowadza się je w sposób określony w ustawie organicznej, zapewniający wyborcom swobodne wyrażenie ich woli.
2. Wybory powszechne do organów samorządów terytorialnych i wybory powszechne burmistrzów winny być przeprowadzone w październiku piątego roku następującego po poprzednich wyborach powszechnych do organów samorządów terytorialnych i wyborach powszechnych burmistrzów⁷⁰.

⁶⁹ Ust. 3 art. 34 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 15.

⁷⁰ Ust. 2 art. 35 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 16.

3. Kadencja rady samorządowej trwa do dnia wyborów przedstawicieli samorządu terytorialnego i burmistrzów. W przypadku gdy wybory z powodu braku kandydatów nie odbędą się, kadencja rady zostaje przedłużona do dnia wyborów uzupełniających. Kadencja burmistrza trwa do wyboru nowego burmistrza.
4. Rada samorządowa – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – może ogłosić samorozwiązanie Rady.
5. Zgromadzenie Krajowe, na wniosek Rządu – zgłoszony po zasięgnięciu opinii Trybunału Konstytucyjnego – może rozwiązać radę samorządową, jeśli działa ona w sposób sprzeczny z Ustawą Zasadniczą.
6. Samorozwiązanie i rozwiązanie rady samorządowej kończy jednocześnie kadencję burmistrza.

FINANSE PUBLICZNE

Artykuł 36

1. Zgromadzenie Krajowe na każdy rok kalendarzowy uchwała w formie ustawy centralny budżet państwa oraz jego wykonanie. Rząd przesyła do Zgromadzenia Krajowego projekt ustawy budżetowej i projekt jego wykonania w terminie określonym ustawowo.
2. Projekty ustaw o centralnym budżecie państwa oraz jego wykonaniu muszą zawierać identyczną, i przejrzystą strukturę wraz z uszczegółowionym wykazem racjonalnych wydatków i dochodów państwa.
3. Zgromadzenie Krajowe, uchwalając ustawę o centralnym budżecie państwa, upoważnia Rząd do uzyskania określonej w niej kwoty dochodów oraz do realizacji wydatków.
4. Zgromadzenie nie może uchwalić ustawy budżetowej, jeśli jej wykonanie skutkowałoby zadłużeniem państwa przekraczającym połowę produktu krajowego brutto.

5. Tak długo jak zadłużenie państwa przekracza połowę produktu krajowego brutto, Zgromadzenie Krajowe może przyjąć wyłącznie ustawę budżetową, która zakłada zmniejszenie zadłużenia państwa w odniesieniu do produktu krajowego brutto.
6. Od postanowień zawartych w ust. 4 i 5 można odstąpić w niezbędnym zakresie wyłącznie w okresie obowiązywania nadzwyczajnego reżimu prawnego, w celu złagodzenia następstw okoliczności, które do niego doprowadziły oraz w przypadku trwałej i pogłębionej recesji gospodarki narodowej, aby przywrócić równowagę gospodarczą.
7. Jeśli Zgromadzenie Krajowe nie uchwali ustawy budżetowej do początku roku kalendarzowego, to Rząd jest uprawniony do odpowiednio rozłożonego w czasie poboru określonych przepisami prawa przychodów i do efektywnego realizowania wydatków w ramach wytycznych i priorytetów określonych w ustawie budżetowej obowiązującej w poprzednim roku kalendarzowym.

Artykuł 37

1. Rząd jest zobowiązany do zgodnego z prawem i celowego wykonywania centralnego budżetu państwa przy zachowaniu przejrzystości i efektywnego zarządzania finansami publicznymi.
2. W trakcie wykonywania centralnego budżetu państwa – z wyjątkiem sytuacji określonych w art. 36 ust. 6 – nie można zaciągać kredytu ani innych zobowiązań finansowych, które skutkowałyby zadłużeniem państwa przekraczającym połowę produktu krajowego brutto.
3. Dopóki zadłużenie państwa jest wyższe niż połowa produktu krajowego brutto – z wyjątkiem sytuacji określonych w art. 36 ust. 6 – w trakcie wykonywania centralnego budżetu państwa nie można zaciągać kredytu ani innych zobowiązań finansowych, w następstwie których stopień zadłużenia państwa w proporcji do produktu krajowego brutto byłby wyższy niż w roku poprzednim.

4. Tak długo jak zadłużenie państwa jest wyższe niż połowa produktu krajowego brutto, Trybunał Konstytucyjny, w ramach uprawnień określonych w art. 24 ust. 2 pkt b) – e), orzeka o zgodności ustaw dotyczących: centralnego budżetu państwa i jego wykonania, podatków państwowych, świadczeń socjalnych, opłat, ceł, centralnych decyzji określających podatki lokalne wyłącznie z zawartymi w Ustawie Zasadniczej: prawem do życia i ludzkiej godności, prawem do ochrony danych osobowych, prawem do wolności myśli, sumienia i wyznania oraz prawami związanymi z obywatelstwem węgierskim; w przypadku stwierdzenia naruszenia wymienionych praw Trybunał Konstytucyjny może unieważnić powyższe ustawy. Trybunał Konstytucyjny, bez jakichkolwiek ograniczeń, może również unieważnić określone powyżej przedmiotowo ustawy, jeśli w trakcie ich uchwalania lub ogłaszania nie zostały spełnione wymogi przewidziane Ustawą Zasadniczą.
5. W przypadku przepisów ustawy, które weszły w życie w okresie, gdy dług państwowy przekroczył połowę produktu krajowego brutto, postanowienia ust. 4 mają także zastosowanie do okresu, w którym dług państwowy nie przekracza już połowy produktu krajowego brutto⁷¹.
6. Sposób obliczania długu państwowego oraz produktu krajowego brutto, jak również przepisy dotyczące wykonania zadań określonych w artykule 36 ust. 1–3 określa ustawa⁷².
7. (*uchylony*)⁷³.

Artykuł 38

1. Własność państwa i samorządów terytorialnych stanowi majątek narodowy. Zarządzanie majątkiem narodowym i jego ochrona winny służyć interesowi publicznemu, zaspokajaniu publicznych

⁷¹ Ust. 5 art. 37 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 17 ust. 1.

⁷² Ust. 6 art. 37 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 17 ust. 2, następnie zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 4.

⁷³ Ust. 7 art. 37 dodany czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 17 ust. 2, następnie uchylony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 7 ust. 2.

potrzeb, zachowaniu zasobów naturalnych, a także uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń. Wymogi zachowania i ochrony majątku narodowego oraz odpowiedzialnego gospodarowania majątkiem narodowym określa ustawa organiczna.

2. Zakres wyłącznej własności państwowej oraz wyłącznej działalności gospodarczej państwa, jak również ograniczenia i warunki przejmowania przez państwo majątku narodowego o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej na cele wymienione w ust. 1, określa ustawa organiczna.
3. Majątek narodowy może być przekazany jedynie na cele i z wyjątkami określonymi ustawą, z zachowaniem należytej proporcji między jego ceną a wartością.
4. Umowa dotycząca przeniesienia własności majątku narodowego lub jego użytkowania może być zawarta jedynie z organizacjami, których struktura własnościowa i organizacyjna, jak również sposób zarządzania przekazanym im majątkiem narodowym bądź oddanym w użytkowanie są przejrzyste.
5. Organizacje gospodarcze stanowiące własność państwa i samorządów terytorialnych, przestrzegając prawa, prowadzą działalność gospodarczą w sposób określony w ustawie, samodzielnie i odpowiedzialnie, zgodnie z wymogami celowości i rentowności.

Artykuł 39

1. Wsparcie z środków centralnego budżetu państwa może być przyznane, a środki na podstawie umowy wypłacone jedynie organizacji, której struktura własnościowa i organizacyjna oraz działalność związana z wykorzystaniem przyznanych środków finansowych są przejrzyste.
2. Każda organizacja gospodarująca finansami publicznymi zobowiązana jest do rozliczenia się przed opinią publiczną ze swej działalności związanej z wykorzystywaniem finansów publicznych. Środkami publicznymi oraz majątkiem narodowym należy zarządzać zgodnie z zasadą przejrzystości i z wykluczeniem korupcji. Dane dotyczące finansów publicznych oraz majątku narodowego są danymi publicznymi.

Artykuł 40

Mając na uwadze konieczność zaspokajania potrzeb społecznych oraz bezpieczeństwo socjalne osób starszych, podstawowe zasady ponoszenia ciężarów publicznych oraz systemu emerytalnego określa ustawa organiczna.

Artykuł 41

1. Węgierski Bank Narodowy jest centralnym bankiem Węgier. Odpowiedzialność Węgierskiego Banku Narodowego za politykę monetarną określa ustawa organiczna.
2. Węgierski Bank Narodowy sprawuje nadzór nad systemem pośrednictwa finansowego⁷⁴.
3. Prezes i wiceprezesi Węgierskiego Banku Narodowego są mianowani na sześcioletnią kadencję przez Prezydenta Republiki⁷⁵.
4. Prezes Węgierskiego Banku Narodowego składa Zgromadzeniu Krajowemu roczne sprawozdanie z działalności Węgierskiego Banku Narodowego⁷⁶.
5. Prezes Węgierskiego Banku Narodowego, w ramach uprawnień wynikających z ustawy organicznej może wydawać rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawą. W wydawaniu rozporządzeń, Prezesa Węgierskiego Banku Narodowego może zastąpić wyznaczony przez niego, w wydanym w tym celu rozporządzeniu, wiceprezes⁷⁷.
6. Szczegółowe przepisy dotyczące funkcjonowania i struktury Węgierskiego Banku Narodowego określa ustawa organiczna⁷⁸.

⁷⁴ Ust. 2 art. 41 zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 5 ust. 1.

⁷⁵ Ust. 3 art. 41 zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 5 ust. 1.

⁷⁶ Ust. 4 art. 41 zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 5 ust. 1.

⁷⁷ Ust. 5 art. 41 zmieniony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 5 ust. 1.

⁷⁸ Ust. 6 art. 41 dodany piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 5 ust. 2.

Artykuł 42⁷⁹

(*uchylony*).

Artykuł 43

1. Państwowa Izba Obrachunkowa jest organem kontrolnym Zgromadzenia Krajowego w sprawach finansowych i gospodarczych. Państwowa Izba Obrachunkowa w ramach swych ustawowych kompetencji kontroluje wykonanie centralnego budżetu państwa, oszczędność gospodarowania finansami publicznymi, zarządzanie majątkiem narodowym. Państwowa Izba Obrachunkowa wykonuje czynności kontrolne z punktu widzenia legalności, celowości i skuteczności.
2. Prezes Państwowej Izby Obrachunkowej jest wybierany na dwunastoletnią kadencję przez Zgromadzenie Krajowe większością 2/3 głosów członków.
3. Prezes Państwowej Izby Obrachunkowej składa Zgromadzeniu Krajowemu roczne sprawozdanie z działalności Państwowej Izby Obrachunkowej.
4. Szczegółowe przepisy dotyczące struktury i funkcjonowania Państwowej Izby Obrachunkowej określa ustawa organiczna.

Artykuł 44

1. Rada Budżetowa jest organem wspierającym działalność ustawodawczą Zgromadzenia Krajowego, badającym realność i wykonalność budżetu centralnego państwa.
2. Rada Budżetowa uczestniczy w przygotowaniu ustawy budżetowej w sposób określony w ustawie.
3. Mając na uwadze postanowienia zawarte w art. 36 ust. 4 i 5, warunkiem koniecznym uchwalenia ustawy budżetowej jest uzyskanie uprzedniej zgody Rady Budżetowej.
4. Członkami Rady Budżetowej są: Przewodniczący Rady Budżetowej, Prezes Węgierskiego Banku Narodowego oraz Prezes

⁷⁹ Art. 42 uchylony piątą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 26 września 2013 r., art. 7 ust. 3.

Państwowej Izby Obrachunkowej. Przewodniczącemu Rady Budżetowej mianuje Prezydent Republiki na sześć lat.

5. Szczegółowe przepisy funkcjonowania Rady Budżetowej określa ustawa organiczna.

WOJSKO WĘGIERSKIE

Artykuł 45

1. Siłę zbrojną Węgier stanowi Wojsko Węgierskie. Podstawowym zadaniem Wojska Węgierskiego jest obrona niepodległości Węgier, ich integralności terytorialnej i granic, wypełnianie obowiązków wspólnych działań wojskowych i działań mających na celu utrzymanie pokoju wynikających z umów międzynarodowych, a także wykonywanie zgodnej z zasadami prawa międzynarodowego działalności humanitarnej.
2. Uprawnionymi do kierowania Wojskiem Węgierskim w ramach określonych w Ustawie Zasadniczej i ustawie organicznej, o ile traktat międzynarodowy nie stanowi inaczej, są wyłącznie: Zgromadzenie Krajowe, Prezydent Republiki, Rada Obrony Narodowej, Rząd, a także minister dysponujący stosownym zakresem obowiązków i kompetencji. Funkcjonowaniem Wojska Węgierskiego kieruje Rząd.
3. Wojsko Węgierskie uczestniczy w działaniach mających na celu zapobieganie katastrofom, usuwanie i likwidowanie ich następstw.
4. Zawodowi członkowie kadr Wojska Węgierskiego nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą angażować się w działalność polityczną.
5. Szczegółowe przepisy dotyczące struktury, zadań, kierownictwa i dowództwa Wojska Węgierskiego określa ustawa organiczna.

POLICJA I SŁUŻBY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO

Artykuł 46

1. Podstawowym zadaniem policji jest zapobieganie czynom karalnym, ochrona przed nimi i ich wykrywanie, zapewnianie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz utrzymanie porządku na granicach państwa.
2. Działalnością policji kieruje Rząd.
3. Podstawowym zadaniem służb bezpieczeństwa narodowego jest obrona niepodległości Węgier i porządku prawnego, a także umacnianie interesów bezpieczeństwa narodowego.
4. Działalnością służb bezpieczeństwa narodowego kieruje Rząd.
5. Zawodowi członkowie kadr policji i służb bezpieczeństwa narodowego nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej.
6. Szczegółowe przepisy dotyczące struktury i funkcjonowania policji i służb bezpieczeństwa narodowego, zasady użycia środków i metod działania tajnych służb, a także przepisy dotyczące działalności na rzecz bezpieczeństwa narodowego określa ustawa organiczna.

DECYZJA W SPRAWIE UCZESTNICTWA W OPERACJACH WOJSKOWYCH

Artykuł 47

1. Rząd decyduje o ruchach oddziałów Wojska Węgierskiego oraz zagranicznych sił zbrojnych związanych z przekraczaniem granic państwowych.
2. Zgromadzenie Krajowe decyduje większością 2/3 głosów deputowanych biorących udział w głosowaniu – z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 3 – o użyciu Wojska Węgierskiego za granicą i na terytorium Węgier oraz o jego stacjonowaniu

za granicą, a także o użyciu zagranicznych sił zbrojnych na terytorium Węgier bądź o opuszczeniu przez nie terytorium Węgier oraz o stacjonowaniu zagranicznych sił zbrojnych na Węgrzech.

3. Wykonując postanowienia ust. 2 oraz decyzji Unii Europejskiej lub NATO, Rząd decyduje o użyciu Wojska Węgierskiego i zagranicznych sił zbrojnych, a także o innych ruchach oddziałów Wojska Węgierskiego i zagranicznych sił zbrojnych.
4. Rząd składa niezwłocznie sprawozdanie z działań podjętych na podstawie ust. 3 oraz decyzji w sprawie udziału Wojska Węgierskiego w operacjach pokojowych bądź z prowadzenia przez Wojsko Węgierskie działalności humanitarnej, na obszarze zagranicznych operacji militarnych, Zgromadzeniu Krajowemu, jednocześnie powiadamiając o tym Prezydenta Republiki.

SZCZEGÓLNY REŻIM PRAWNY

WSPÓLNE ZASADY DOTYCZĄCE STANU WYJĄTKOWEGO I STANU ZAGROŻENIA KRAJU

Artykuł 48

1. Zgromadzenia Krajowe:
 - a) w przypadku stanu wojny lub bezpośredniej groźby ataku zbrojnego ze strony obcej potęgi (niebezpieczeństwo wojny) ogłasza stan zagrożenia kraju i powołuje Radę Obrony Kraju;
 - b) w przypadku działań zbrojnych zmierzających do obalenia porządku konstytucyjnego lub zdobycia wyłącznej władzy, a także w przypadku brutalnych działań zbrojnych bądź popełnionych z bronią w rękę, zagrażających w masowej skali życiu ludzkiemu lub własności, ogłasza stan wyjątkowy.
2. Do ogłoszenia stanu zagrożenia kraju, do zawarcia pokoju, jak również do ogłoszenia, zgodnie z ust. 1, szczególnego reżimu prawnego wymagana jest większość 2/3 głosów ogólnej liczby deputowanych do Zgromadzenia.
3. Jeżeli Zgromadzenie Krajowe nie ma możliwości podjęcia tych decyzji, Prezydent Republiki jest uprawniony do ogłoszenia stanu wojny, ogłoszenia stanu zagrożenia kraju i powołania Rady Obrony Kraju, a także do ogłoszenia stanu wyjątkowego.
4. Zgromadzenie Krajowe nie ma możliwości podjęcia takich decyzji, jeśli nie obraduje i jeśli jego zwołanie napotyka nieprzewidywalne trudności wskutek braku czasu lub z powodu okoliczności, które doprowadzają do stanu wojennego, zagrożenia kraju bądź stanu wyjątkowego.
5. Fakt niemożności podjęcia decyzji przez Zgromadzenie Krajowe, a także fakt zasadności ogłoszenia stanu wojny, stanu zagrożenia kraju i stanu wyjątkowego stwierdzają – jednoznacznie – przewodniczący Zgromadzenia Krajowego, Prezes Trybunału Konstytucyjnego i Premier.

6. Zgromadzenie Krajowe rozpatruje zasadność ogłoszenia stanu wojny, ogłoszenia stanu zagrożenia kraju lub stanu wyjątkowego na swoim pierwszym posiedzeniu po ustaniu stanu niemożności i podejmuje decyzję w sprawie legalności podejmowanych działań. Do podjęcia decyzji w tej sprawie wymagana jest większość 2/3 głosów członków Zgromadzenia.
7. W czasie stanu zagrożenia kraju albo stanu wyjątkowego Zgromadzenie Krajowe nie może podjąć decyzji o samorozwiązaniu, ani też nie może zostać rozwiązane. W czasie trwania stanu zagrożenia kraju albo stanu wyjątkowego nie można wyznaczać terminu wyborów parlamentarnych ani ich przeprowadzać; w zaistniałej sytuacji nowe Zgromadzenie Krajowe należy wybrać w ciągu dziewięćdziesięciu dni, licząc od dnia odwołania stanu zagrożenia kraju albo stanu wyjątkowego. Jeżeli wybory powszechne do Zgromadzenia Krajowego zostały już przeprowadzone, ale nowe Zgromadzenie Krajowe nie zdążyło się jeszcze ukonstytuować, Prezydent Republiki zwołuje inauguracyjne posiedzenie Zgromadzenia, nie później niż w ciągu trzydziestu dni od odwołania stanu zagrożenia kraju albo stanu wyjątkowego.
8. Zgromadzenie Krajowe, które podjęło decyzję o samorozwiązaniu bądź zostało rozwiązane podczas stanu zagrożenia kraju zwołuje Rada Obrony Kraju, a podczas stanu wyjątkowego – Prezydent Republiki.

STAN ZAGROŻENIA KRAJU

Artykuł 49

1. Przewodniczącym Rady Obrony Kraju jest Prezydent Republiki, a jej członkami: przewodniczący klubów parlamentarnych, Premier, ministrowie oraz – z prawem głosu doradczego – Naczelnik Sztabu Generalnego Wojska Węgierskiego.
2. Rada Obrony Kraju wykonuje:
 - a) uprawnienie przekazania jej przez Zgromadzenie Krajowe,

- b) kompetencje Prezydenta Republiki,
- c) kompetencje Rządu.

3. Rada Obrony Kraju decyduje o:

- a) użyciu Wojska Węgierskiego za granicą i na terytorium Węgier, o jego udziale w misjach pokojowych, o jego działalności humanitarnej na obszarze zagranicznych operacji militarnych oraz o jego stacjonowaniu za granicą;
 - b) użyciu zagranicznych sił zbrojnych na terytorium Węgier bądź o opuszczeniu przez nie terytorium Węgier oraz o stacjonowaniu zagranicznych sił zbrojnych na Węgrzech;
 - c) wprowadzeniu środków nadzwyczajnych, określonych w ustawie organicznej.
4. Rada Obrony Kraju, zgodnie z ustawą, może zawiesić stosowanie niektórych ustaw, odstąpić od stosowania wybranych przepisów aktów normatywnych, jak również może wprowadzać inne nadzwyczajne rozwiązania.
 5. Rozporządzenie Rady Obrony Kraju traci swą moc prawną z chwilą odwołania stanu zagrożenia kraju, z wyjątkiem sytuacji gdy Zgromadzenie Krajowe przedłuży okres obowiązywania rozporządzenia.

STAN WYJĄTKOWY

Artykuł 50

1. Wojsko węgierskie może być użyte w czasie stanu wyjątkowego, jeśli użycie policji i służb bezpieczeństwa narodowego nie jest wystarczające.
2. W czasie stanu wyjątkowego, w przypadku niemożności podejmowania decyzji przez Zgromadzenie Krajowe, o wykonaniu postanowień ust. 1 i użyciu Wojska Węgierskiego decyduje Prezydent Republiki.

3. W czasie stanu wyjątkowego środki nadzwyczajne, określone w ustawie organicznej, wprowadza w drodze rozporządzenia Prezydent Republiki. Prezydent Republiki może swym rozporządzeniem zawiesić stosowanie niektórych ustaw, odstąpić od stosowania wybranych przepisów tych aktów, jak również wprowadzić inne nadzwyczajne środki.
4. Prezydent Republiki o wprowadzonych przez siebie nadzwyczajnych środkach niezwłocznie powiadamia Przewodniczącą Zgromadzenia Krajowego. W czasie stanu wyjątkowego – Zgromadzenie Krajowe, a w przypadku niemożności jego obrad – komisja parlamentarna zajmująca się sprawami obrony kraju, obraduje permanentnie. Zgromadzenie Krajowe, a w razie niemożności jego obrad, komisja parlamentarna zajmująca się sprawami obrony kraju może zawiesić stosowanie rozwiązań nadzwyczajnych wprowadzonych przez Prezydenta Republiki.
5. Wprowadzone w drodze rozporządzenia rozwiązania nadzwyczajne obowiązują przez trzydzieści dni, z wyjątkiem sytuacji gdy Zgromadzenie Krajowe, a razie niemożności jego obrad, komisja parlamentarna zajmująca się sprawami obrony kraju przedłuży okres ich obowiązywania.
6. Rozporządzenie Prezydenta Republiki traci moc prawną z chwilą odwołania stanu wyjątkowego.

STAN MOBILIZACJI OBRONNEJ

Artykuł 51

1. W przypadku niebezpieczeństwa zewnętrznej napaści zbrojnej lub w interesie wypełnienia zobowiązań sojuszniczych Zgromadzenie Krajowe, ogłasza na czas określony, stan mobilizacji obronnej i jednocześnie upoważnia Rząd do wprowadzenia przewidzianych ustawą organiczną środków nadzwyczajnych. Czas trwania stanu mobilizacji obronnej może zostać przedłużony.

2. Do ogłoszenia i przedłużenia – zgodnie z ust. 1 – szczególnego reżimu prawnego wymagana jest większość 2/3 głosów deputowanych uczestniczących w głosowaniu.
3. Rząd, po ogłoszeniu stanu mobilizacji obronnej, może w drodze rozporządzenia wprowadzić regulacje odmienne od zawartych w ustawach regulujących funkcjonowanie administracji publicznej, Wojska Węgierskiego i organów ochrony porządku, o czym na bieżąco informuje Prezydenta Republiki i stałe komisje parlamentarne dysponujące stosownym zakresem obowiązków i uprawnień. Wprowadzone w ten sposób regulacje obowiązują do chwili przyjęcia przez Zgromadzenie Krajowe uchwały o ogłoszeniu stanu mobilizacji obronnej, ale nie dłużej niż sześćdziesiąt dni.
4. W czasie stanu mobilizacji obronnej Rząd może wydać rozporządzenie, w którym – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – może zawiesić stosowanie niektórych aktów normatywnych, odstąpić od stosowania wybranych przepisów tych aktów, jak również wprowadzić inne nadzwyczajne środki.
5. Rozporządzenie Rządu traci moc prawną z chwilą odwołania stanu mobilizacji obronnej.

NIESPODZIEWANY ATAK

Artykuł 52

1. W przypadku niespodziewanej inwazji obcych sił zbrojnych na terytorium Węgier, Rząd zobowiązany jest podjąć natychmiastowe działania odpowiednio przygotowanymi siłami własnymi i sojuszniczymi w celu: odparcia ataku, ochrony terytorium Węgier, obrony powietrznej, obrony porządku prawnego, życia i własności, porządku i bezpieczeństwa publicznego, zgodnie z planem obrony koniecznej zatwierdzonym przez Prezydenta Republiki, dopóki nie zostanie podjęta – o ile zaistnieje taka konieczność – decyzja o ogłoszeniu stanu zagrożenia kraju lub stanu wyjątkowego.

2. Rząd o swych działaniach podjętych na podstawie ust. 1 niezwłocznie powiadamia Zgromadzenie Krajowe i Prezydenta Republiki.
3. Rząd w sytuacji nieoczekiwanej napaści może wprowadzić określone w ustawie organicznej środki nadzwyczajne, jak również wydać rozporządzenie, w którym – zgodnie z przepisami ustawy – może zawiesić stosowanie niektórych aktów normatywnych, odstąpić od stosowania wybranych przepisów tych aktów, jak również wprowadzić inne nadzwyczajne środki.
4. Rozporządzenie Rządu traci moc prawną z chwilą położenia kresu nieoczekiwanej napaści.

STAN ZAGROŻENIA

Artykuł 53

1. W przypadku klęski żywiołowej zagrażającej życiu ludzkiemu i majątkowi lub w przypadku katastrof przemysłowych oraz w celu usunięcia ich następstw Rząd ogłasza stan zagrożenia i może wprowadzić działania nadzwyczajne, określone w ustawie organicznej.
2. Rząd podczas stanu zagrożenia może wydać rozporządzenie, którym – zgodnie z przepisami ustawy organicznej – może zawiesić stosowanie niektórych aktów normatywnych, odstąpić od stosowania wybranych przepisów tych aktów, jak również wprowadzić inne nadzwyczajne środki.
3. Rozporządzenie Rządu, o którym mowa w ust. 2, obowiązuje piętnaście dni, z wyjątkiem sytuacji gdy Rząd, na podstawie upoważnienia wydanego przez Zgromadzenie Krajowe, przedłuży okres obowiązywania rozporządzenia.
4. Rozporządzenie Rządu traci moc prawną z chwilą odwołania stanu zagrożenia.

PRZEPISY WSPÓLNE, MAJĄCE ZASTOSOWANIE DO SZCZEGÓLNEGO REŻIMU PRAWNEGO

Artykuł 54

1. W szczególnym reżimie prawnym wykonywanie praw podstawowych może zostać zawieszona lub ograniczona, jednak z poszanowaniem postanowień art. I ust. 3 i z wyłączeniem praw, o których mowa w art. II i III oraz art. XXVIII.
2. W szczególnym reżimie prawnym nie można zawiesić stosowania Ustawy Zasadniczej i nie można ograniczyć działalności Trybunału Konstytucyjnego.
3. Szczególny reżim prawny jest odwoływany przez organ uprawniony do wprowadzenia szczególnego reżimu prawnego, jeżeli ustają warunki jego ogłoszenia.
4. Szczegółowe przepisy, mogące mieć zastosowanie w szczególnym reżimie prawnym, określa ustawa organiczna.

Nota redakcyjna

Obowiązujące do dnia 31 marca 2013 r. Postanowienia Przejściowe „O przejściu od dyktatury komunistycznej do demokracji” składające się z 32 artykułów, zostały uchylone art. 21 ust. 2 Czwartej zmiany Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r.

Tekst uchylonych przepisów dostępny w pierwszym wydaniu Ustawy Zasadniczej Węgier, które ukazało się staraniem Biblioteki Sejmowej w 2012 r., strony 110–124.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE I POZOSTAŁE⁸⁰

⁸⁰ Tytuł zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 18. Wyrażenie „Postanowienia końcowe” zastąpiono wyrażeniem „Postanowienia końcowe i pozostałe”.

1. Ustawa Zasadnicza Węgier wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku.
2. Zgromadzenie Krajowe uchwała niniejszą Ustawę Zasadniczą na podstawie ustawy XX § 19 ust. 3 pkt a) i § 24 ust. 3 z 1949 roku.
3. Postanowienia przejściowe dotyczące wejścia w życie Ustawy Zasadniczej zawarte są w punktach 8–26⁸¹.
4. Rząd zobowiązany jest przedłożyć Zgromadzeniu Krajowemu projekty ustaw niezbędne do wykonywania Ustawy Zasadniczej.
5. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wydane przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej tracą moc prawną. Powyższe postanowienie nie ma zastosowania wobec skutków prawnych powstałych w następstwie tych orzeczeń⁸².
6. Dzień 25 kwietnia na pamiątkę ogłoszenia Ustawy Zasadniczej ustanawia się Dniem Ustawy Zasadniczej⁸³.
7. Pierwsze po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej wybory powszechne do samorządów terytorialnych oraz wybory burmistrzów odbędą się w październiku 2014 roku.
8. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza prawomocności ustanowionego przed jej wejściem w życie ustawodawstwa, aktów normatywnych dotyczących instytucji publicznych oraz innych prawnych instrumentów kierowania państwem, decyzji administracyjnych, a także zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.
9. Prawny sukcesor organu wypełniającego swoje obowiązki i uprawnienia w zakresie określonym Konstytucją Republiki Węgierskiej uchwaloną w ustawie XX z 1949 roku wykonuje

⁸¹ Punkt 3 zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 19 ust. 1.

⁸² Punkt 5 dodany pierwszą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 18 czerwca 2012 r., art. 1 ust. 1, następnie zmieniony czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 19 ust. 2.

⁸³ Punkty 6–26 dodane czwartą poprawką do Ustawy Zasadniczej Węgier z dnia 23 marca 2013 r., art. 20.

swoje obowiązki i uprawnienia w ramach i na podstawie niniejszej Ustawy Zasadniczej.

10. Nazwa Republika Węgierska – w znaczeniu Węgry – zgodnie z postanowieniami aktów normatywnych obowiązujących 31 grudnia 2011 roku, może być używana po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej tak długo, dopóki przejście do stosowania nazwy określonej przez Ustawę Zasadniczą nie będzie możliwe, mając na uwadze zasady racjonalnego zarządzania.
11. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza, z wyłączeniem przypadków określonych w artykułach 12–18, kompetencji Zgromadzenia Krajowego, Rządu i lokalnych organów przedstawicielskich, jak również osób mianowanych bądź wybranych przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej.
12. Następujące postanowienia artykułów Ustawy Zasadniczej należy stosować wobec kompetencji:
 - a) urzędującego Zgromadzenia Krajowego i uprawnien deputowanych do parlamentu – art. 3 i 4,
 - b) urzędującego Prezydenta Republiki – art. 12 i 13,
 - c) urzędującego Rządu i członka Rządu – art. 20 i 21,
 - d) urzędującego sekretarza sądowego – art. 27 ust. 3,
 - e) urzędującego przewodniczącego Rady – art. 33 ust. 2,
 - f) urzędujących Rad Samorządowych i burmistrza – art. 35 ust. 3–6.
13. Termin określony w artykule 4 ust. 3 pkt f) Ustawy Zasadniczej liczony jest od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.
14. (1) Prawnym sukcesorem Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Wymiaru Sprawiedliwości i jej przewodniczącego w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości jest Kuria, a w zakresie administrowania działalnością sądów – z wyjątkiem określonym w ustawie organicznej – przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa.

(2) Misja prezesa Sądu Najwyższego oraz przewodniczącego i członków Krajowej Rady Wymiaru Sprawiedliwości wygasa wraz z dniem wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.

15. (1) Wymóg dolnej granicy wieku określony w artykule 26 ust. 2 Ustawy Zasadniczej – z zastrzeżeniem postanowień poniższego ust. 2 – ma zastosowanie wobec sędziego mianowanego na podstawie konkursu, który został ogłoszony po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

(2) W przypadku mianowania, które zgodnie z ustawą nie wymaga przeprowadzenia konkursu, wymóg dolnej granicy wieku ma zastosowanie wobec sędziów mianowanych dopiero po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.
16. Nazwa urzędu Parlamentarnego Rzecznika Praw Obywatelskich wraz z wejściem w życie Ustawy Zasadniczej zostaje zmieniona na Rzecznik Praw Podstawowych. Prawnym następcą Parlamentarnego Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Parlamentarnego Praw Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Parlamentarnego Rzecznika Praw Przyszłych Pokoleń jest Rzecznik Praw Podstawowych. Urzędujący Parlamentarny Rzecznik Praw Mniejszości Narodowych i Etnicznych po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej staje się Zastępcą Rzecznika Praw Podstawowych do spraw obrony praw narodowości żyjących na Węgrzech; urzędujący Parlamentarny Rzecznik Praw Przyszłych Pokoleń po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej staje się zastępcą Rzecznika Praw Podstawowych do spraw obrony interesów przyszłych pokoleń; ich mandat wygasa wraz z wygaśnięciem mandatu Rzecznika Praw Podstawowych.
17. Mandat urzędującego Rzecznika Ochrony Danych Osobowych wygasa z dniem wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.
18. Nazwa urzędu Przewodniczącego Rady Województwa w rozumieniu Ustawy Zasadniczej, wraz z wejściem jej w życie zmienia się na Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego. Zgodnie z Ustawą Zasadniczą Sejmik Wojewódzki jest prawnym następcą Rady Województwa.

19. (1) Postanowienia Ustawy Zasadniczej, z wyjątkiem postanowień zawartych w ust. 2–5 niniejszych przepisów, mają zastosowanie również do spraw będących w toku.

(2) Artykuł 6 Ustawy Zasadniczej Zgromadzenie Narodowe winno stosować, poczynawszy od swego pierwszego posiedzenia po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

(3) Postępowania wszczęte na podstawie wniosku złożonego do Trybunału Konstytucyjnego przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej przez wnioskodawców, którzy zgodnie z Ustawą Zasadniczą obecnie nie dysponują już prawem składania takich wniosków, ulegają umorzeniu, jeżeli jednak w dniu wejścia w życie Ustawy Zasadniczej postępowanie należy do kompetencji innego organu, to wniosek ten zostanie mu przekazany. Wnioskodawca może zgłosić wniosek ponownie zgodnie z wymogami określonymi w ustawie organicznej.

(4) Do umów oraz uprawnień do świadczeń istniejących dnia 1 stycznia 2012 roku, jak również do postępowań będących w toku, których celem jest zawarcie umowy bądź przyznanie świadczenia, stosuje się ust. 4 artykułu 38 i ust. 1 artykułu 39 Ustawy Zasadniczej; w przypadku uchwalenia ustawy regulującej te sprawy winna ona mieć na względzie powyższe postanowienia Ustawy Zasadniczej.

(5) Obowiązujące w dniu 31 grudnia 2011 roku postanowienia zawarte w trzecim zdaniu ust. 3 § 70 / E (3) Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, do dnia 31 grudnia 2012 roku mają zastosowanie do świadczeń, które zgodnie z zasadami obowiązującymi w dniu 31 grudnia 2011 roku kwalifikowane są jako świadczenia emerytalne, odnośnie zmiany ich warunków, charakteru i wysokości oraz przekształcenia ich w inne świadczenia lub ich zniesienia.

20. Obowiązujące w dniu 31 grudnia 2011 roku przepisy regulujące sprawy będące w toku, zawarte w § 26 ust. 6, § 28/D, § 28/E, § 31 ust. 2 i 3 Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, w chwili wejścia w życie Ustawy

Zasadniczej, stosuje się także po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

21. Uczestnictwo narodowości żyjących na Węgrzech w pracach Zgromadzenia Krajowego, o którym mowa w artykule 2 ust. 2 Ustawy Zasadniczej winno zostać po raz pierwszy zapewnione w pracach Zgromadzenia Krajowego, ukonstytuowanego w następstwie pierwszych po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej wyborów do Zgromadzenia Krajowego.

22. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza decyzji w sprawie użycia Węgierskich Sił Zbrojnych na Węgrzech lub zagranicą, użycia obcych sił zbrojnych na Węgrzech lub opuszczenia przez nie terytorium Węgier, jak również stacjonowania Węgierskich Sił Zbrojnych zagranicą lub obcych sił zbrojnych na Węgrzech podjętych przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej przez Zgromadzenie Krajowe lub Rząd zgodnie z postanowieniami Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku.

23. W stosunku do ogłoszonego:

- a) stanu nadzwyczajnego należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu nadzwyczajnego,
- b) stanu wyjątkowego, gdy został on ogłoszony z powodu działań zbrojnych zmierzających do obalenia porządku konstytucyjnego lub zdobycia wyłącznej władzy, a także w przypadku brutalnych działań zbrojnych, lub popełnionych z bronią w rękę, zagrażających w masowej skali życiu ludzkiemu lub własności, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu wyjątkowego,
- c) stanu wyjątkowego, gdy został on ogłoszony z powodu klęski żywiołowej zagrażającej w masowej skali życiu ludzkiemu i majątkowi lub w przypadku katastrof przemysłowych, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu zagrożenia,
- d) stanu mobilizacji obronnej należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu mobilizacji obronnej,

- e) stanu określonego w § 19/E Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące nieoczekiwanej napaści,
 - f) stanu zagrożenia należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu zagrożenia.
24. (1) Kto w chwili wejścia w życie Ustawy Zasadniczej prawomocnym wyrokiem pozbawiony jest prawa do udziału w życiu publicznym – ten w trakcie obowiązywania tego zakazu nie posiada prawa wyborczego.
- (2) Kto w chwili wejścia w życie Ustawy Zasadniczej prawomocnym wyrokiem ograniczającym bądź pozbawiającym go zdolności do czynności prawnych poddany jest nadzorowi kuratorskiemu, ten nie posiada prawa wyborczego do końca kurateli, albo dopóki sąd nie przywróci mu czynnego i biernego prawa wyborczego.
25. (1) Obowiązujący dnia 31 grudnia 2011 roku ust. 2 § 12 Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, do dnia 31 grudnia 2013 roku ma zastosowanie do przekazania własności samorządu lokalnego na rzecz państwa albo na rzecz innego samorządu lokalnego.
- (2) Obowiązujący dnia 31 grudnia 2011 roku ust. 4 § 44/B Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, obowiązuje do dnia 31 grudnia 2012 roku. Po 31 grudnia 2011 roku zakres zadań i uprawnień administracji państwowej dla jej lokalnego pełnomocnika zostanie określony ustawą lub rozporządzeniem wydanym na podstawie ustawowego upoważnienia.
- (3) Obowiązujące dnia 31 grudnia 2011 roku ust. 1 oraz ust. 3–5 § 22 Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, należy – zgodnie z artykułem 5 ust. 8 Ustawy Zasadniczej – stosować do wejścia w życie ustawy organicznej.

Zgodnie z artykułem 5 ust. 8 i artykułem 7 ust. 3 Ustawy Zasadniczej, Zgromadzenie Krajowe uchwali ustawę organiczną do dnia 30 czerwca 2012 roku.

(4) Do dnia 31 grudnia 2012 roku ustawa organiczna winna określić, które z decyzji Zgromadzenia Krajowego winny być podejmowane większością kwalifikowaną.

26. Moc prawną traci:

- a) ustawa XX z 1949 roku ustanawiająca Konstytucję Republiki Węgierskiej,
- b) ustawa I z 1972 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku i o jednolitym tekście Konstytucji Węgierskiej Republiki Ludowej,
- c) ustawa XXXI z 1989 roku o zmianie Konstytucji,
- d) ustawa XVI z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,
- e) ustawa XIX z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,
- f) ustawa XL z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,
- g) zmiana Konstytucji z 25 maja 2010 roku,
- h) zmiana Konstytucji z 5 lipca 2010 roku,
- i) zmiana Konstytucji z 6 lipca 2010 roku,
- j) zmiana Konstytucji z 11 sierpnia 2010 roku,
- k) ustawa CXIII z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,
- l) ustawa CIX z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,
- m) ustawa CLXIII z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,

- n) ustawa LXI z 2011 roku o niezbędnej zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej, w związku z koniecznością stworzenia postanowień przejściowych Ustawy Zasadniczej,
- o) ustawa CXLVI z 2011 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,
- p) ustawa CLIX z 2011 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej.

*

My, deputowani do Zgromadzenia Krajowego, wybrani 25 kwietnia 2010 roku, świadomi naszej odpowiedzialności przed Bogiem i człowiekiem, korzystając z przysługującej nam władzy ustawodawczej, niniejszym ustanawiamy pierwszą, jednolitą Ustawę Zasadniczą Węgier.

Niech panuje pokój, wolność i zgoda.

Dr Pál Schmitt
Prezydent Republiki

László Kövér
Przewodniczący
Zgromadzenia Krajowego

ANEKS

USTAWY ZMIENIAJĄCE USTAWĘ ZASADNICZĄ

PIERWSZA ZMIANA USTAWY ZASADNICZEJ WĘGIER Z DNIA 18 CZERWCA 2012 R.

Zgromadzenie Krajowe jako władza konstytuująca, zgodnie ze swymi uprawnieniami określonymi w artykule 1 ustęp (2) punkt a) Ustawy Zasadniczej⁸⁴ wprowadza do Ustawy Zasadniczej następujące zmiany:

Artykuł 1

(1) Do Postanowień końcowych Ustawy Zasadniczej dodaje się punkt (5) w brzmieniu:

„5. Postanowienia przejściowe przyjęte zgodnie z punktem (3) Ustawy Zasadniczej Węgier (31 grudnia 2011 r.) stanowią część Ustawy Zasadniczej”.

(2) W artykule 12 ustęp (5) Ustawy Zasadniczej w miejsce wyrażenia „Prezydenta Republiki” wprowadza się wyrażenie „Prezydenta Republiki i byłego Prezydenta Republiki”.

Artykuł 2

Traci moc prawną artykuł 30 Postanowień przejściowych Ustawy Zasadniczej.

Artykuł 3

(1) Niniejsza zmiana Ustawy Zasadniczej wchodzi w życie następnego dnia po jej ogłoszeniu.

(2) Zgromadzenie Krajowe uchwała niniejszą zmianę Ustawy Zasadniczej na podstawie artykułu 1 ustęp (2) pkt a) oraz artykuł 5) ustęp 2.

János Áder
(własnoręczny podpis)
Prezydent

László Kövér
(własnoręczny podpis)
Przewodniczący Zgromadzenia
Krajowego

⁸⁴ Oznaczenie jednostek systematyzacyjnych aktów normatywnych zgodne z oryginałem.

DRUGA ZMIANA USTAWY ZASADNICZEJ WĘGIER Z DNIA 9 LISTOPADA 2012 R.

Zgromadzenie Krajowe jako władza konstytuująca, zgodnie ze swymi uprawnieniami określonymi w artykule 1 ustęp (2) punkt a) Ustawy Zasadniczej wprowadza do Ustawy Zasadniczej następującą zmianę:

Artykuł 1

Artykuł 23 Postanowień przejściowych Ustawy Zasadniczej zostaje uzupełniony następującymi ustępami (3) – (5):

„(3) W celu realizacji praw zawartych w artykule XXIII Ustawy Zasadniczej, każdy wyborca w rozumieniu artykułu XXIII ustępy (1) – (3) i (7) Ustawy Zasadniczej może zostać na swą prośbę umieszczony w rejestrze wyborców. Wyborca może korzystać z prawa wyborczego, jeśli został wpisany do rejestru wyborców. O wpisanie do rejestru wyborców może się ubiegać:

- a) wyborca stale zamieszkały na Węgrzech – osobiście albo drogą elektroniczną umożliwiającą ustalenie tożsamości wnioskującego;
- b) wyborca niezamieszkały na stałe na Węgrzech – listownie albo drogą elektroniczną umożliwiającą ustalenie tożsamości wnioskującego.

(4) O wpisanie do rejestru wyborców można się ubiegać nie później niż piętnaście dni przed dniem wyborów albo referendum.

(5) Z wyjątkiem wyborów przeprowadzanych w następstwie rozwiązania Zgromadzenia Krajowego, przed wyborami powszechnymi do Zgromadzenia Krajowego należy ponownie sporządzić rejestr wyborców zgodnie z ustępami (3) i (4)”.

Artykuł 2

- (1) Niniejsza zmiana Ustawy Zasadniczej wchodzi w życie następnego dnia po jej ogłoszeniu.
- (2) Zgromadzenie Krajowe uchwała niniejszą zmianę Ustawy Zasadniczej na podstawie artykułu 1 ustęp (2) punkt a) oraz artykułu 5) ustęp (2).

János Áder
(własnoręczny podpis)
Prezydent

László Kövér
(własnoręczny podpis)
Przewodniczący Zgromadzenia
Krajowego

TRZECIA ZMIANA USTAWY ZASADNICZEJ WĘGIER Z DNIA 21 GRUDNIA 2012 R.

Zgromadzenie Krajowe jako władza konstytuująca, zgodnie ze swymi uprawnieniami określonymi w artykule 1 ustęp (2) punkt a) Ustawy Zasadniczej wprowadza do Ustawy Zasadniczej następujące zmiany:

Artykuł 1

Artykuł P) Ustawy Zasadniczej otrzymuje następujące brzmienie:

„Artykuł P)

(1) Zasoby naturalne, w szczególności ziemia uprawna, lasy i zasoby wodne, różnorodne bogactwa biologiczne, w szczególności rodzime gatunki flory i fauny, a także wartości kulturalne, tworzą wspólne narodowe dziedzictwo, którego ochrona, utrzymywanie i zachowanie dla przyszłych pokoleń jest obowiązkiem państwa i każdego obywatela.

(2) Ograniczenia i warunki nabywania prawa własności oraz użytkowania ziemi ornej i lasów, konieczne do osiągnięcia celów określonych w ustępie 1, jak również zasady dotyczące organizacji zintegrowanej produkcji rolnej i gospodarstwa rolnego określa ustawa organiczna”.

Artykuł 2

(1) Niniejsza zmiana Ustawy Zasadniczej wchodzi w życie następnego dnia po jej ogłoszeniu.

(2) Zgromadzenie Krajowe uchwała niniejszą zmianę Ustawy Zasadniczej na podstawie artykułu 1 ustęp (2) punkt a) oraz artykułu S) ustęp (2).

János Áder
(własnoręczny podpis)
Prezydent

László Kövér
(własnoręczny podpis)
Przewodniczący Zgromadzenia
Krajowego

CZWARTA ZMIANA USTAWY ZASADNICZEJ WĘGIER Z DNIA 23 MARCA 2013 R.⁸⁵

Zgromadzenie Krajowe jako władza konstytuująca, zgodnie ze swymi uprawnieniami określonymi w artykule 1 ustęp (2) punkt a) Ustawy Zasadniczej wprowadza do Ustawy Zasadniczej następujące zmiany:

Artykuł 1

W miejsce Artykułu L) ustęp (1) Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(1) Węgry chronią instytucję małżeństwa jako dobrowolną wspólnotę życiową mężczyzny i kobiety, a także jako podstawę przetrwania Narodu. Podstawą więzi rodzinnej jest małżeństwo oraz relacja rodzic–dziecko”.

Artykuł 2

W miejsce artykułu S) ustęp (3) Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(3) Przewodniczący Zgromadzenia Krajowego podpisuje przyjętą Ustawę Zasadniczą lub przyjętą zmianę Ustawy Zasadniczej w ciągu pięciu dni i przekazuje ją Prezydentowi Republiki. Prezydent podpisuje przedłożoną mu Ustawę Zasadniczą lub zmianę Ustawy Zasadniczej w ciągu pięciu dni od otrzymania i zarządza jej ogłoszenie w dzienniku urzędowym. Jeżeli Prezydent uzna, że procedury przewidziane w Ustawie Zasadniczej dla uchwalenia ustawy Zasadniczej lub zmiany Ustawy Zasadniczej nie były przestrzegane, występuje do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbada nie sprawy. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny nie stwierdzi w toku postępowania naruszenia tych procedur, Prezydent niezwłocznie

⁸⁵ Uchwalona przez Zgromadzenie Krajowe na posiedzeniu w dniu 11 marca 2013 roku.

podpisuje Ustawę Zasadniczą lub zmianę Ustawy Zasadniczej i zarządza ogłoszenie w dzienniku urzędowym”.

Artykuł 3

Część Ustawy Zasadniczej „Fundamenty” uzupełnia się następującym artykułem „U”:

„Art. U

1. Powstały z woli Narodu w rezultacie przeprowadzonych w 1990 roku pierwszych wolnych wyborów, oparty na rządach prawa ustroj państwa i poprzedzająca go dyktatura komunistyczna są nie do pogodzenia. Węgierska Socjalistyczna Partia Robotnicza i jej prawni poprzednicy, jak również inne organizacje polityczne utworzone w duchu ideologii komunistycznej i wobec niej służebne, były organizacjami zbrodniczymi, na przywódcach których ciąży niepodlegająca przedawnieniu odpowiedzialność za:
 - a) utrzymywanie represyjnego systemu, za kierowanie nim, za naruszenia prawa i zdradę Narodu;
 - b) unicestwienie, przy sowieckiej pomocy wojskowej, demokratycznego eksperymentu, opartego na systemie wielopartyjnym w latach po drugiej wojnie światowej;
 - c) ustanowienie porządku prawnego zbudowanego na władzy autorytarnej i ustawowym bezprawiu;
 - d) likwidację gospodarki opartej na swobodnym dysponowaniu własnością oraz za zadłużenie kraju;
 - e) podporządkowanie obcym interesom gospodarki, obrony narodowej, dyplomacji i potencjału ludzkiego Węgier;
 - f) metodyczne niszczenie tradycyjnych wartości europejskiej cywilizacji;
 - g) pozbawienie obywateli i grup obywateli podstawowych praw człowieka lub ich drastyczne ograniczenie, w szczególności za zabijanie ludzi, za wydawanie ich obcemu mocarstwu, za ich bezprawne więzienie, za zsyłanie ich do obozów pracy przymusowej, za torturowanie i nieludzkie traktowanie; za

samowolne pozbawianie obywateli majątku, ograniczanie prawa własności; za całkowite pozbawienie ich praw do wolności, za poddanie przymusowi państwowemu swobody wyrażania poglądów politycznych i woli politycznej; za dyskryminację ludzi z powodu ich pochodzenia, światopoglądu lub przekonań politycznych, za utrudnianie awansu i samorealizacji opartych na wiedzy, pracowitości i zdolności; za utworzenie i utrzymywanie tajnych służb milicyjnych, dążących do bezprawnej inwigilacji prywatnego życia ludzi i wpływu na nie;

- h) za krwawe zdławienie, we współdziałaniu z sowieckimi okupantami, rewolucji i wojny o niepodległość, które wybuchły 23 października 1956 roku, za rządy terroru i represje które po nich nastąpiły, za zmuszenie dwustu tysięcy Węgrów do opuszczenia Ojczyzny;
- i) wszystkie przestępstwa pospolite, które popełniono z motywów politycznych, i które z motywów politycznych nie były ścigane przez wymiar sprawiedliwości.

Organizacje polityczne, które w czasie transformacji demokratycznej stały się prawnymi następcami Węgierskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej, dzielą z nią odpowiedzialność również jako spadkobierczynie bezprawnie zgromadzonego majątku.

2. Z uwagi na postanowienia zawarte w ustępie (1) należy zapewnić rzetelne ujawnienie działalności dyktatury komunistycznej oraz zadośćuczynić społecznemu poczuciu sprawiedliwości, zgodnie z postanowieniami zawartymi w ustępach (3)-(10).
3. W celu zachowania przez państwo pamięci o komunistycznej dyktaturze tworzy się Komitet Pamięci Narodowej. Zadaniem Komitetu Pamięci Narodowej jest ujawnienie działalności organów władzy dyktatury komunistycznej, roli i działalności osób i organizacji sprawujących władzę komunistyczną, a także skutków ich działalności w szczegółowym raporcie oraz publikowanie kolejnych dokumentów.
4. Sprawujący władzę w okresie komunistycznej dyktatury winni pogodzić się z ujawnieniem ich roli i działań związanych

z funkcjonowaniem dyktatury, z wyjątkiem informacji nieprawdziwych rozpowszechnianych w sposób zamierzony; z powodu ich działań i roli mogą zostać ujawnione dane osobowe funkcjonariuszy.

5. Uregulowane prawnie przez państwo emerytury przywódców dyktatury komunistycznej lub inne świadczenia mogą być zmniejszone w stopniu określonym ustawą; pochodzące stąd przychody przeznacza się na wyrównanie krzywd wyrządzonych przez dyktaturę komunistyczną oraz w celu zachowania pamięci ofiar zgodnie z postanowieniami ustawy.
6. Nie podlega przedawnieniu karalność zbrodni popełnionych przeciw Węgrom lub osobom w czasie trwania komunistycznej dyktatury, w imieniu bądź w interesie rządzącej partii państwowej lub w porozumieniu z nią, a które nie zostały dotychczas osądzone, ponieważ z przyczyn politycznych nie zastosowano obowiązujących w czasie ich popełnienia przepisów prawa karnego.
7. Karalność czynów przestępczych określonych w ustępie (6) ulega przedawnieniu po upływie okresu przewidzianego w przepisach prawa karnego obowiązujących w czasie ich popełnienia, przy czym okres ten winien być liczony od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej, pod warunkiem że zgodnie z przepisami prawa karnego obowiązującymi w chwili popełnienia czynów, uległyby one przedawnieniu do dnia 1 maja 1990 roku.
8. Karalność czynów przestępczych określonych w ustępie (6) ulega przedawnieniu po upływie okresu, jaki upłynął pomiędzy dniem popełnienia czynów przestępczych a dniem 1 maja 1990 roku, który to okres liczony jest jednak od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej, pod warunkiem że czyny te uległyby przedawnieniu w okresie pomiędzy dniem 2 maja 1990 a dniem 31 grudnia 2011 zgodnie z przepisami prawa karnego obowiązującymi w chwili ich popełnienia, a sam sprawca czynu nie był ścigany za popełnione przestępstwo.
9. Nie można ustanowić aktem prawnym nowego tytułu prawnego dla odszkodowań pieniężnych lub jakichkolwiek innych

świadczeń majątkowych na rzecz osób, które przed 2 maja 1990 roku zostały bezprawnie z powodów politycznych pozbawione życia lub wolności oraz tych, których państwo niesłusznie pozbawiło własności.

10. Powstałe w okresie dyktatury komunistycznej dokumenty rządzącej partii komunistycznej, utworzonych we współpracy z nią i bezpośrednio jej podlegających organizacji społecznych i młodzieżowych, a także związków zawodowych, stanowią własność państwa i zostają zdeponowane w archiwach publicznych na takich samych zasadach jak dokumenty organów wykonujących zadania publiczne”.

Artykuł 4

- (1) W miejsce artykułu VII ustęp (2) i (3) wprowadza się następujące postanowienia:

„(2) Zgromadzenie Krajowe w drodze ustawy organicznej może uznać za kościoł organizacje prowadzące działalność religijną, z którymi państwo współpracuje w interesie realizacji celów wspólnotowych. Przeciw postanowieniom ustawy organicznej dotyczącym uznania kościołów można wносить skargę konstytucyjną.

(3) Państwo i kościoły oraz inne organizacje prowadzące działalność religijną działają niezależnie. Kościoły i inne organizacje prowadzące działalność religijną są autonomiczne”.

- (2) Artykuł VII Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującym ustępem (4):

„(4) Szczegółowe postanowienia dotyczące kościołów określa ustawa organiczna. Jako warunki uznania za kościoł organizacji prowadzących działalność religijną ustawa organiczna może przyjąć długotrwałość i ciągłość funkcjonowania, poparcie społeczne, gotowość do współpracy w interesie celów wspólnotowych”.

Artykuł 5

- (1) W miejsce ustępu (3) artykułu IX Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(3) Mając na uwadze właściwe dostarczenie informacji niezbędnej dla kształtowania demokratycznej opinii publicznej, a także w celu zapewnienia równości szans, reklama polityczna w mediach może być publikowana wyłącznie nieodpłatnie. W czasie kampanii poprzedzającej wybory powszechne do Zgromadzenia Krajowego, a także wybory deputowanych do Parlamentu Europejskiego reklama polityczna, zgodnie z postanowieniami ustawy organicznej, może być publikowana przez komitety wyborcze – oraz w ich interesie – wyłącznie za pośrednictwem mediów publicznych i przy zachowaniu równych warunków”.

(2) Artykuł IX Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującymi ustępami (4)–(6):

„(4) Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności innych osób.

(5) Korzystanie z wolności słowa nie może mieć na celu naruszenia godności Narodu węgierskiego, ani godności jakiegokolwiek wspólnoty o charakterze narodowym, etnicznym, rasowym lub religijnym. Członkowie tych wspólnot zgodnie z postanowieniami ustawy mają prawo do dochodzenia swoich roszczeń przed sądem, występując przeciwko wyrażaniu opinii, która godzi we wspólnotę, powołując się na naruszenie ich godności ludzkiej.

(6) Szczegółowe postanowienia dotyczące wolności prasy oraz organu nadzorującego działalność mediów, prasę i rynek usług medialnych określa ustawa organiczna”.

Artykuł 6

W miejsce ustępu (3) artykułu X Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(3) Węgry chronią naukową i artystyczną wolność Węgierskiej Akademii Nauk i Węgierskiej Akademii Sztuk. Instytucje szkolnictwa wyższego są autonomiczne w zakresie treści i metod badań naukowych oraz kształcenia. Ich strukturę organizacyjną określa ustawa. Rząd, w zakresie przewidzianym ustawą, określa zasady

regulujące zarządzanie publicznymi instytucjami szkolnictwa wyższego oraz nadzoruje zarządzanie nimi”.

Artykuł 7

Artykuł XI Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującym ustępem (3):

„(3) Ustawa może przewidywać uzależnienie materialnego wsparcia edukacji na poziomie wyższym od czasowego podjęcia zatrudnienia lub czasowego prowadzenia działalności przedsiębiorczej, uregulowanych przez węgierskie prawo”.

Artykuł 8

W miejsce artykułu XXII Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„Artykuł XXII

(1) Węgry dążą do zapewnienia wszystkim godnych warunków mieszkaniowych oraz dostępu do usług publicznych.

(2) Państwo i samorządy lokalne winny także przyczynić się do stworzenia godnych warunków mieszkaniowych poprzez dążenie do zapewnienia zakwaterowania wszystkim osobom pozostającym bez dachu nad głową.

(3) W celu ochrony i zapewnienia ładu publicznego, bezpieczeństwa publicznego, zdrowia publicznego oraz wartości kulturowych, ustawa lub rozporządzenie wydane przez samorząd terytorialny, może przewidywać w stosunku do określonych miejsc publicznych, że uporczywe przebywanie w nich jest nielegalne”.

Artykuł 9

W miejsce ustępu (3) artykułu XXIX Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(3) Szczegółowe przepisy dotyczące praw narodowości żyjących na Węgrzech, narodowości oraz kryteria uznania za narodowość, jak również przepisy dotyczące wyborów ich samorządów lokalnych i krajowych określa ustawa organiczna. Ustawa organiczna może ustanowić, że uznanie za narodowość jest uwarunkowane pewnym

okresem obecności oraz podjęciem inicjatywy przez pewną liczbę osób deklarujących swą przynależność do danej narodowości”.

Artykuł 10

(1) W miejsce ustępu (7) artykułu 5 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(7) Zgromadzenie Krajowe określa zasady swojej działalności i porządek swych obrad w Regulaminie Zgromadzenia przyjętym większością 2/3 głosów obecnych deputowanych. W celu zapewnienia niezakłóconej działalności Zgromadzenia Krajowego oraz zachowania jego powagi, Przewodniczącemu Zgromadzenia Krajowego przysługują określone w Regulaminie Zgromadzenia Krajowego uprawnienia porządkowe i dyscyplinarne”.

(2) Artykuł 5 Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującym ustępem (9):

„(9) Bezpieczeństwo Zgromadzenia Narodowego zapewnia Straż Parlamentarna. Straż Parlamentarna podlega Przewodniczącemu Zgromadzenia Krajowego”.

Artykuł 11

W miejsce punktu i) ustęp (3) artykułu 9 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

(Prezydent Republiki)

„i) może skierować do Trybunału Konstytucyjnego przyjętą przez Zgromadzenie Krajowe Ustawę Zasadniczą albo zmianę Ustawy Zasadniczej w celu zbadania ich zgodności z określonymi w Ustawie Zasadniczej procedurami ich tworzenia; może skierować do Trybunału Konstytucyjnego ustawę przyjętą przez Zgromadzenie Krajowe w celu zbadania jej zgodności z Ustawą Zasadniczą albo zwrócić ją Zgromadzeniu Krajowemu w celu ponownego rozpatrzenia;”

Artykuł 12

(1) W miejsce punktu b) ustęp (2) artykułu 24 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

(Trybunał Konstytucyjny)

„b) na wniosek sędziego ustala poza kolejnością, nie później niż w ciągu trzydziestu dni, czy mający zastosowanie w danej sprawie przepis prawa jest zgodny z Ustawą Zasadniczą;”

(2) W miejsce punktu e) ustęp (2) artykułu 24 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

(Trybunał Konstytucyjny)

„e) na wniosek Rządu, 1/4 deputowanych do Zgromadzenia Krajowego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Podstawowych ustala zgodność aktów normatywnych z Ustawą Zasadniczą;”

(3) W miejsce ustępów (4) i (5) artykułu 24 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienia:

„(4) Trybunał Konstytucyjny może zbadać lub stwierdzić nieważność przepisu danego aktu normatywnego pomimo braku odpowiedniego wniosku wyłącznie w przypadku, gdy przepis ten pozostaje w ścisłym związku treściowym z przepisem badanego aktu normatywnego.

(5) Trybunał Konstytucyjny może zbadać Ustawę Zasadniczą i zmianę Ustawy Zasadniczej wyłącznie w zakresie określonych w Ustawie Zasadniczej wymogów proceduralnych dotyczących ich stanowienia i ogłaszania. Powyższa procedura może zostać wszczęta na wniosek:

a) Prezydenta Republiki, w przypadku Ustawy Zasadniczej albo zmiany Ustawy Zasadniczej uchwalonej, ale jeszcze nieogłoszonej;

b) Rządu, 1/4 deputowanych do Zgromadzenia Krajowego, Prezesa Sądu Najwyższego, Prokuratora Generalnego lub Rzecznika Praw Podstawowych – w ciągu trzydziestu dni od ogłoszenia”.

(4) Artykuł 24 Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującymi ustępami (6)–(9):

„(6) Trybunał Konstytucyjny rozpatruje wniosek złożony w trybie określonym w ustępie (5) bezzwłocznie, nie później niż w ciągu trzydziestu dni. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny stwierdzi, że Ustawa Zasadnicza lub zmiana Ustawy Zasadniczej nie spełnia określonych w ustępie (5) wymogów proceduralnych:

a) w przypadku określonym w ustępie (5) punkt a) zostaje ponownie rozpatrzona przez Zgromadzenie Krajowe;

b) w przypadku określonym w ustępie (5) punkt b) zostaje uznana za nieważną przez Trybunał Konstytucyjny.

(7) Trybunał Konstytucyjny zgodnie z postanowieniami ustawy organicznej może przesłuchać twórcę przepisu prawnego, projektodawcę aktu normatywnego lub ich przedstawicieli, bądź też uzyskać ich opinie w toku postępowania, jeśli sprawa dotyczy szerszego kręgu osób. Ten etap postępowania jest jawny.

(8) Trybunał Konstytucyjny składa się z piętnastu członków, wybieranych na okres dwunastu lat przez Zgromadzenie Krajowe większością 2/3 głosów deputowanych. Zgromadzenie większością 2/3 głosów deputowanych wybiera spośród członków Trybunału Konstytucyjnego Przewodniczącego, którego misja trwa do wygaśnięcia jego kadencji jako członka Trybunału Konstytucyjnego. Członkowie Trybunału Konstytucyjnego nie mogą być członkami partii politycznych i nie mogą prowadzić działalności politycznej.

(9) Szczegółowe postanowienia dotyczące struktury, funkcjonowania i zakresu kompetencji Trybunału Konstytucyjnego określa ustawa organiczna”.

Artykuł 13

(1) W miejsce ustępów (4)–(7) artykułu 25 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienia:

„(4) Struktura sądów jest wieloinstancyjna. Dla określonej grupy spraw mogą być powoływane odrębne sądy.

(5) Podstawowe obowiązki związane z administrowaniem działalnością sądów pozostają w gestii przewodniczącego

Krajowego Urzędu Sądownictwa. Organy samorządu sędziowskiego współuczestniczą w administrowaniu działalnością sądów.

(6) Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa jest wybierany spośród sędziów przez Zgromadzenie Krajowe, na wniosek Prezydenta Republiki, na okres dziewięciu lat. Do wyboru Przewodniczącego Krajowego Urzędu Sądownictwa wymagana jest większość 2/3 głosów deputowanych.

(7) W rozstrzyganiu sporów ustawa może dopuszczać udział innych organów”.

(2) Artykuł 25 Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującym ustępem (8):

„(8) Szczegółowe postanowienia dotyczące organizacji i administrowania działalnością sądów, a także status oraz wynagrodzenia sędziów określa ustawa organiczna”.

Artykuł 14

Artykuł 27 Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującym ustępem (4):

„(4) Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa, mając na uwadze potrzebę realizacji prawa do uzyskania orzeczenia sądu w rozsądnym terminie i w celu zrównoważonego obciążenia sądów sprawami może, zgodnie z postanowieniami ustawy organicznej, wyznaczyć do rozpatrywania spraw określonych w ustawie organicznej sąd inny od sądu powszechnego, ale o takim samym zakresie kompetencji”.

Artykuł 15

W miejsce ustępu (3) artykułu 34 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(3) Burmistrz, przewodniczący rady województwa, jak również kierownik lub urzędnik biura rady województwa mogą wyjątkowo, na podstawie ustawy albo opartego na ustawowym upoważnieniu rozporządzenia rządu, wykonywać zadania i kompetencje administracji państwowej”.

Artykuł 16

W miejsce ustępu (2) artykułu 35 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(2) Wybory powszechne do organów samorządów terytorialnych i wybory powszechne burmistrzów winny być przeprowadzone w październiku piątego roku następującego po poprzednich wyborach powszechnych do organów samorządów terytorialnych i wyborach powszechnych burmistrzów”.

Artykuł 17

(1) W miejsce ustępu (5) artykułu 37 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(5) W przypadku przepisów ustawy, które weszły w życie w okresie, gdy dług państwowy przekroczył połowę Produktu Krajowego Brutto, postanowienia ustępu (4) mają także zastosowanie do okresu, w którym dług państwowy nie przekracza już połowy produktu krajowego brutto”.

(2) Artykuł 37 Ustawy Zasadniczej uzupełnia się następującymi ustępami (6) i (7):

„(6) Do czasu, gdy zadłużenie państwa przekracza połowę produktu krajowego brutto, jeżeli na podstawie decyzji Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Unii Europejskiej albo innego sądu bądź uprawnionego organu, państwo zostanie obciążone zobowiązaniem płatniczym, na którego spełnienie kwota przeznaczona wstępnie na ten cel w ustawie budżetowej nie będzie wystarczająca i jeśli kwota brakująca nie będzie mogła być zgromadzona bez naruszenia wymogu zrównoważonej gospodarki budżetowej nawet kosztem środków przewidzianych w ustawie budżetowej na inny cel, to należy utworzyć fundusz na pokrycie wspólnych potrzeb, powiązany, zarówno pod względem treści, jak i nazwy, wyłącznie i bezpośrednio z wykonaniem tego zobowiązania.

(7) Sposób obliczania długu państwowego oraz produktu krajowego brutto, jak również przepisy dotyczące wykonania zadań określonych w artykule 36 ustępy (1)–(3) określa ustawa”.

Artykuł 18

W miejsce tytułu „POSTANOWIENIA KOŃCOWE” wprowadza się tytuł: „POSTANOWIENIA KOŃCOWE I POZOSTAŁE”.

Artykuł 19

(1) W miejsce punktu 3 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„3. Postanowienia przejściowe dotyczące wejścia w życie Ustawy Zasadniczej zawarte są w punktach 8–26”.

(2) W miejsce punktu 5 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„5. Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego wydane przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej tracą moc prawną. Powyższe postanowienie nie ma zastosowania wobec skutków prawnych powstałych w następstwie tych orzeczeń”.

Artykuł 20

Część Ustawy Zasadniczej POSTANOWIENIA KOŃCOWE I POZOSTAŁE uzupełnia się następującymi punktami 6–26:

„6. Dzień 25 kwietnia na pamiątkę ogłoszenia Ustawy Zasadniczej ustanawia się Dniem Ustawy Zasadniczej.

7. Pierwsze po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej wybory powszechne do samorządów terytorialnych oraz wybory burmistrzów odbędą się w październiku 2014 roku.

8. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza prawomocności ustanowionego przed jej wejściem w życie ustawodawstwa, aktów normatywnych dotyczących instytucji publicznych oraz innych prawnych instrumentów kierowania państwem, decyzji administracyjnych, a także zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.

9. Prawny sukcesor organu wypełniającego swoje obowiązki i uprawnienia w zakresie określonym Konstytucją Republiki Węgierskiej uchwaloną w ustawie XX z 1949 roku, wykonuje swoje obowiązki i uprawnienia na podstawie niniejszej Ustawy Zasadniczej.

10. Nazwa Republika Węgierska – w znaczeniu Węgry – zgodnie z postanowieniami aktów normatywnych obowiązujących 31 grudnia 2011 roku, może być używana po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej tak długo, dopóki przejście do stosowania nazwy określonej przez Ustawę Zasadniczą nie będzie możliwe, mając na uwadze zasady racjonalnego zarządzania.
11. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza, z wyłączeniem przypadków określonych w artykułach 12–18 kompetencji Zgromadzenia Krajowego, Rządu i lokalnych organów przedstawicielskich, jak również osób mianowanych bądź wybranych przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej.
12. Następujące postanowienia Ustawy Zasadniczej należy stosować wobec kompetencji:
 - a) urzędującego Zgromadzenia Krajowego i uprawnień deputowanych do parlamentu – art. 3 i 4,
 - b) urzędującego Prezydenta Republiki – art. 12 i 13,
 - c) urzędującego Rządu i członka Rządu – art. 20 i 21,
 - d) urzędującego sekretarza sądowego – ustęp (3) art. 27,
 - e) urzędującego przewodniczącego Rady – ustęp (2) art. 33,
 - f) urzędujących Rad Samorządowych i burmistrza – ustępy (3)–(6) art. 35.
13. Termin określony w artykule 4 ust. (3) punkt f) Ustawy Zasadniczej liczony jest od dnia wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.
14. (1) Prawnym sukcesorem Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Wymiaru Sprawiedliwości i jej przewodniczącego w zakresie sprawowania wymiaru sprawiedliwości jest Kuria⁸⁶, a w zakresie administrowania działalnością sądów – z wyjątkiem określonym w ustawie organicznej – przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa.

(2) Misja prezesa Sądu Najwyższego oraz przewodniczącego i członków Krajowej Rady Wymiaru Sprawiedliwości wygasa wraz z dniem wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.

⁸⁶ Nazwa własna Sądu Najwyższego wprowadzona w kwietniu 2011 roku Ustawą Zasadniczą.

15. (1) Wymóg dolnej granicy wieku określony w artykule 26 ustęp (2) Ustawy Zasadniczej – z zastrzeżeniem postanowień poniższego ustępu (2) – ma zastosowanie wobec sędziego mianowanego na podstawie konkursu, który został ogłoszony po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

(2) W przypadku mianowania, które zgodnie z ustawą nie wymaga przeprowadzenia konkursu, wymóg dolnej granicy wieku ma zastosowanie wobec sędziów mianowanych dopiero po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.
16. Nazwa urzędu parlamentarnego Rzecznika Praw Obywatelskich wraz z wejściem w życie Ustawy Zasadniczej zostaje zmieniona na Rzecznik Praw Podstawowych. Prawnym następcą Parlamentarnego Rzecznika Praw Obywatelskich, Rzecznika Parlamentarnego Praw Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz Parlamentarnego Rzecznika Praw Przyszłych Pokoleń jest Rzecznik Praw Podstawowych. Urzędujący Parlamentarny Rzecznik Praw Mniejszości Narodowych i Etnicznych po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej staje się zastępcą Rzecznika Praw Podstawowych do spraw obrony praw narodowości żyjących na Węgrzech; urzędujący Parlamentarny Rzecznik Praw Przyszłych Pokoleń po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej staje się zastępcą Rzecznika Praw Podstawowych do spraw obrony interesów przyszłych pokoleń; mandat ich wygasa wraz z wygaśnięciem mandatu Rzecznika Praw Podstawowych.
17. Mandat urzędującego Rzecznika Ochrony Danych Osobowych wygasa z dniem wejścia w życie Ustawy Zasadniczej.
18. Nazwa urzędu Przewodniczącego Rady Województwa w rozumieniu Ustawy Zasadniczej, wraz z wejściem jej w życie zmienia się na Przewodniczący Sejmiku Wojewódzkiego. Zgodnie z Ustawą Zasadniczą Sejmik Wojewódzki jest prawnym następcą Rady Województwa.
19. (1) Postanowienia Ustawy Zasadniczej – z wyjątkiem postanowień zawartych w ustępach (2)–(5) niniejszych przepisów – mają zastosowanie również do spraw będących w toku.

(2) Artykuł 6 Ustawy Zasadniczej Zgromadzenie Narodowe winno stosować, poczynwszy od swego pierwszego posiedzenia po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

(3) Postępowania wszczęte na podstawie wniosku złożonego do Trybunału Konstytucyjnego przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej przez wnioskodawców, którzy zgodnie z Ustawą Zasadniczą obecnie nie dysponują już prawem składania takich wniosków, ulegają umorzeniu, jeżeli jednak w dniu wejścia w życie Ustawy Zasadniczej postępowanie należy do kompetencji innego organu, to wniosek ten zostanie mu przekazany. Wnioskodawca może zgłosić wniosek ponownie zgodnie z wymogami określonymi w ustawie organicznej.

(4) Do umów oraz uprawnień do świadczeń istniejących dnia 1 stycznia 2012 roku, jak również do postępowań będących w toku, których celem jest zawarcie umowy bądź przyznanie świadczenia, stosuje się ustęp (4) artykułu 38 i ustęp 1 artykułu 39 Ustawy Zasadniczej; w przypadku uchwalenia ustawy regulującej te sprawy winna ona mieć na względzie powyższe postanowienia Ustawy Zasadniczej.

(5) Obowiązujące w dniu 31 grudnia 2011 roku postanowienia zawarte w trzecim zdaniu ustępu 3 § 70 / E (3) Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, do dnia 31 grudnia 2012 roku mają zastosowanie do świadczeń, które zgodnie z zasadami obowiązującymi w dniu 31 grudnia 2011 roku kwalifikowane są jako świadczenia emerytalne, odnośnie zmiany ich warunków, charakteru i wysokości oraz przekształcenia ich w inne świadczenia lub ich zniesienia.

20. Obowiązujące w dniu 31 grudnia 2011 roku przepisy regulujące sprawy będące w toku, zawarte w § 26 ustęp (6) , § 28/D, § 28/E, § 31 ustępy (2) i (3) Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, w chwili wejścia w życie Ustawy Zasadniczej, stosuje się także po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej.

21. Uczestnictwo narodowości żyjących na Węgrzech w pracach Zgromadzenia Krajowego, o którym mowa w artykule 2

ustęp (2) Ustawy Zasadniczej winno zostać po raz pierwszy zapewnione w pracach Zgromadzenia Krajowego, ukonstytuowanego w następstwie pierwszych po wejściu w życie Ustawy Zasadniczej wyborów do Zgromadzenia Krajowego.

22. Wejście w życie Ustawy Zasadniczej nie narusza decyzji w sprawie użycia Węgierskich Sił Zbrojnych na Węgrzech lub zagranicą, użycia obcych sił zbrojnych na Węgrzech lub opuszczenia przez nie terytorium Węgier, jak również stacjonowania Węgierskich Sił Zbrojnych zagranicą lub obcych sił zbrojnych na Węgrzech podjętych przed wejściem w życie Ustawy Zasadniczej przez Zgromadzenie Krajowe lub Rząd zgodnie z postanowieniami Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku.

23. W stosunku do ogłoszonego:

- a) stanu nadzwyczajnego należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu nadzwyczajnego;
- b) stanu wyjątkowego, gdy został on ogłoszony z powodu działań zbrojnych zmierzających do obalenia porządku konstytucyjnego lub zdobycia wyłącznej władzy, a także w przypadku brutalnych działań zbrojnych, lub popełnionych z bronią w rękę, zagrażających w masowej skali życiu ludzkiemu lub własności, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu wyjątkowego.
- c) stanu wyjątkowego, gdy został on ogłoszony z powodu klęski żywiołowej zagrażającej w masowej skali życiu ludzkiemu i majątkowi lub w przypadku katastrof przemysłowych, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu zagrożenia,
- d) stanu mobilizacji obronnej należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu mobilizacji obronnej,
- e) stanu określonego w § 19/E Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące nieoczekiwanej napaści,

f) stanu zagrożenia należy stosować postanowienia Ustawy Zasadniczej dotyczące stanu zagrożenia.

24. (1) Kto w chwili wejścia w życie Ustawy Zasadniczej prawomocnym wyrokiem pozbawiony jest prawa do udziału w życiu publicznym – ten w trakcie obowiązywania tego zakazu nie posiada prawa wyborczego.

(2) Kto w chwili wejścia w życie Ustawy Zasadniczej prawomocnym wyrokiem ograniczającym bądź pozbawiającym go zdolności do czynności prawnych poddany jest nadzorowi kuratorskiemu, ten nie posiada prawa wyborczego do końca kurateli, albo dopóki sąd nie przywróci mu czynnego i biernego prawa wyborczego.

25. (1) Obowiązujący dnia 31 grudnia 2011 roku ustęp (2) § 12 Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, do dnia 31 grudnia 2013 roku ma zastosowanie do przekazania własności samorządu lokalnego na rzecz państwa albo na rzecz innego samorządu lokalnego.

(2) Obowiązujący dnia 31 grudnia 2011 roku ustęp (4) § 44/B Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, obowiązuje do dnia 31 grudnia 2012 roku. Po 31 grudnia 2011 roku zakres zadań i uprawnień administracji państwowej dla jej lokalnego pełnomocnika zostanie określony ustawą lub rozporządzeniem wydanym na podstawie ustawowego upoważnienia.

(3) Obowiązujące dnia 31 grudnia 2011 roku ustępy 1 oraz (3)–(5) § 22 Konstytucji Republiki Węgierskiej ustanowionej ustawą XX z 1949 roku, należy – zgodnie z artykułem 5 ustęp (8) Ustawy Zasadniczej – stosować do wejścia w życie ustawy organicznej. Zgodnie z artykułem 5 ustęp (8) i artykułem 7 ustęp (3) Ustawy Zasadniczej, Zgromadzenie Krajowe uchwali ustawę organiczną do dnia 30 czerwca 2012 roku.

(4) Do dnia 31 grudnia 2012 roku ustawa organiczna winna określić, które z decyzji Zgromadzenia Krajowego winny być podejmowane większością kwalifikowaną.

26. Moc prawną traci:

a) ustawa XX z 1949 roku ustanawiająca Konstytucję Republiki Węgierskiej,

b) ustawa I z 1972 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku i o jednolitym tekście Konstytucji Węgierskiej Republiki Ludowej,

c) ustawa XXXI z 1989 roku o zmianie Konstytucji,

d) ustawa XVI z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,

e) ustawa XIX z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,

f) ustawa XL z 1990 roku o zmianie Konstytucji Republiki Węgierskiej,

g) zmiana Konstytucji z 25 maja 2010 roku,

h) zmiana Konstytucji z 5 lipca 2010 roku,

i) zmiana Konstytucji z 6 lipca 2010 roku,

j) zmiana Konstytucji z 11 sierpnia 2010 roku,

k) ustawa CXIII z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,

l) ustawa CIX z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,

m) ustawa CLXIII z 2010 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,

n) ustawa LXI z 2011 roku o niezbędnej zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej, w związku z koniecznością stworzenia postanowień przejściowych Ustawy Zasadniczej,

o) ustawa CXLVI z 2011 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej,

- p) ustawa CLIX z 2011 roku o zmianie ustawy XX z 1949 roku ustanawiającej Konstytucję Republiki Węgierskiej”.

Artykuł 21

(1) Do tekstu Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące zmiany:

- a) w części „NARODOWE WYZNANIE WIARY” w miejsce wyrażenia „Żyjące razem z nami narodowości” wprowadza się wyrażenie „Oświadczamy, że żyjące razem z nami narodowości”, w miejsce wyrażenia „kommunista diktatúrák” wprowadza się – „a kommunista diktatúra”, a w miejsce wyrażenia „podstawą naszego porządku prawnego: jest to przymierze” wprowadza się „naszego porządku prawnego opartego na sojuszu”;
- b) w artykule F) ustęp (2) w miejsce wyrażenia „na województwa” wprowadza się wyrażenie „na stolicę, województwa”, w miejsce wyrażenia „w miastach” wprowadza się wyrażenie „w stolicy i w miastach”;
- c) w artykule P) ustęp (2) w miejsce wyrażenia „gospodarstw rolnych” wprowadza się wyrażenie „gospodarstw rodzinnych i innych gospodarstw rolnych”;
- d) w artykule T) ustęp (1) w miejsce wyrażenia „w Ustawie Zasadniczej” wprowadza się wyrażenie „Ustawa Zasadnicza lub w Ustawie Zasadniczej”;
- e) w artykule XV ustęp (4) w miejsce wyrażenia „równości szans” wprowadza się wyrażenie „równości szans i awansu społecznego”;
- f) w artykule XV ustęp (5) w miejsce wyrażenia „dzieci” wprowadza się wyrażenie „rodziny, dzieci”;
- g) w artykule XVII ustęp (2) w miejsce wyrażenia „lub organizować strajk” wprowadza się wyrażenie „w czym zawiera się także prawo pracowników do strajku”;
- h) w artykule XIX ustęp (1) w miejsce wyrażenia „inwalidztwa” wprowadza się wyrażenie „inwalidztwa, niepełnosprawności”;

- i) w artykule 1 ustęp (2) punkt e) w miejsce wyrażenia „Prokuratora Generalnego” wprowadza się wyrażenie „Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego”;
- j) w artykule 5 ustęp (4) w miejsce wyrażenia „Regulaminem Zgromadzenia Krajowego” wprowadza się wyrażenie „po-stanowieniami Regulaminu Zgromadzenia Krajowego”;
- k) w artykule 5 ustęp (6) w miejsce wyrażenia „Regulamin Zgromadzenia Krajowego” wprowadza się wyrażenie „po-stanowienia Regulaminu Zgromadzenia Krajowego”;
- l) w artykule 9 ustęp (3) punkt j) w miejsce wyrażenia „Prokuratora Generalnego” wprowadza się wyrażenie „Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości, Prokuratora Generalnego”;
- m) w artykule 9 ustęp (3) punkt l) w miejsce wyrażenia „prezesa Węgierskiej Akademii Nauk” wprowadza się wyrażenie „prezesa Węgierskiej Akademii Nauk, prezesa Węgierskiej Akademii Sztuk”;
- n) w artykule 13 ustęp (2) do wyrazu „szándékos” dodano przedimek nieokreślony „a” – „a szándékos”;
- o) w artykule 24 ustęp (3) punkt a) w miejsce wyrażenia „c) i e)” wprowadza się wyrażenie „c), e) i f)”;
- p) w artykule 24 ustęp (3) punkt c) w miejsce wyrażenia „f)” wprowadza się wyrażenie „g)”;
- q) w artykule 26 ustęp (2) w miejsce wyrażenia „Prezesa Sądu Najwyższego” wprowadza się wyrażenie „Prezesa Sądu Najwyższego i Przewodniczącego Krajowego Urzędu Wymiaru Sprawiedliwości”;
- r) w artykule 29 ustęp (1) w miejsce wyrażenia „Prokurator Generalny i prokuratura” wprowadza się wyrażenie „Prokurator Generalny i niezależna prokuratura”, w miejsce wyrażenia „reprezentują państwo w wymierzaniu kary”

wprowadza się wyrażenie „jako oskarżyciele publiczni są wyłącznymi reprezentantami państwa w wymierzaniu kary”;

- s) w artykule 29 ustęp (2) w miejsce wyrażenia „Zgodnie z ustawą prokuratura” wprowadza się wyrażenie „prokuratura”;
 - t) w artykule 29 ustęp (2) punkt a) w miejsce wyrażenia „wykonują swoje uprawnienia i obowiązki” wprowadza się wyrażenie „wykonują określone ustawą uprawnienia”;
 - u) w artykule 29 ustęp (2) punkt d) w miejsce wyrażenia „wykonują” wprowadza się wyrażenie „jako obrońcy interesu publicznego wykonują”, w miejsce wyrażenia „określone ustawą” wprowadza się wyrażenie „określone postanowieniami Ustawy Zasadniczej lub ustawy”;
 - v) w artykule 32 ustęp (5) w miejsce wyrażenia „Urząd stołeczny lub urząd wojewódzki” wprowadza się wyrażenie „Urząd stołeczny i urząd wojewódzki”, w miejsce wyrażenia „obowiązku ustawodawczego” wprowadza się wyrażenie „obowiązku wydania rozporządzeń lub decyzji administracyjnych”, w miejsce wyrażenia „obowiązku ustawodawczego” wprowadza się wyrażenie „obowiązku wydania rozporządzeń lub decyzji administracyjnych”, w miejsce wyrażenia „rozporządzenia” wprowadza się wyrażenie „rozporządzenia lub decyzji administracyjnej”.
- (2) Tracą moc prawną Postanowienia przejściowe Ustawy Zasadniczej Węgier (31 grudnia 2011 r.).

Artykuł 22

- (1) Niniejsza zmiana Ustawy Zasadniczej wchodzi w życie w pierwszym dniu miesiąca następującego po jej ogłoszeniu.
- (2) Zgromadzenie Krajowe uchwała niniejszą zmianę Ustawy Zasadniczej na podstawie artykułu 1 ustęp (2) pkt a) oraz artykuł 5) ustęp 2.
- (3) Równocześnie z wejściem w życie niniejszej zmiany zostanie ogłoszony w organie urzędowym jednolity tekst Ustawy Zasadniczej.

- (4) Artykuł 20 i artykuł 21 ustęp (2) nie naruszają skutków prawnych Postanowień przejściowych Ustawy Zasadniczej (31 grudnia 2011 r.) powstałych przed wejściem w życie czwartej nowelizacji Ustawy Zasadniczej Węgier (25 marca 2013 r.).

János Áder
(własnoręczny podpis)
Prezydent

László Kövér
(własnoręczny podpis)
Przewodniczący Zgromadzenia
Krajowego

PIĄTA ZMIANA USTAWY ZASADNICZEJ WĘGIER Z DNIA 26 WRZEŚNIA 2013 R.

Zgromadzenie Krajowe jako władza konstytuująca, zgodnie ze swymi uprawnieniami określonymi w artykule 1 ustęp (2) punkt a) Ustawy Zasadniczej wprowadza do Ustawy Zasadniczej następujące zmiany:

Artykuł 1

(1) W miejsce ustępów (2)-(4) artykułu VII Ustawy Zasadniczej wprowadzono następujące postanowienia:

„(2) Osoby wyznające te same zasady wiary, w celu praktykowania swojej religii mogą ustanowić wspólnoty religijne, których organizację określa ustawa organiczna.

(3) Państwo i wspólnoty religijne winny działać niezależnie. Wspólnoty religijne są autonomiczne.

(4) Państwo i wspólnoty religijne mogą współpracować dla osiągnięcia społecznych celów. Na wniosek wspólnoty religijnej, Zgromadzenie Narodowe podejmuje decyzję o współpracy. Wspólnoty religijne uczestniczące w takiej współpracy działają jako zarejestrowane kościoły. Państwo może przyznać zarejestrowanym kościołom szczególne uprawnienia w zakresie, jaki odpowiada ich udziałowi w realizacji zadań służących osiągnięciu społecznych celów”.

(2) W artykule VII dodano ust. 5:

„(5) Zasady dotyczące wszystkich wspólnot religijnych, jak również warunki współpracy, zarejestrowane kościoły oraz szczegółowe zasady ich funkcjonowania określa ustawa organiczna”.

Artykuł 2

W miejsce ustępu (3) art. IX Ustawy Zasadniczej wprowadzono następujące postanowienie:

„(3) Mając na uwadze właściwe dostarczenie informacji niezbędnej dla kształtowania demokratycznej opinii publicznej w okresie kampanii wyborczej, reklamy polityczne mogą być publikowane w mediach wyłącznie nieodpłatnie i na warunkach zapewniających równość szans, określonych w ustawie organicznej”.

Artykuł 3

W miejsce ustępu (5) i ustępu (6) artykułu 25 Ustawy Zasadniczej wprowadzono następujące postanowienia:

„(5) Podstawowe obowiązki związane z administrowaniem działalnością sądów wykonuje Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa. Nadzór nad administrowaniem działalnością sądów sprawuje Krajowa Rada Sprawiedliwości. W wykonywaniu administrowania działalnością sądów uczestniczy Krajowa Rada Sprawiedliwości i inne organy samorządu sędziowskiego.

(6) Przewodniczący Krajowego Urzędu Sądownictwa jest wybierany spośród sędziów przez Zgromadzenie Krajowe, na wniosek Prezydenta Republiki, na okres dziewięciu lat. Do wyboru przewodniczącego Krajowego Urzędu Sądownictwa wymagana jest większość 2/3 głosów deputowanych. Prezes Sądu Najwyższego jest członkiem Krajowej Rady Sprawiedliwości, pozostali członkowie, są wybierani przez sędziów w trybie określonym ustawą organiczną”.

Artykuł 4

W miejsce ustępu (6) artykułu 37 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienie:

„(6) Sposób obliczania długu państwowego oraz produktu krajowego brutto, jak również przepisy dotyczące wykonania zadań określonych w artykule 36, ust. 1-3 określa ustawa”.

Artykuł 5

(1) W miejsce ustępów (2)-(5) artykułu 41 Ustawy Zasadniczej wprowadza się następujące postanowienia:

„(2) Węgierski Bank Narodowy sprawuje nadzór nad systemem pośrednictwa finansowego.

(3) Prezes i wiceprezesi Węgierskiego Banku Narodowego są mianowani na sześcioletnią kadencję przez Prezydenta Republiki.

(4) Prezes Węgierskiego Banku Narodowego składa Zgromadzeniu Krajowemu roczne sprawozdanie z działalności Węgierskiego Banku Narodowego.

(5) Prezes Węgierskiego Banku Narodowego, w ramach uprawnień wynikających z ustawy organicznej może wydawać rozporządzenia, które nie mogą być sprzeczne z ustawą. W wydaniu rozporządzeń, Prezesa Węgierskiego Banku Narodowego może zastąpić wyznaczony przez niego, w wydanym w tym celu rozporządzeniu, wiceprezes”.

(2) Artykuł 41 Ustawy Zasadniczej zostaje uzupełniony następującym ustępem (6):

„(6) Szczegółowe przepisy dotyczące funkcjonowania i strukturę Węgierskiego Banku Narodowego określa ustawa organiczna”.

Artykuł 6

(1) W artykule 5 ustęp (6) Ustawy Zasadniczej wyrażenie „wprowadza” zastępuje się wyrażeniem „mogą wprowadzać”.

(2) W artykule 24 ustęp (2) pkt b) Ustawy Zasadniczej w miejsce wyrażenia „trzydziestu” wprowadza się wyrażenie „dziewięćdziesięciu”.

(3) W artykule 24 ustęp (3) pkt a) Ustawy Zasadniczej w miejsce wyrażenia „c), e) i f)” wprowadza się wyrażenie „c) i e)”, w artykule 24 ustęp 3 pkt c) w miejsce wyrażenia „g)” wprowadza się wyrażenie „f”.

(4) W artykule 25 ustęp (8) Ustawy Zasadniczej wyrażenie „organizacji i administrowaniu” zastępuje się wyrażeniem „organizacji, administrowaniu ich działalnością oraz nadzorze centralnej administracji państwowej”.

Artykuł 7

(1) Moc prawną traci ustęp (4) artykułu 27 Ustawy Zasadniczej.

(2) Moc prawną traci ustęp (7) artykułu 37 Ustawy Zasadniczej.

(3) Moc prawną traci artykuł 42 Ustawy Zasadniczej.

Artykuł 8

(1) Niniejsza zmiana Ustawy Zasadniczej wchodzi w życie 1 października 2013 roku.

(2) Zgromadzenie Krajowe uchwała zmianę Ustawy Zasadniczej na podstawie artykułu 1 ustęp (2) pkt a) oraz artykułu 5) ustęp (2).

(3) Jednolity tekst Ustawy Zasadniczej zostanie ogłoszony w organie urzędowym niezwłocznie po wejściu w życie niniejszej nowelizacji Ustawy Zasadniczej.

WYBRANA LITERATURA

Arato A., Miklósi Z., *Constitution Making and Transitional Politics in Hungary*, [w:] L.E. Miller (red.), *Framing the State in Times of Transition*, Washington 2010.

Constitution for a Disunited Nation. On Hungary's 2011 Fundamental Law, G.A. Tóth (red.), Budapest–New York 2011.

Constitutional crisis in the European constitutional area. Theory, law and politics in Hungary and Romania, A. von Bogdandy, P. Sonnenvend (eds.), Oxford and Portland 2014.

Conversations on the fundamental law of Hungary. Interviews with József Szájer, Hungarian member of European Parliament and Gergely Gulyá Bálint Ablonczy by Bálint Ablonczy, Budapest 2012.

Csink L., Schanda B., Varga A.Zs. (red.), *The Basic Law of Hungary. A First Commentary*, Budapest–Dublin 2012.

Dezső M., *Constitutional Law in Hungary*, Alphen aan den Rijn, 2010.

Felczak W., *Historia Węgier*, Wrocław 1983.

Gniazdowski M., Sadecki A., *Konstytucja nowych Węgier – implikacje krajowe i regionalne*, Ośrodek Studiów Wschodnich, „Komentarz” nr 60 z 29 lipca 2011 r.

Góralczyk B., *Węgierski Pakiet*, Warszawa 2000.

Halász I., *Creation and Characteristics of the New Fundamental Law of Hungary*, „The Lawyer Quarterly”, Vol. 1, No. 2 (2011), s. 85–105.

Kędzierski M., Rapkiewicz M., Skiba L. (red.), *Węgry Orbána – wzór czy przestroga?*, Instytut Sobieskiego, Warszawa 2014.

Kochanowski J., *Węgry. Od ugody do ugody 1867–1990*, Warszawa 1997.

Kovács K., Tóth G.A., *Hungary's Constitutional Transformation*, „European Constitutional Law Review”, 2/2011.

Kontler L., *A History of Hungary*, Budapest 2009.

Opinion of the New Constitution of Hungary, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Strasbourg, 20.06.2011, <<http://www.venice.coe.int>>.

Opinion on the Fourth Amendment to the Fundamental Law of Hungary, European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission), Strasbourg, 17.06.2013, <<http://www.venice.coe.int>>.

Sadecki A., *Państwo stanu wyższej konieczności. Jak Orbán zmienił Węgry*, Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa 2014.

Węgry – co tam się dzieje, Jankowski R. (red.), Warszawa 2013.

STARANIEM BIBLIOTEKI SEJMOWEJ
UKAZAŁY SIĘ KONSTYTUCJE:

Albanii [z 1991 r.] wyd. 1997, tekst tożsamy wyd. 2000,
Albanii z 1998 r. – wyd. 2001

Andory [z 1993 r.] wyd. 2014

Australii [z 1900 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 29 VII 1977 r.] wyd. 2014

Austrii [z 1920 r. w wersji z 1929 r. ostatnia zmiana
28 VI 2002 r.] wyd. 2004

Belgii [z 1831 r., tekst jednolity z 1994 r.] wyd. 1996,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 22 XII 2008 r.]
wyd. 2010

Brazylii [z 1988 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 VI 2004 r.] wyd. 2004

Bułgarii [z 1991 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 6 II 2007 r.] wyd. 2012

Chile [z 1980 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 6 III 2012 r.] wyd. 2012

Chorwacji [z 1990 r.] wyd. 1995,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2001 r.]
wyd. 2007

Cypru [z 1960 r., wg stanu na 31 V 2012 r.] wyd. 2013

Czech [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000

Danii [z 1953 r.] wyd. 2002

Estonii [z 1992 r.] wyd. 1997

Finlandii [z 1919 r.] wyd. 1997,
Finlandii z 1999 r. – wyd. 2003

Francji [z 1958 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 22 II 1996 r.] wyd. 1997,

wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 III 2003 r.]
wyd. 2005

Grecji 1975 r./1986 r. – wyd. 1992,
wyd. 2 [wg stanu na 1 VII 2005 r.] wyd. 2005

Hiszpanii [z 1978 r.] wyd. 1993, tekst tożsamy wyd. 2000,
wyd. 2 [z późniejszą zmianą z 27 VIII 1992 r.] wyd. 2008

Holandii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 21 III 2002 r.] wyd. 2003

Irlandii [z 1937 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 24 VI 2004 r.] wyd. 2006

Islandii [z 1944 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 1 VII 1999 r.] wyd. 2009

Izraela [ustawy konstytucyjne – 1948/1992 r.] wyd. 2001

Japonii [z 1946 r.] wyd. 2014

Kanady [akty z roku 1867 i 1982 wg stanu na 1 IV 1996 r.]
wyd. 1998

Liechtensteinu [z 1921 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 25 XI 2011 r.] wyd. 2013

Litwy [z 1992 r.] wyd. 1994, tekst tożsamy wyd. 2000,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 13 VII 2004 r.]
wyd. 2006

Luksemburga [z 1868 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 24 VI 2005 r.] wyd. 2006

Łotwy [z 1922 r., wg stanu na 15 X 1998 r.] wyd. 2001

Macedonii [z 1992 r.] wyd. 1999

Malty [wg stanu na 1 IX 2007 r.] wyd. 2008

Maroka [z 2011 r.] wyd. 2015

Mołdawii [z 1994 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 14 VII 2006 r.] wyd. 2014

Monako [z 1962 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 2 IV 2002 r.] wyd. 2012

Niemiec [z 1949 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 28 VIII 2006 r.] wyd. 2008

Norwegii [z 1814 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 19 VI 1992 r.] wyd. 1996

Portugalii [z 1976 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 20 IX 1997 r.] wyd. 2000

Republiki Południowej Afryki [z 1997 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia z 6 X 2003 r.] wyd. 2006

Rosji [z 1993 r.] wyd. 2000

Rumunii [z 1991 r.] wyd. 1996

Słowacji [z 1992 r.] wyd. 1993,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 23 II 2001 r.]
wyd. 2003

Słowenii [z 1991 r.] wyd. 1994,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 27 VI 2006 r.]
wyd. 2009

Stanów Zjednoczonych Ameryki [z 1787 r., z uwzgl.
poprawki 27. z 1992 r.] wyd. 2002

Szwajcarii [z 1999 r.] wyd. 2000

Szwecji [z 1974 r.] wyd. 1991,
wyd. 2 [tekst jednolity z 1998 r.] wyd. 2000

Turcji [z 1982 r.] wyd. 2013

Ukrainy [z 1996 r.] wyd. 1999

Watykanu, wyd. 2008

Węgier [z 1949 r., tekst jednolity z 1990] wyd. 1992,
wyd. 2 [z późniejszymi zmianami, ostatnia z 30 V 2001 r.]
wyd. 2002,

Ustawa Zasadnicza Węgier [z 2011 r., uzup. o Postanowienia
przejściowe z 30 XII 2011 r.] wyd. 2012

Włoch [z 1947 r., z późniejszymi zmianami, ostatnia
z 30 V 2003 r.] wyd. 2004

**Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii
Północnej**, wyd. 2010

Teksty konstytucji państw członkowskich UE, według stanu prawnego na 1 lipca 2011 r., ukazały się w tomie „**Konstytucje państw Unii Europejskiej**”, pod red. W. Staśkiewicza, Warszawa 2011.